

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARIYLA ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE:
ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Amine SANCAK

1700004299

Anabilim Dalı: Temel Eğitim

Program: Okul Öncesi Eğitimi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Işıl TAŞ

TEMMUZ 2025

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARIYLA ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE:
ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Amine SANCAK

1700004299

Anabilim Dalı: Temel Eğitim

Program: Okul Öncesi Eğitimi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Işıl TAŞ

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Sevcan YAĞAN

Doç. Dr. Erhan ALABAY

TEMMUZ 2025

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda yüksek lisans tezi olarak sunduğum **“Resimli Çocuk Kitaplarıyla Çocuklar İçin Felsefe: Öğretmen Görüşleri”** başlıklı çalışmamı, bütün aşamalarında bilimsel etik kurallarına ve akademik yazım ilkelerine uygun olarak hazırladığımı ve yararlandığım bütün kaynaklara atıfta bulunarak kaynakçada belirttiğimi beyan ederim.

Amine SANCAK

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenim sürecim boyunca bilgi ve deneyimiyle her zaman yol gösterici olan, araştırma sürecimin her aşamasında sabırla destek veren, motivasyon sağlayan ve katkılarıyla tezimin şekillenmesinde büyük rol oynayan değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Işıl Taş’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın yürütülmesi sürecinde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve kıymetli görüşleriyle tez çalışmama katkı sağlayan saygıdeğer Doç. Dr. Sevcan Yağan’a; tezime verdiği değerli dönütlerle çalışmamın son halini almasına katkı sunan Doç. Dr. Erhan Alabay’a ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım tüm hocalarıma teşekkür ederim.

İş yaşamı ile tez sürecini eş zamanlı yürütürken bana anlayış gösteren, motivasyon sağlayan, çalışma ortamı oluşturmama olanak tanıyan kıymetli çalışma arkadaşlarım Tuana Arslan, Burcu Akyüz ve Seda Bektaş Dağ’a; ayrıca sürecin her anında yanımda olan tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca beni her daim destekleyen, varlıklarıyla güç veren sevgili aileme ve bu süreçte yaşadığım tüm zorlukları benimle paylaşan, sabır ve anlayışıyla en büyük destekçim olan yol arkadaşım Vedat’a sonsuz teşekkür ederim.

Amine SANCAK

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
TEŞEKKÜR	ii
KISALTMALAR.....	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3. Tanımlar	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	9
2.1. Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Yaklaşımı	9
2.1.1. Çocuklar İçin Felsefenin Tarihsel Gelişimi.....	11
2.1.2. Çocuklar İçin Felsefede Uyarıcı Seçimi.....	16
2.1.3. Çocuklar İçin Felsefede Öğretmenin Rolü.....	18
2.2. Çocuklar İçin Felsefede Soruşturma Süreci	22
2.3. Okul Öncesi Dönemde Çocuklar İçin Felsefe.....	26
2.3.1. Çocuklar İçin Felsefe'nin Gelişim Alanlarına Etkisi	27
2.3.1.1. Bilişsel Gelişim	27
2.3.1.2. Sosyal-Duygusal Gelişim.....	28
2.3.1.3. Dil Gelişimi.....	29
2.3.2. Okul Öncesi Dönemde Çocuklar İçin Felsefe Uygulamaları.....	30
2.4. Resimli Çocuk Kitapları.....	33
2.4.1. Resimli Çocuk Kitaplarının Felsefi Uyarıcı Olarak Kullanılması	35
2.4.2. Görsel Unsurların Düşünceyi Destekleyici Rolü	36
2.4.3. Dil ve Anlatımın Felsefi Diyaloga Katkısı.....	36
2.5. İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırmalar	37
2.5.1. Yurt İçi Araştırmalar	37

2.5.2. Yurt Dışı Araştırmalar	46
3. YÖNTEM.....	50
3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Katılımcılar	51
3.3. Veri Toplama Araçları	52
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik.....	53
3.5. Araştırmacının Rolü	54
3.6. Verilerin Analizi	55
4. BULGULAR.....	56
4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Alma Motivasyonuna İlişkin Bulgular	56
4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Amaçlarına İlişkin Bulgular.....	59
4.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Biçimleri ile Uyguladıkları Yöntem ve Stratejilere İlişkin Bulgular.....	62
4.3.1. Kullanma Biçimlerine İlişkin Bulgular	62
4.3.2. Kullanılan Yöntem ve Stratejilere İlişkin Bulgular.....	65
4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarına İlişkin Bulgular.....	67
4.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitabı Seçiminde Dikkat Ettikleri Kriterlere İlişkin Bulgular	70
4.5.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarında Dikkat Ettikleri Biçimsel Kriterlere İlişkin Bulgular	71
4.5.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarında Dikkat Ettikleri İçeriksel Kriterlere İlişkin Bulgular	73
4.6. Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinin Çocukların Gelişimleri Üzerine Etkilerine İlişkin Bulgular	76
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	82
6. ÖNERİLER	93
6.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	93

6.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	93
6.3. Topluma Yönelik Öneriler.....	94
KAYNAKÇA.....	95
EKLER.....	110
Ek-1: Etik Kurul Kararı.....	110
Ek-2: Bilgilendirme Formu	111
Ek-3: Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu	113



KISALTMALAR

ÇİFEP	:	Çocuklar için Felsefe Eğitimi Programı
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
TFK	:	Türkiye Felsefe Kurumu
TTKB	:	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
GPE	:	Küresel Eğitim Ortaklığı (Global Partnership for Education)
UNESCO	:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
P4C	:	Çocuklar için Felsefe (Philosophy for Children)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Çocuklarla Felsefe Öğretiminde Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Önerileri...	20
Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenlerine Ait Demografik Bilgiler	51
Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Alma Motivasyonu	56
Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Amaçları	59
Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Şekilleri.....	63
Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarıyla Gerçekleştirdikleri Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Yöntem ve Stratejiler.....	65
Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullanmayı Tercih Ettikleri Resimli Çocuk Kitapları	68
Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Seçim Kriterleri/ Biçim	71
Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Seçim Kriterleri/ İçerik	74
Tablo 10. Çocuklar İçin Felsefe'nin Çocukların Gelişimleri Üzerine Etkisi	76

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Temel Eğitim
Programı : Okul Öncesi Eğitimi
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Işıl TAŞ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans Tezi- Temmuz, 2025

ÖZET

RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARIYLA ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Amine SANCAK

Bu araştırma, öğretmen görüşleri doğrultusunda, Çocuklar için Felsefe (P4C) etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçlarını, uygulama süreçlerine ilişkin deneyimlerini, tercih edilen kitapların içerik ve biçimsel özelliklerini ve bu etkinliklerin çocukların gelişimine etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın modeli temel nitel araştırmadır.

Araştırmanın katılımcılarını, Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan, Çocuklar için Felsefe (P4C) eğitimi almış ve en az iki aydır Çocuklar için Felsefe etkinlikleri uygulayan toplam 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar, bu üç ölçüt temel alınarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış; elde edilen görüşmeler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin resimli çocuk kitaplarını yalnızca görsel açıdan zengin materyaller olarak değil, aynı zamanda çocukların düşünme, sorgulama, empati kurma ve kendini ifade etme becerilerini destekleyen etkili uyaranlar olarak

değerlendirdiklerini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin kitap seçiminde özellikle görsel estetik, çocukların gelişim düzeyine uygunluk, sade ve anlaşılır dil kullanımı, açık uçlu temaların bulunması ve ahlaki değerlerin dolaylı biçimde sunulması gibi ölçütlere öncelik verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin kitapları kullanırken çeşitli pedagojik stratejiler geliştirdikleri; hikâyelerin sonunu açık bırakarak çocukların düşünme süreçlerine aktif katılımını sağlama, metnin içeriğinden yola çıkarak düşündürücü sorular yöneltme ve görseller aracılığıyla çocuklarda detay farkındalığı oluşturma gibi uygulamaların öne çıktığı tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, resimli çocuk kitaplarının Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde etkili birer uyaran olarak kullanılabileceğini ve bu kitapların okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyen önemli araçlar olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, nitelikli kitap seçimi ve pedagojik açıdan bilinçli kullanımın, çocukların felsefi düşünme becerilerinin gelişimine anlamlı katkılar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Çocuklar için Felsefe, okul öncesi eğitim, resimli çocuk kitapları, öğretmen görüşleri, nitel araştırma.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Basic Education
Programme : Preschool Education
Supervisor : Asst. Prof. Işıl TAŞ
Degree Awarded and Date : Master Thesis-July, 2025

ABSTRACT

PHILOSOPHY FOR CHILDREN WITH PICTURE BOOKS: TEACHERS' PERSPECTIVES

Amine SANCAK

This study aims to reveal, based on teachers' opinions, the purposes of using picture books in Philosophy for Children (P4C) activities, their experiences related to the implementation process, the content and formal characteristics of the preferred books, and the effects of these activities on children's development. In this context, the research is designed as a basic qualitative study.

The participants of the study consist of ten preschool teachers from different provinces of Türkiye who have received Philosophy for Children (P4C) training and have been implementing P4C activities for at least two months. The participants were selected using criterion sampling, one of the purposive sampling methods, based on these three criteria. Data were collected through a semi-structured interview form and analyzed using descriptive analysis.

The findings of the study reveal that teachers consider picture books not only as visually rich materials but also as effective stimuli that support children's thinking, inquiry, empathy, and self-expression skills. It was determined that teachers prioritize criteria such as visual aesthetics, appropriateness to children's developmental levels, use

of clear and simple language, inclusion of open-ended themes, and the indirect presentation of moral values when selecting books. Furthermore, it was found that teachers employ various pedagogical strategies when using picture books; practices such as leaving the end of the story open to encourage children's active participation in thinking processes, posing thought-provoking questions based on the content of the text, and fostering detail awareness through visuals were particularly prominent.

The results indicate that picture books can be used as effective stimuli in Philosophy for Children activities and that these books are important tools supporting the cognitive, linguistic, and social-emotional development of preschool children. In this regard, it was concluded that the selection of high-quality books and their pedagogically informed use make significant contributions to the development of children's philosophical thinking skills.

Keywords: Philosophy for Children, preschool education, picture books, teacher views, qualitative research.

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitimin amaçları, Millî Eğitim Bakanlığı'nın (2024) güncel programında; çocukların beden, zihin ve duygu gelişimlerinin desteklenmesi ve olumlu alışkanlıklar kazanmalarının sağlanması olarak tanımlanır. Programın temel ilkesi, okul öncesi eğitimin çocukların bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimlerini desteklemesi ve onları ilkokula hazırlamasıdır (MEB, 2024). Bu doğrultuda, erken yaşta sunulan eğitimin çocukların gelişim süreçleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu vurgulanmaktadır.

Okul öncesi dönem, çocukların öğrenme kapasitesinin en yüksek olduğu, temel alışkanlıklar ile bilişsel becerilerin hızla gelişip şekillendiği bir evre olarak kabul edilmektedir (Köksal, Dağal & Duman, 2016). Bu dönemde sunulan eğitimin, çocukların öğrenme süreçlerine yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine, problem çözme becerilerini kazanmalarına ve özgüvenlerini artırmalarına katkı sağladığı belirtilmektedir. Okul öncesi eğitim, çocukların dil gelişimini desteklerken, aynı zamanda yaratıcı düşünme yetenekleri ile empati kurma becerilerinin gelişimine de katkı sunar. Ayrıca, çocukların toplumsal yaşama uyum sağlamalarında önemli bir rol üstlenmekte olup, bu süreçte sunulan eğitimin çocuğun bireysel özelliklerine uygun şekilde planlanması gerekmektedir (Güven & Azkeskin, 2016). Tüm bu gelişimsel kazanımların elde edilmesinde, çevresel uyaranların zenginliği ve sağlıklı bir eğitim ortamının önemi büyüktür.

Okul öncesi dönemde çocukların beyin gelişiminin sağlıklı bir şekilde desteklenebilmesi için, zengin uyaranlara sahip bir çevrede bulunmaları ve çeşitli öğrenme fırsatlarıyla karşılaşmaları büyük önem taşımaktadır (Uğraş, Uğraş & Çil, 2013). Çevredeki uyaranların çeşitliliği ve niteliği arttıkça, çocukların gelişim ve öğrenme süreçleri de olumlu yönde etkilenmektedir. Özellikle erken çocukluk döneminde, beş yaşına kadar beyindeki sinapsların yaklaşık yüzde 60'ının geliştiği bilinmektedir (Duman, 2018). Bu nedenle, okul öncesi dönemde sunulan zengin uyaranlar ve nitelikli etkinlikler,

çocukların bilişsel ve sosyal gelişimleri açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca, çocuğun gelişiminin desteklenmesi, yalnızca uygun çevresel koşullarla değil, aynı zamanda sağlıklı bir aile ortamı ve nitelikli okul öncesi eğitimle de mümkün olabilmektedir (Başaran & Ulubey, 2018). Bu süreçte, çocukların deneyim kazanması ve gelişimlerinin desteklenmesi, evde ebeveynlerin; eğitim kurumlarında ise öğretmenlerin rehberliğiyle sağlanmaktadır (Yapıcı & Ulu, 2010). Dolayısıyla, öğretmenlerin çocukların gelişim süreçlerini desteklemede üstlendikleri rol, okul öncesi eğitimin niteliği açısından oldukça belirleyicidir.

Okul öncesi öğretmenleri çocukların problem çözme, mantık yürütme, hafıza, dil gelişimi ve kavramsal düşünme gibi pek çok becerisini geliştirmek için oyun temelli etkinlikler, projeler ve sınıf içi etkileşimler düzenlemelidir. Merak ve keşfetme duygusuyla dünyaya gelen çocukların meraklarını arttıracak, yaratıcılıklarını destekleyecek ve eleştirel düşüncelerine olanak sağlayacak, sevgi, saygı ve güven içeren demokratik ortamlar sunmak, süreci daha verimli kılmaktadır (Alabay, Akman & Çelik, 2015; Koçak & Pirpir, 2015). Çocukların merak duygularını rahatça ifade edip sorgulama yapabileceği ortamları oluşturmakta öğretmenin rolü büyüktür (Özcan, 2024). Nitekim çocukların merak etme becerilerini geliştirmek, öğretmenlerin kazanması gereken önemli bir yetkinliktir (Vardi & Demiriz, 2019).

Çocukların merak etme ve sorgulama eğilimlerinin desteklenmesi, düşünme becerilerinin gelişmesine sağlam bir temel oluşturur. Özellikle iki ile beş yaş arasındaki çocuklar, okul öncesi dönemde düşünme süreçlerinde belirgin bir gelişim gösterir. Bu süreçte problem çözme ve akıl yürütme becerileri de gelişmeye başlar (Trawick-Smith, 2017). Dolayısıyla, erken çocuklukta eleştirel, yansıtıcı, yaratıcı ve felsefi düşünme gibi bilişsel becerilerin desteklenmesi, çocukların gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Felsefi düşünme; anlama ve anlamlandırma uğraşı olup, yaratıcı, eleştirel ve özenli düşünme edimlerini kapsamaktadır (Öğüt, 2019). Okul öncesi dönemde sunulan felsefi düşünme eğitimi, çocukların soyut düşünme ve sorgulama becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu amaçla geliştirilen eğitim programları, çocukları diyalog ve tartışma ortamlarına teşvik ederek nedensel ilişki kurma, sorgulama, analiz etme ve değerlendirme gibi felsefi düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanır (Aydemir,

2022). Çayır ve Akkoyunlu (2016) da çocuklarda felsefi düşünme becerilerinin geliştirilmesinde “Çocuklar için Felsefe” eğitiminin etkili bir yöntem olarak öne çıktığını ifade etmektedir.

Uluslararası literatürde “Philosophy for Children (P4C)” olarak bilinen “Çocuklar için Felsefe” yaklaşımı, çocukların doğal merakından yola çıkarak, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeyi ve problem çözme konusunda onları desteklemeyi hedefler (Demirtaş & Karadağ, 2018; Erdoğan, 2018). Güvenç ve Güney (2024) ise bu yaklaşımın erken çocukluk döneminde çocukların sorgulayıcı, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine önemli katkılar sağladığını ve felsefi etkinliklerin çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına uygun olarak yapılandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, çocukların merak ettikleri sorulara akılcı cevaplar bulmalarını sağlarken diyalog yöntemiyle duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri, farklı fikirleri dinlemeleri ve kontrolsüz teknoloji kullanımının neden olduğu yanlış uyaranların etkisini azaltma bakımından büyük önem taşımaktadır (Erdoğan, 2018). Bu çerçevede, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin uygulanma süreci çeşitli yöntemler ve uyaranlarla desteklenmelidir.

Çocuklar için Felsefe’de amaç, ilgi çekici uyaranlar ile çocukların düşünme becerilerini desteklemektir. Çocukların düşünme ve konuşma süreçlerinin anlamlı bir bütünlüğe ulaşması, uygun bir uyaranın kullanılmasıyla mümkün hale gelmektedir (Barışan, 2024). Bu uyaranlar kısa felsefi hikâyeler, çocuklar için eğlenceli şiirler, şarkılar, fotoğraflar ya da herhangi bir nesne olmak üzere çok çeşitli olabilir (Taş, 2017).

Çocukların ilgisini çekme ve çocuğun düzeyine uygun metinler içermesi sebebiyle en çok tercih edilen uyaranlar arasında hikâyeler olarak öne çıkmaktadır (Öğüt, 2019). “Çocuklar için Felsefe” kavramını literatüre kazandıran Matthew Lipman, çocuklarla felsefe oturumlarında roman ve kısa hikâyelerden faydalanmıştır (Barışan, 2024; Semiz, 2024). 9-10 yaşındaki çocuklar için yazdığı “Pixie” romanı diyalog formunda olup çocukların felsefi tartışmalara katılmalarını ve soyut kavramları anlamalarını kolaylaştırmaktadır (Lipman, 2011). Wartenberg ve Turgeon (2021) da çocukları felsefe ile tanıştırmakta resimli kitapların hayal gücünü harekete geçiren, ilgi çekici ve iyi bir kaynak olduğunu savunmaktadırlar. Resimli çocuk kitapları, çocukların erken yaşta

değerlerle tanışması ve sorgulama becerilerinin gelişmesi yönüyle önemli bir kaynaktır (Atar, 2022). Bu bilgiler doğrultusunda, resimli çocuk kitapları felsefi tartışmalara uygun sorular ve düşünsel ipuçları içermeleri sayesinde çocukların ilgisini çekmekte ve onların düşünme ile sorgulama süreçlerini desteklemektedir.

Her resimli çocuk kitabı, Çocuklar için Felsefe oturumlarında kullanılmak için biçimsel ve içeriksel açıdan uygun olmayabilir. Bu tür kitaplarda, çocukların gelişim düzeyine uygun, somut ifadeler kullanılmalı; soyut kavramlar ise somutlaştırılarak sunulmalıdır. Ayrıca, kitapların içeriği çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına hitap etmeli, açık ve anlaşılır temalar ile ahlaki değerler ve kişilik gelişimini destekleyen, kesin yargı içermeyen konular içermelidir (Taşdelen, 2014). Ulaşılabilirlik, sanatsal dil, kaliteli içerik, estetik görseller ve çocukları düşünmeye teşvik etme gibi avantajları sayesinde, bu nitelikleri taşıyan resimli çocuk kitapları Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde tercih edilen başlıca uyaranlar arasında yer almaktadır (Görgün, 2020). Nitekim, alan yazında okul öncesi dönemde gerçekleştirilen Çocuklar için Felsefe uygulamalarında en çok tercih edilen materyaller arasında resimli çocuk kitaplarının öne çıktığına ilişkin bulgulara sıklıkla rastlanmaktadır (Erkol, 2023).

Güvenç ve Güney (2024), erken çocukluk döneminde felsefe programlarının çocukların düşünme becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynadığını ve bu süreçte resimli çocuk kitapları gibi materyallerin, kavramların somutlaştırılması ve görsellerle desteklenmesi açısından etkili olduğunu belirtmektedir. Öğretmenler, bu kitapları yalnızca çocukların ilgisini çekmek için değil, aynı zamanda felsefi sorgulama süreçlerini desteklemek ve çocukları düşünmeye yönlendirmek amacıyla da tercih etmektedir. Bununla birlikte, bu kitapların Çocuklar için Felsefe oturumlarında nasıl kullanıldığı ve hangi ölçütlerle seçildiği konusunda yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Özellikle okul öncesi öğretmenlerinin deneyim ve görüşlerine dayalı olarak, bu kitapların felsefi etkinliklerde kullanım biçimleri, sahip olmaları gereken nitelikler ve çocukların gelişimine sağladıkları katkıların incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, araştırmanın problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir: Resimli çocuk kitaplarıyla yapılan Çocuklar için Felsefe etkinliklerine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, sınıfında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) etkinlikleri uygulayan okul öncesi öğretmenlerinin bu uygulamalara ilişkin deneyimlerini ve görüşlerini incelemektir. Araştırmada, öğretmenlerin P4C etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçları, etkinlik sürecine ilişkin yaşantıları, sıklıkla tercih ettikleri kitaplar ve kullandıkları kitapların içerik ve biçimsel özellikleri ortaya konulacaktır. Ayrıca, öğretmenlerin görüşlerine göre Çocuklar İçin Felsefe etkinliklerinin çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerine ilişkin bulgulara da ulaşılması amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda, araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe eğitimi alma motivasyonları nelerdir?
2. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçları nelerdir?
3. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma biçimleri nelerdir?
4. Öğretmenler, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde sıklıkla hangi resimli çocuk kitaplarını kullanmaktadırlar?
5. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullandıkları resimli çocuk kitabı seçiminde dikkat ettikleri biçim ve içerik özellikleri nelerdir?
6. Öğretmenlerin görüşlerine göre, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin çocukların gelişimleri üzerine etkileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

21. yüzyıl, bireylerin yalnızca bilgiye ulaşmasını değil, aynı zamanda bu bilgiyi eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmesini, yaratıcı çözümler üretebilmesini ve etkili iletişim kurabilmesini gerektiren bir çağdır (Yalçın, 2018). Günümüzde bireylerin, yaratıcılık, yenilikçilik, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği, bilgi okuryazarlığı, vatandaşlık ve kişisel-sosyal sorumluluk gibi 21. yüzyıl becerilerine sahip olmaları beklenmektedir (MEB TTKB, 2023; GPE, 2020). Geleceğin başarılı bireyleri, bilgiye ulaşabilen, teknolojiyi etkin şekilde kullanabilen, problem çözme yeteneğine sahip ve

kendi kendine öğrenme becerisi geliştirmiş kişiler olacaktır (Kurbanoglu & Akkoyunlu, 2001).

Erken yaşlarda, özellikle okul öncesi dönemde, öğretmenlerin çocuklara 21. yüzyıl becerileriyle birlikte yaratıcı düşünme ve girişimcilik yetkinlikleri kazandırması büyük önem taşımaktadır (Duran, 2023). Millî Eğitim Bakanlığı'nın güncel okul öncesi eğitim programında da çocukların hayal gücü, yaratıcı ve eleştirel düşünme, bilişsel esneklik, üst bilişsel beceriler, yaşam ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi temel ilkeler arasında yer almaktadır (MEB, 2024). Bu dönemde çocuklar dünyayı keşfetmeye ve anlamlandırmaya çalışırken merak, sorgulama ve hayal gücü gibi becerilerini yoğun bir şekilde kullanırlar. Wartenberg “Küçük Çocuklar İçin Büyük Fikirler” kitabında çocukların doğuştan gelen bir meraka sahip olduğunu ve bu yönlerini güçlendirmenin yaratıcılık açısından önemli olduğunu vurgular. Ayrıca doğal olarak felsefe yapabildiklerini ve bu becerilerinin felsefe eğitimi ile desteklenmesi gerektiğini ifade eder (Wartenberg, 2020). Çocukların erken yaşta felsefe ile tanışması, Çocuklar için Felsefe eğitiminin temelinde yer alan felsefi düşünme alışkanlığının gelişmesini sağlar ve kavram oluşturma, akıl yürütme ile çıkarım yapma gibi becerilerin desteklenmesine katkı sağlar (Öğüt, 2019). Bu doğrultuda, Çocuklar için Felsefe uygulamaları, çocukların eleştirel düşünme, sorgulama ve anlam oluşturma yetkinliklerinin gelişiminde önemli bir rol üstlenmektedir.

Okul öncesi dönemde sıkça kullanılan resimli çocuk kitapları, çocuklara yeni bilgiler kazandırırken kitap sevgisinin oluşmasında, iletişim becerilerinin geliştirilmesinde, yaratıcılığın desteklenmesinde ve soyut kavramların somut hale getirilerek anlaşılmasının sağlanmasında önemli rol oynayan materyallerdir (Erkan, 2021). Erken çocuklukta gerçekleştirilecek Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde, çocukların somut görsellerin öğrenmeyi kolaylaştırması ve çocukların dikkatini çekme süreçlerini desteklemesi nedeniyle resimli çocuk kitaplarının uyaran olarak kullanımı büyük bir önem taşımaktadır (Atar, 2022; Taş, 2017).

Türkiye’de Çocuklar için Felsefe (P4C) yaklaşımının giderek daha fazla benimsenmesi, bu yöntemin yalnızca felsefe alanında değil, eğitimde de dikkat çekici bir ilgi görmesine yol açmıştır (Lafcı-Tor, 2023). Ancak, resimli çocuk kitaplarının P4C etkinliklerinde kullanım biçimleri ve amaçlarına yönelik araştırmalar oldukça sınırlıdır.

Özellikle doğrudan Çocuklar için Felsefe uygulamaları yapan okul öncesi öğretmenlerinin deneyim ve görüşlerine dayalı olarak, resimli çocuk kitaplarının seçim kriterleri, kullanım biçimleri ve çocukların gelişimine katkıları üzerine derinlemesine analizler sunan çalışmaların eksikliği, bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın nitel desende yürütülmesi, öğretmen görüşleri üzerinden resimli çocuk kitaplarının P4C etkinliklerindeki rolünü kapsamlı biçimde ortaya koyma fırsatı sunmaktadır.

Bu araştırma, kuramsal açıdan resimli çocuk kitabı ile P4C etkileşimini ele alarak özgün bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Ayrıca, P4C'nin okul öncesi dönemdeki pedagojik temellerini; P4C yaklaşımı, kitaplar ve öğretmenin rolüne odaklanarak alan yazına yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Yöntemsel olarak, nitel desen, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve betimsel analiz yoluyla öğretmen deneyimlerini sistematik biçimde haritalamakta; elde edilen bulgular ise ileride geliştirilecek kitap değerlendirme rubriklerine ampirik bir zemin oluşturmaktadır. Uygulama açısından ise öğretmen eğitimi programlarına kanıta dayalı içerik sağlamakta; öğretmenlerin kitap seçimi ve P4C oturumu planlama süreçlerine doğrudan rehberlik etmektedir. Ayrıca, yayıncılar için pedagojik açıdan uygun ve kültürel olarak duyarlı resimli kitap tasarımında yol gösterici olmakta; müfredat geliştiriciler ve politika yapıcılar için ise okul öncesi eğitimde P4C odaklı materyal standartlarının belirlenmesine referans sunmaktadır. Tüm bu yönleriyle çalışma hem kuramsal hem yöntemsel hem de uygulamaya dönük katkılarıyla, okul öncesi dönemde resimli çocuk kitaplarının P4C etkinliklerindeki rolünü çok boyutlu olarak ele almakta ve alan yazına özgün bir katkı sunmaktadır.

1.3.Tanımlar

Çocuklar için Felsefe: Lipman (2001) tarafından geliştirilen ve çocuklarla birlikte Sokratik sorgulama yoluyla felsefi düşünmenin teşvik edildiği bir düşünme eğitimi yaklaşımıdır (Avcı, 2023).

Felsefi düşünme: Bireyi ve yaşamı anlamlandırmaya yönelik, eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme edimlerini içeren bir düşünme biçimidir (Öğüt, 2019).

Felsefi düşünme becerileri: Bireyleri diyalog ve tartışma ortamlarına katılmaya teşvik eden; ortak sorunlar üzerinde nedensel ilişki kurma, analiz etme, sorgulama ve

değerlendirme gibi felsefi düşünme tutumlarının gelişimini destekleyen becerilerdir (Aydemir, 2022).

Felsefi sorgulama: Kesin bir cevap beklemek yerine, bir soru üzerinde düşünmeyi ve bu sayede farklı şekillerde iletişim kurma fırsatı sunan bir süreçtir (Işıklar, 2019).



2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi detaylandırılmakta ve ilgili literatür taraması sunulmaktadır.

2.1. Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Yaklaşımı

Felsefe, hakikati arama, bilginin peşine düşme, insan ve varlık üzerine düşünme, anlama ve anlamlandırma çabasıdır (Topdemir, 2009). Kelime anlamı olarak da “bilgelik sevgisi” anlamına gelen felsefe, bireylerin bilme isteğini ve anlama ihtiyacını barındırır (Öğüt, 2019). Felsefi düşünme ise eleştirel, yaratıcı, derinlikli, özenli ve tutarlı düşünme becerilerini kapsayan bir düşünme biçimidir (Taşdelen, 2014). Lipman (2003) çocukların daha eleştirel ve yaratıcı düşünebilmeleri için eğitime erken yaşlardan itibaren felsefenin dahil edilmesi gerektiği vurgulamaktadır. Bu doğrultuda New Jersey’de beşinci sınıf düzeyindeki çocuklarla sorgulama üzerine ilk çalışmalarını gerçekleştirmiştir. İlerleyen yıllarda ise Ann Sharp ile Montclair Eyalet Üniversitesinde “Çocuklar İçin Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü”nü kurmuş ve enstitüdeki çalışmalar sonucunda okullarda farklı sınıf düzeylerine yönelik Çocuklar için Felsefe programları geliştirmişlerdir (Kabil, 2021).

İngilizce’de “Philosophy for Children” olarak bilinen ve Türkçe’ye “Çocuklar için Felsefe” olarak çevrilen bu yaklaşım, çocukların sorgulama becerilerini geliştirmeyi, bağımsız düşünmeyi öğrenmelerine yardımcı olmayı ve felsefi diyaloglar ile çocukların eleştirel düşünme becerilerini desteklemeyi amaçlamaktadır (Demirtaş & Karadağ, 2018; Kabil, 2021; Kelleci, 2023; Marashi, 2008).

Lipman’a göre çocuklar “Neden?” diye sormaya başladıkları zaman felsefi olarak akıl yürütmeye başlamış olurlar (Philgren, 2008). Bu durum, çocukların doğal meraklarının felsefi bir keşfe dönüşebileceğini göstermektedir. Wartenberg (2020) ise çocuklarla felsefe yapmak için felsefe bilmenin bir gereklilik olmadığını, felsefenin

öğrencilerin karşılıklı tartışmaları yoluyla öğrenilebileceğini belirtmektedir. Benzer şekilde Mohr Lone (2021), çocuklarla yapılan basit bir soru-cevap alışverişinin bile, eğer karşılıklı olarak derin bir sorgulamaya yol açarsa, felsefi bir keşfe dönüşebileceğini vurgulamaktadır. Lone ayrıca, felsefenin ilham kaynağı olabilecek soruların bir sınırı olmadığını ve felsefenin genellikle kesin bir çözümü olmayan konuları ele aldığını ifade etmektedir. Bu görüşler, Çocuklar için Felsefe yaklaşımının temelini oluşturan sorgulama ve diyalog odaklı eğitim yapısını destekler niteliktedir.

Çocuklar için Felsefe etkinlikleri, çocukları soru sormaya, birbirlerini dinlemeye ve birbirlerine sordukları sorular üzerine düşüncelerini ifade etmeye yönlendirir (Karasular, 2022). Bu yaklaşım, doğru sorular sorma ve ilgi çekici hikâyeler kullanma yoluyla felsefi sohbeti teşvik eden Sokratik yöntemi benimsemektedir (Gasparatou & Kampeza, 2012). Çocuklar için Felsefe oturumlarında genellikle bir öykü uyaran olarak kullanılarak soruşturma başlatılır. Soruşturma sürecinde, grup içinde seçilen kavramlar üzerinden sorgulama yapılır ve neden-sonuç ilişkisi kurulur (Çakmak, 2021; Erdoğan, 2018).

Çocuklar için Felsefe etkinlikleri belirli aşamalardan oluşan sistematik bir süreçle yürütülmektedir. Oturumlar genellikle bir hikâye veya benzeri bir uyaranla başlatılır; bu uyaranlar, öğrencilerin felsefi düşünme süreçlerini desteklemede önemli bir rol oynar (Taşdelen, 2014). Uyarının paylaşılmasının ardından, öğrenciler tartışmak istedikleri konu veya soruyu birlikte belirlerler. Sonrasında, belirlenen konu üzerinde diyalog kurularak, öğrenciler düşüncelerini ifade eder ve tartışmaya katılırlar. Tartışma sürecinde, öğrenciler birbirlerine sorular yönelterek ilerlemelerini değerlendirir ve sorgulama topluluğunun hedeflerine ulaşp ulaşmadığını gözden geçirirler. Bu aşamada, fikirleri gerekçelendirme, karşılıklı dinleme, eleştirel düzeltme ve sorular yoluyla sonuca ulaşma gibi beceriler ön plana çıkar. Ayrıca, kolaylaştırıcı tarafından sunulan felsefi egzersizler ve aktiviteler, öğrencilerin belirli kavramları sistematik olarak keşfetmelerine ve düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanır (Gregory, 2008).

Bu süreçler bağlamında öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Çocuklar için Felsefe yönteminde öğretmenin kesin cevapları olan sorular sormak yerine, çocukları düşünmeye yönlendiren sorular sorması ve sürecin kontrolünü tamamen elinde tutmaktan kaçınması

gerekmektedir (Kelleci, 2023). Ayrıca öğretmen, tartışma sürecinde yalnızca bir hakem rolü üstlenmekle kalmaz; aynı zamanda çocukları tartışma yoluyla kendi sorunları üzerinde akıl yürütmeye yönlendiren bir kolaylaştırıcı olarak da görev yapar (Lipman, Sharp & Oscanyan, 2023). Kolaylaştırıcı, çocukların düşünme, sorgulama, soruşturma gibi süreçlerini destekleyen ve felsefe oturumlarını yönlendiren kişidir (Öğüt, 2019). Bu nedenle Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde “öğretmen” ifadesi yerine “kolaylaştırıcı” ifadesi kullanılmaktadır (Kelleci, 2023).

Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde öğretmenin yani kolaylaştırıcının rolü kadar seçilen uyaranlar da önem taşımaktadır. Nitekim bu yaklaşımda uygun ortam ve uygun uyaran sunulduğu takdirde çocukların akıl yürütme, diyalog kurma ve bağımsız düşünme becerileri desteklenmiş olmaktadır (Kelleci, 2023). Çocuklar İçin Felsefe oturumlarında, hikâye, şiir, resim ve atasözü gibi uyaranlarla soruşturma ortamı oluşturularak çocuklar düşünmeye teşvik edilir. Bu süreçte, anlamlandırmayı daha eğlenceli ve etkileşimli hale getirmek için resimli çocuk edebiyatı kitapları da önemli bir araç olarak kullanılır (Şavşet & Öncü, 2022). Çocuk kitaplarının pek çoğu felsefi anlamda avantaj sağlayan ve çocuklarla karşılıklı iletişimde bulunabilecek nitelikli uyaranlardır (Mohr Lone, 2021).

Tüm bu bilgiler doğrultusunda, Çocuklar için Felsefe yaklaşımı, çocukların eleştirel, yaratıcı ve bağımsız düşünme becerilerini geliştirmeyi hedefleyen, sorgulama ve diyalog odaklı bir eğitim modelidir. Bu süreçte, öğretmenin yani kolaylaştırıcının rehberliği ve uygun uyaranların seçimi, çocukların düşünme ve akıl yürütme becerilerinin desteklenmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Kabil, 2021).

2.1.1. Çocuklar İçin Felsefenin Tarihsel Gelişimi

Çocuk felsefesi kavramı, 1950’li yıllarda ilk kez Karl Jaspers tarafından ortaya atılmıştır ve “çocuk” ile “felsefe” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur (Karakaya, 2006; Özcan, 2022). Jaspers, bu kavramı ortaya atarken çocukların doğal felsefi yeteneklerini ve bu yeteneklerin insanın varoluşsal meselelerini anlamadaki önemini vurgulamayı (Jaspers, 1953). Çocuk felsefesi, çocukların merakını uyandırarak eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren, başkalarının fikirlerini sorgulayıp kendi düşüncelerini eyleme dönüştürmelerini sağlayan bir yaklaşımdır (Çakmak, 2021).

Çocuk Felsefesi, çocukların doğal felsefi yeteneklerini vurgularken, Çocuklar için Felsefe (P4C), bu yetenekleri geliştirmek için yapılandırılmış bir eğitim programı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu program, 1970’li yıllarda Matthew Lipman ve Ann Sharp tarafından ABD’nin New Jersey eyaletinde ortaya konulan ve aynı isimle geliştirilen bir düşünme eğitimi programıdır (Prasetya, 2020; Taş, 2017). Lipman, Çocuklar için Felsefe çalışmalarına yoğunlaşabilmek amacıyla Colombia Üniversitesi’nden ayrılmış, 1974 yılında Montclair Devlet Üniversitesi’nde “Çocuklar İçin Felsefeyi Geliştirme Enstitü’nü (Institute for the Advancement of Philosophy for Children-IAPC)” kurmuştur (Durmuş, 2022; Okur, 2008; Taş, 2017). 1970’lerin sonlarında, enstitü çocukları felsefi düşünceye yönlendirmek amacıyla yedi öykü ve öğretmen kılavuzlarından oluşan bir program geliştirmiştir. Bu öyküler, farklı dillere çevrilmiş ve birçok ülkede uygulanarak ulusal düzeyde kabul görmüştür (Erdoğan, 2018). Enstitünün yayın organı olan “Thinking: The Journal of Philosophy for Children” dergisi, çeşitli ders raporları ve uygulama örneklerine yer vermektedir (Karakaya, 2006). Ayrıca, 1983 yılında Lipman ve Sharp’ın öncülüğünde Danimarka’da “Uluslararası Çocuklarla Felsefi Sorgulama Konseyi (ICPIC)” kurulmuş ve bu sayede çocuklar için felsefe alanında uluslararası düzeyde iş birliği ve bilgi paylaşımını destekleyen bir platform oluşturulmuştur (Erdoğan, 2018). Bu kuruluşun amacı, çocuklarla felsefe uygulayıcıları arasında etkileşim kurmaktır (Durmuş, 2022). Bu gelişmeler, Çocuklar için Felsefe’nin yalnızca bir eğitim programı olmanın ötesinde, küresel ölçekte bir hareket olarak benimsenmesine zemin hazırlamaktadır.

Matthew Lipman, Çocuklar için Felsefe (P4C) yaklaşımını, Sokrates’in tartışmaya dayalı yöntemini temel alarak geliştirmiştir. Sokrates’e göre, eğitimci bilgiyi aktaran bir kişi değil, doğruyu tartışarak buldurmayı hedefleyen bir rehberdir (Yüceer & Keskin, 2022). Lipman, bu yaklaşımı oluştururken, düşünmeyi öğretmeye odaklanan ve ezbere öğrenme fikrini reddeden John Dewey ve Lev Vygotsky’nin teorilerinden de etkilenmiştir (Marashi, 2008).

Lipman, Çocuklar İçin Felsefe’yi “P4C” olarak kısaltarak kullanmaktadır (Kabil, 2021). Bu 4 C, critical (eleştirel), creative (yaratıcı), caring (ilgi göstermek), collaborative (iş birliği) kelimelerinin baş harfleriyle oluşturulan bir kısaltmadır. Lipman çocuk felsefesi çalışmalarında düşünme üzerinde durmuş, çocukların düşünmeyi öğrenmesi gerektiğini

savunmuş ve eserlerinde demokrasi ve eğitim ilişkilerinden bahsetmiştir (Çelebi, 2017). Lipman, çocukların doğal merak duygularının uygun bir ortam ile gelişebileceğini savunur (Özkan, 2020). Ona göre, çocuklar “niçin, neden?” gibi sorular sormaya başladıklarında, artık felsefi düşüncenin başlamış olduğunu belirtir (Philgren, 2008). Bu bilgiler doğrultusunda Çocuklar için Felsefe, çocuklara eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri kazandırmayı, kanıtlara dayalı yargılarda bulunmayı ve düşüncelerini ifade etmeyi öğretmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır.

Çocuklar için Felsefe, Matthew Lipman’ın öncülüğünde başlatılmış olmakla birlikte, çocukların sorgulama, felsefi ve eleştirel düşünme becerilerini desteklemek amacıyla pek çok araştırmacı tarafından geliştirilmiştir (Boyacı, Karadağ & Gülenç, 2018). Bu araştırmacılar arasında Gareth B. Matthews önemli bir isim olarak öne çıkmaktadır. Matthews, çocuklarla felsefe yapabilmek için öncelikle onları anlamının gerekliliğini vurgulamış, aksi halde bunun mümkün olmadığını belirtmiştir (Oktar, 2019).

Her ne kadar Matthews’un görüşleri Lipman’ın görüşleriyle benzerlik gösterse de Matthews felsefeyi Lipman gibi doğal bir aktivite olarak görmemektedir (Boyacı, Karadağ & Gülenç, 2018). Ona göre felsefe yapmanın temelinde çocuğun sahip olduğu saf sorgulama isteği vardır (Yaralı, 2020). Ayrıca Matthews’un düşünceleri, Piaget’in teorisiyle de önemli ölçüde çelişmektedir. Piaget, bir çocukla felsefe konuşmaya çalışmanın ve çocuğun felsefi açıdan ilginç bir şey söylemesinin mantıksız olduğunu ileri sürerken, Matthews, çocuklarla çok basit bir şekilde bile felsefe yapılabileceğini savunarak Piaget’i eleştirmiştir (Matthews, 2023).

Çocuklar için Felsefe yaklaşımı, Matthews ve Lipman gibi isimlerin katkılarıyla zenginleşmiş ve farklı uygulama metotlarıyla çeşitlenmiştir. Bu metotlardan biri, Catherine McCall’un “Felsefi Sorgulama Topluluğu (Community of Philosophical Inquiry [CoPI])” olarak adlandırdığı yöntemdir. McCall, bu yöntemi Lipman’dan edindiği bilgi ve deneyimlerle geliştirmiştir (Demirtaş, Karadağ & Gülenç, 2018). McCall’a göre, çocuklarda felsefe yapma kapasitesi doğal olarak bulunmaktadır; ancak bu kapasitenin gelişebilmesi için çocukların felsefeye maruz kalması ve uygulamalar yapması gereklidir (Durmuş, 2022). Felsefi Sorgulama Topluluğu (FST) ise bu yöntemin uygulama biçimidir ve oturum başkanı, felsefi diyaloglar için uygun bir ortam oluşturarak tartışmayı başlatır

(Boyacı, Karadağ & Gülenç, 2018). Oturum başkanı, her çocuğun diyaloga katılımını sağlamak ve felsefi sürecin devamlılığını takip etmekle sorumludur. Oturumlar, bir uyararla başlayıp sorular oluşturularak seçilen bir soru üzerinden tartışma ile devam eder. Öğrenciler, “...katılıyorum, çünkü ...” veya “... katılmıyorum, çünkü ...” gibi ifadelerle sürece aktif olarak katılmaktadır (Kelleci, 2023). FST, tartışılan konunun ve çocukların katılımlarının felsefi nitelik taşımasının önemli olduğunu vurgular (Koyuncu & Demircan, 2022). McCall ayrıca FST’nin okullarda ve farklı topluluklarda kullanılması amacıyla 1990 yılında Avrupa Felsefi Araştırma Merkezi’ni (The European Philosophical Enquiry Centre [EPIC]) kurmuştur (Durmuş, 2022).

Çocuklar için Felsefe’de karşımıza çıkan önemli isimlerden bir diğeri de Alman filozof Leonard Nelson’dur (Kelleci, 2023). Nelson 1922 yılında Sokratik metodu kendi yöntemlerine göre uyarlamış ve bu yöntem, Nelson’dan sonra öğrencisi Gustav Heckmann tarafından geliştirilmiştir (Durmuş, 2022; Philgren, 2008). Nelson’un temel amacı, bireylerin düşüncelerinin farkında olup onları yönetebilmesini sağlamak ve böylece topluma yararlı bireyler yetiştirmektir. Bu doğrultuda, Sokratik sorgulama yöntemini dönemin şartlarına göre yeniden ele almış ve günümüzdeki halini kazandırmıştır (Kaytancı & Dombaycı, 2020). Nelson’a göre Sokratik yöntem, felsefe öğretmek için en etkili ve tek yöntemdir. Ancak onun Sokratik yönteminin Çocuklar için Felsefe yaklaşımından farkı, felsefi tartışmaların gerçek deneyimler üzerinden yapılmasına dayanmasıdır (Kelleci, 2023; Philgren, 2008).

Çocuklar için Felsefe’de bir diğer önemli isim Thomas E. Jackson’dur. Jackson’un metodu diğer metotlardan beslenerek gelişmiştir (Boyacı, Karadağ & Gülenç, 2018). Ona göre çocuklar için felsefe uygulamaları okul öncesi döneminden itibaren verilmeli ve çocukların felsefi düşünme becerilerinin temeli atılmalıdır (Aslan, 2020). Durmuş (2022) Jackson metodunun dört aşamada gerçekleştiğini aktarmaktadır: seçilen hikâyenin sesli bir biçimde okunması, bireylerin sorularının alınması, bu sorulardan birinin seçilerek tartışılması ve sorgulamanın değerlendirilmesi. Jackson, çocuklarla gerçekleştirdiği felsefe etkinliklerinde bağımsız düşünce ve davranışın geliştirilmesini merkeze almıştır. Ona göre, her birey düşüncelerini serbestçe ifade edebiliyor olmalıdır (Karakaya, 2006).

Çocuklar için Felsefe’de bir diğer yaklaşım ise 1991 yılında Oxford Brookes Üniversitesi’nde merkezi kurulan ve Lipman metodundan etkilenen SAPERE (Society for Advancing Philosophical Enquiry And Reflection in Education [Felsefi Soruşturmanın Geliştirilmesi için Topluluk ve Eğitimde Düşünüm]) yaklaşımıdır (Erdoğan, 2018). Bu yaklaşım, 1990 yılında BBC’de yayımlanan “Altı Yaşındakiler için Sokrates” belgeselinin ardından İngiltere’de ilgi görmüş ve çocukların felsefi düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla uygulanmaya başlanmıştır. SAPERE metodunda katılımcılar çember şeklinde oturmakta, oturum başında görsel, kitap veya müzik gibi çeşitli uyaranlar sunulmakta ve katılımcıların bu uyaranlar üzerinden fikirler üretip tartışmaları teşvik edilmektedir. Tartışma sırasında ortaya çıkan sorular not edilmekte, en çok oy alan soru seçilerek tartışma bu soru üzerinden derinleştirilmektedir. Oturumun sonunda ise her çocuğun söz hakkı aldığından emin olunarak süreç tamamlanmaktadır (Demirsoy, 2024; Durmuş, 2022).

Avrupa’da Çocuklar için Felsefe (P4C) uygulamalarının yaygınlaşması ve bu alandaki uygulayıcıların sayısının artmasıyla birlikte, 1993 yılında "Çocuklarla Felsefe Uygulamaları Avrupa Kuruluşu" (The European Foundation for the Advancement of Doing P4C [SOPHIA]) hayata geçirilmiştir. Avrupa Birliği’nin "çeşitlilik içinde birlik" sloganını benimseyen SOPHIA, kıta genelindeki farklı kültür ve dillerde çocuklarla felsefe çalışmalarının ilerlemesini desteklemiştir. Bu kuruluş, uygulayıcılar arasında iş birliğine dayalı bir çalışma ortamı ve karşılıklı gelişim için sağlam bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir. Nihai amacı ise Avrupa genelinde çocuklarla felsefe alanındaki çalışmaları teşvik etmek ve bu disiplinin gelişimine katkı sağlamaktır (Durmuş, 2022; SOPHIA, 2025).

Çocuklar için Felsefe, yalnızca uluslararası alanda değil, Türkiye’de de giderek daha fazla önemsenmekte ve bu alana yönelik ilgi artmaktadır (Kelleci, 2023). Türkiye’deki bu gelişim, 1974 yılında Türkiye Felsefe Kurumu’nun (TFK) kurulmasıyla kurumsal bir temele oturmuştur. TFK, felsefenin toplumsal işlevini artırmak, uluslararası çalışmalar yapmak ve Türkiye’deki felsefi birikimi dünya çapında tanıtmak amacıyla kurulmuştur (TFK, 2025). Ayrıca, 1979 yılından itibaren uluslararası felsefe alanındaki çalışmalarda aktif olarak yer almaktadır (Çotuksöken, 2025). 1992 yılında Nuran Direk’in

Varna’da düzenlenen “Çocuklar için Felsefe Eğitimi Çalıştayı”na katılımının ardından, Türkiye Felsefe Kurumu bünyesinde Ioanna Kuçuradi öncülüğünde “Çocuklar İçin Felsefe Birimi” kurulmuş ve bu birimin başkanlığını o tarihten itibaren Nuran Direk üstlenmiştir (Şahinkaya, 2024; Taş, 2017).

UNESCO, Türkiye’nin önerisi doğrultusunda 2002’de Kasım ayının üçüncü perşembesini Dünya Felsefe Günü ilan etmiş ve 2005’te Felsefe Stratejisi’ni kabul etmiştir (Durmuş, 2022). Bu strateji doğrultusunda MEB ve TTKB’nin 2004 yılında düzenlediği Felsefe Eğitimi Sempozyumu’nda, Türkiye Felsefe Kurumu, “Çocuklar İçin Felsefe” dersinin ilköğretim müfredatına eklenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Çotuksöken, 2025). 2006 yılında Türkiye’nin girişimleriyle UNESCO iş birliğiyle Türkiye Felsefe Stratejisi başlatılmış ve Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Komitesi kurulmuştur (Taş, 2017). Bu komite MEB ve Türkiye Felsefe Kurumu iş birliğiyle Ankara’da 2011 yılında “İlk ve Ortaöğretimde Felsefe Çalıştayı” düzenlemiştir (Oğuz, 2025).

Türkiye’de çocuklarla felsefe alanının gelişimine önemli katkılarda bulunan isimlerden biri, TFK Başkan Yardımcısı ve Maltepe Üniversitesi Felsefe Bölümü Başkanı Betül Çotuksöken’dir. Çotuksöken, “Çocuklar İçin Felsefe” çalışmalarına ve İstanbul Felsefe Platformu’nun gelişimine öncülük etmiş; 2006-2007 öğretim yılında Maltepe Üniversitesi Felsefe Bölümü, bu alandaki araştırma ve uygulama çalışmalarına öncülük ederek Türkiye’de ilk kez bir Felsefe Bölümünde çocuklarla felsefe konulu ders açmıştır (Erdoğan, 2018). Çocuklar için Felsefe’nin dünya ve Türkiye’deki gelişimi incelendiğinde ise, bu alanda uygulanan farklı yöntem ve tekniklerin alana yön verdiği ve gelişimi desteklediği görülmektedir (Kelleci, 2023).

2.1.2. Çocuklar İçin Felsefede Uyarın Seçimi

Felsefe eğitiminde içerik, felsefi kavramlar ve sorular üzerine yapılandırılırken, Çocuklar için Felsefe oturumlarında bu kavram ve soruları tetikleyebilecek ve yönlendirebilecek materyaller “uyarın” olarak kabul edilmektedir (Karaboğa, 2023; Özdemir, 2024). Felsefi tartışmalar genellikle çocukların felsefi soruları daha derinlemesine kavrayabilmeleri ve dikkatlerini çekmek amacıyla bir uyarın aracılığıyla başlatılır ve bu süreçte belirli uyarın türlerinden yararlanılır (Boyras, 2022; Demirbaş,

2022). Taş (2017), bu uyarıların çoğunlukla kısa felsefi hikâyeler ve metinler olduğunu, ancak felsefi değeri taşıyan şiir, şarkı ve nesne gibi farklı materyallerin de kullanılabileceğini ifade etmektedir.

Felsefi etkinliklerde kullanılacak uyarıların seçimi, etkinliğin amacına ulaşabilmesi açısından ayrı bir önem taşır. Uyarıların niteliği, çocukların gelişim düzeyine uygunluğu ve felsefi içerik barındırması önemli kriterlerdir (Demirbaş, 2022; Taşdelen, 2014). Pekkarakaş (2020), çocuklara yönelik felsefe eğitiminin amacını, yaşlarına ve ilgi alanlarına uygun uyarılar aracılığıyla etik ilkeler çerçevesinde düşünme ve sorgulama becerilerini geliştirmek olarak tanımlar. Ayrıca, küçük çocukların sınırlı dikkat süreleri nedeniyle, kullanılacak uyarıların hem gelişimsel düzeye uygun hem de etkili olması gerektiğini vurgular. Bununla birlikte, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullanılacak uyarıların mutlaka felsefi bir sorun ya da çatışma içermesi gerektiği belirtilmektedir (Özdemir, 2022).

Felsefi tartışmaların başlangıç noktası olan uyarılar, çocukların dikkatini çekmek ve onları düşünmeye yönlendirmek için önemli araçlardır. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde ise en sık tercih edilen uyarılardan biri hikâyelerdir (Şavşet & Öncü, 2022). Çocuk kitaplarındaki hikâyeler, çocukların düşünme ve dil becerilerini geliştirmelerine, felsefi kavramları anlamalarına ve kendi yaşamlarıyla ilgili sorular sormalarına katkı sağlamaktadır (Tezcan, 2023). Ayrıca, çocuk kitaplarının felsefi sorgulamalarda yaratıcılığı ön plana çıkarmada etkili olduğu ve bu kitaplar üzerinden geliştirilen düşünce ile soruların felsefi keşif için önemli bir araç işlevi gördüğü belirtilmektedir (Mohr Lone, 2021). Özellikle hikâyelerdeki olaylar, karakterler ya da düşünceler hakkında çocuklara yöneltilen sorular, felsefi tartışmaların başlatılmasına olanak tanımaktadır. Wartenberg (2020) de ilköğretim çağındaki çocuklarla yürüttüğü felsefi tartışmalarda çocuk edebiyatı ve resimli çocuk kitaplarını kullandığını, hikâyenin yüksek sesle okunmasının tartışmayı başlatmak için etkili bir yöntem olduğunu vurgulamaktadır. Ancak, bu hikâyelerin felsefi etkinliklerde kullanılmadan önce taşıdıkları felsefi özellikler bakımından dikkatlice incelenmesi gerekmektedir (Şavşet & Öncü, 2022).

Bununla birlikte, çocukların felsefi potansiyelini ortaya çıkarmada yalnızca metinlerin değil, aynı zamanda görsellerin ve videoların da uyarıcı olarak kullanılmasının

ve tartışma ortamının yönlendirici sorularla desteklenmesinin önemli olduğu ifade edilmektedir (Taşdelen, 2014). Nitekim Boyraz (2022), Lipman'ın P4C eğitimlerinde “Kio and Gus”, “Harry Stottlemeier's Discovery” ve “Nous” gibi hikâyeleri uyaran olarak kullandığını belirtmiştir. Uçar (2021) ise Gumball, Ben 10 ve Kral Şakir gibi çizgi filmler üzerine yaptığı araştırmada, bu yapımların içerdiği görsellerin Çocuklar için Felsefe uygulamalarında uyaran olarak kullanılabileceğini ortaya koymuştur. Gasparatou, Ergazaki ve Kosmopoulou (2020) da küçük çocuklara canlı-cansız kavramlarını öğretmek amacıyla Çocuklar için Felsefe yöntemini kullandıkları bir çalışmada; kitap, oyuncak bebek görseli, oyuncak hayvanlar ve bitkiler, nesneler, meyve döngüsünü yansıtan kartlar, tohumlar ve saksılar gibi çeşitli materyallerden yararlanmışlardır. Ayrıca, Atar (2022), McLeod ve arkadaşlarının (2020) küçük çocuklarla yürüttükleri felsefi sorgulamalarda bir sergide yer alan sanat çalışmalarını uyaran olarak kullandıklarını ve bu eserler arasında “Pierre Huyghe, Space Displace Koan, Annlee” gibi örneklerin bulunduğunu aktarmaktadır.

2.1.3. Çocuklar İçin Felsefede Öğretmenin Rolü

Çocuklar için Felsefe yaklaşımında öğretmen, öğrencilere farklı seçenekler sunarak onların düşüncelerini gerekçeleriyle ifade etmelerini teşvik eden ve bu süreçte rehberlik eden bir konumda yer alır. Bu nedenle, Çocuklar için Felsefe yaklaşımında öğretmen kolaylaştırıcı (facilitator) olarak tanımlanmaktadır (Boyraz, 2022). Bu yaklaşımda öğretmenin temel görevi, topluluğu yönlendirmek, tartışmayı ve öğrenme sürecini kolaylaştırmaktır (Altıparmak, 2016; Özdemir, 2022). Özellikle, öğrencilere açık uçlu sorular yönelterek her çocuğun kendi düşüncelerini ifade etmesini ve fikirlerini keşfetmesini sağlamak, öğretmenin en önemli sorumluluklarından biridir (Özdemir, 2022; Pekkarakaş, 2020). Koyuncu ve Demircan (2022), P4C'de öğretmenin rolünün, soruşturma topluluğunu yönetmekten ziyade çocukların bilgiye ve düşüncelere ulaşmasını kolaylaştırmak olduğunu vurgular. Dolayısıyla, çocukların merak duygularını harekete geçirecek sorular sormak ve onların düşüncelerini derinleştirmelerine yardımcı olmak, öğretmenin sürece olan katkısını artırır.

Çocuklarla felsefe soruşturmaları yürütmek için mutlaka felsefe öğretmeni olmak gerekmemekle birlikte, öğretmenlerin bu alanda bilgi sahibi olmaları ve gerekli yeterlilikleri kazanmaları önemlidir (Özdemir, 2024). Nitekim, Öğüt (2019) öğretmenlerin, yani kolaylaştırıcıların, sahip olması gereken özellikler arasında felsefeye ilgi ve bilgi sahibi olmak, çocukları sevmek, çocukların birey olduklarının bilincinde olmak, onların fikirlerine saygı göstermek, merak duygusunu desteklemek, felsefi düşünme ve sorgulama süreçlerine hâkim olmak, demokratik bir ortam oluşturmak, iyi bir dinleyici olmak ve bağımsız düşünebilmek gibi nitelikleri sıralamaktadır. Bu noktada Lipman, felsefe oturumu yürütmek isteyen öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe Eğitimi programına katılmasını önermiş ve bu eğitimi sunan eğitimcilerin de bu alanda doktora yapmış nitelikli bireyler olmasının önemini belirtmiştir (Davan, 2022). Wartenberg (2020) ise çocuk felsefi öğretiminde aslında yeni bir konudan bahsedilmediğini, öğretmenlerin zaten çocuklara öğrettikleri kitaplara yenilikçi bir bakış açısıyla yaklaşarak, her çocuğun katılımını sağlayarak ve önemli bilişsel becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyarak bu süreci kullanabileceğini ifade etmiştir. Bu nitelikler ve öneriler, Çocuklar için Felsefe oturumlarının başarılı bir şekilde yürütülmesinde öğretmene önemli bir rehberlik sunmaktadır.

Erken çocukluk döneminde, çocukların sözel ifade becerileri henüz tam olarak gelişmediğinden, düşüncelerini resim, dans ve müzik gibi farklı yollarla ifade etme ihtiyacı duyabilirler. Bu nedenle, öğretmenlerin sınıf ortamında P4C uygulamaları yapması, çocukların duygu ve düşüncelerini açıkça ortaya koyabilmeleri için çeşitli olanaklar sunar (Pekkarakaş, 2020). Ayrıca tüm öğretmenlerin her an ortaya çıkabilecek tartışma fırsatlarına hazırlıklı olmaları adına Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı'na hâkim olmaları büyük önem taşır (Taş, 2017).

Çocuklar için Felsefe yaklaşımında temel amaç, öğrencilerin belirli bir konuyu ezberlemeleri değil, o konu üzerinde düşünmeyi öğrenerek bilgiye kendi çabalarıyla ulaşmalarını sağlamaktır (Erdoğan, 2018). Bu doğrultuda, öğretmenlerin öğrencileri analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde sorularla düşünmeye teşvik etmesi; onların düşüncelerini derinleştirmelerine ve gerekçelendirerek ifade etmelerine olanak tanır

(Boyras, 2022). Böylece, çocukların mantıksal çıkarım yapma ve sınıf içi tartışma becerileri gelişir (Lipman, Sharp & Oscanyan, 2023).

Çocuklar için Felsefe (P4C) etkinliklerinin verimliliği için öğretmenin bazı noktalara dikkat etmesi gerekmektedir. Özellikle öğretmenin uyararı etkili bir şekilde sunabilmesi için metni önceden prova etmesi, vurgu ve tonlamalara dikkat etmesi önemlidir. Bu sayede, uyarının öğrencilerde ilgi uyandırması ve anlaşılır olması sağlanır; böylece soruşturma süreci metindeki kavramlar ve fikirler üzerinden daha verimli ilerler. Ayrıca, öğretmen tartışma sırasında tarafsızlığını korumalı ve öğrencilerin düşüncelerini olumlu ya da olumsuz şekilde değerlendirmekten kaçınmalıdır (Özdemir, 2024).

Çocuklar için Felsefe uygulamalarında öğretmenlerin karşılaştıkları bazı sorunlar olduğu belirlenmiştir. Farahani (2014) öğretmenlerin felsefe oturumlarında karşılaştıkları bazı zorlukları ve bunlar için çözüm önerilerini ele aldığı çalışmasında bu zorlukları ve çözüm önerilerini Tablo 1’de sunmuştur:

Tablo 1. Çocuklarla Felsefe Öğretiminde Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Zorluklar	Çözüm Önerileri
1. Felsefi düşünmenin pratik hayattaki rolünün belirlenmesi	Proje doğru, dikkatli ve akademik düzeyde uygulanırsa, felsefi düşünmenin pratik hayattaki oranı artar.
2. Çocukların düşünme sorularını gereksiz yere karmaşıktırması	Eğitimde kültürel kısıtlamalarla oluşan yanlış anlamalar düzeltilmelidir.
3. Nitelikli ve deneyimli öğretmen eksikliği	Eğitmenlerin yeterli eğitim alması ve uygun müfredat hazırlanması sağlanmalıdır.
4. P4C teorisyenlerinin farkındalığının azlığı	Teorisyenlerin ailelere doğru bilgi vermesi sağlanmalıdır.
5. Projenin teorik temellerinin yeterince anlaşılması	Projenin akademik temelleri iyi anlaşılmalı, üniversitelerde dersler açılmalı ve kurumlar kurulmalıdır.
6. Ailelerin projeye dair farkındalığının düşük olması	Ailelere yönelik bilgilendirme ve eğitim programları düzenlenmelidir.
7. Mevcut sosyal değer ve normların sorgulanması	Eleştirel düşünme dengeli ve kültürel değerlere saygılı şekilde öğretilmelidir.

8. Eğitimcilerin yeterince eğitim almaması	Hizmet içi eğitimlerle eğitimcilerin mesleki gelişimi desteklenmelidir.
9. Felsefenin çocuklara uygun şekilde öğretilmesinin zorluğu	"Düşünmeyi öğretme" ve "düşünce hakkında öğretme" ayrımı yapılmalı, çocuklara düşünme becerileri kazandırılmalıdır.
10. Çocukların soyut felsefî kavramları anlamakta zorlanması	Kavramlar somutlaştırılarak ve yaşa uygun materyallerle öğretilmelidir.
11. Eğitim materyallerinin yetersizliği	Kaliteli ve yaşa uygun materyaller geliştirilmelidir.
12. Okullarda felsefe eğitimi için zaman kısıtlamaları	Müfredatta felsefe eğitimi için yeterli zaman ayrılmalıdır.
13. Öğrencilerin dikkat sürelerinin kısa olması	Etkileşimli ve ilgi çekici yöntemler kullanılmalıdır.
14. Felsefî tartışmaların sınıf ortamında yönetilmesinin güçlüğü	Öğretmenlere tartışma yönetimi konusunda eğitim verilmelidir.
15. Öğretmenlerin felsefî tartışma tekniklerine hâkim olmaması	Öğretmenlerin bu tekniklerde uzmanlaşması sağlanmalıdır.
16. Çocukların eleştirel düşünme becerilerinin gelişmemesi	Eleştirel düşünme odaklı etkinlikler artırılmalıdır.
17. Ailelerin felsefe eğitimine karşı olumsuz tutumu	Ailelerin bilinçlendirilmesi ve eğitim sürecine dahil edilmesi gereklidir.
18. Kültürel farklılıkların eğitim sürecine etkisi	Eğitim programları kültürel çeşitliliğe duyarlı hazırlanmalıdır.
19. Eğitim programlarının standartlaştırılamaması	Standart ve esnek programlar geliştirilmelidir.
20. Öğrencilerin motivasyon eksikliği	Motivasyonu artırıcı yöntemler ve ödüllendirme sistemleri kullanılmalıdır.
21. Felsefî soruların çocukların yaşına uygun olmaması	Sorular yaş ve gelişim düzeyine göre uyarlanmalıdır.
22. Öğretmenlerin pedagojik yeterliliklerinin yetersizliği	Pedagojik eğitimler artırılmalıdır.
23. Eğitim ortamlarının uygun olmaması	Fiziksel ve psikolojik olarak uygun ortamlar sağlanmalıdır.
24. Felsefî düşünmenin günlük yaşama entegrasyonunun zor olması	Günlük yaşamla bağlantılı örnekler ve uygulamalar artırılmalıdır.

25. Öğrencilerin düşüncelerini ifade etme güçlüğü	İfade becerilerini geliştirecek etkinlikler yapılmalıdır.
26. Felsefi kavramların somutlaştırılmaması	Kavramlar somut örneklerle desteklenmelidir.
27. Eğitim materyallerinin erişilebilir olmaması	Materyallerin erişimi kolaylaştırılmalıdır.
28. Öğretmenlerin mesleki gelişim imkanlarının kısıtlı olması	Sürekli mesleki gelişim fırsatları sunulmalıdır.
29. Felsefe eğitiminin okul müfredatına yeterince entegre edilmemesi	Müfredatta felsefe eğitiminin kapsamı genişletilmelidir.

Kaynak: Farahani, M. F. (2014). Challenges and solutions for teaching philosophy to children. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 116, 2141-2145.

Davan'ın 2022'deki çalışması Tablo 1'de ifade edilen “yeterli eğitilmiş ve yetkin öğretmen eksikliği” zorluğunu destekler niteliktedir. Davan, okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe hakkındaki görüşlerini incelediği çalışmasında 25 okul öncesi öğretmeniyle çalışmış ve öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe yaklaşımına karşı olumlu tutumlarının olduğunu fakat bu konuda eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Öcal ve Aybek (2023) ise öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe uygulamalarında karşılaştıkları sorunları inceledikleri çalışmalarında öğretmenlerin felsefe uygulamalarını planlama, uygun uyaran bulma, açık uçlu sorular hazırlama, doğru kavram seçimi gibi konularda zorlandıkları; ayrıca sınıf mevcudunun fazla olması ve okulun fiziki şartlarının yetersiz olması gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Karşılaşılan bir diğer sorun ise çocukların felsefe uygulamalarına yönelik ilgisizliği ve kendilerini ifade etme becerilerindeki zorlanmalardır. Bu araştırma sonuçları da Tablo 1'deki bilgileri destekler niteliktedir.

2.2. Çocuklar İçin Felsefede Soruşturma Süreci

Felsefi soruşturma, çocukların bir topluluk içinde açık uçlu sorular üzerinden düşüncelerini derinleştirdiği, farklı bakış açılarını tartıştığı ve yeni sorular ürettiği bir süreçtir. Felsefi soruşturmanın amacı çocukların tek bir doğru olmadığını, birden fazla ve değişebilen cevapların olabileceğini ve kanıtlarla desteklenen düşüncelerin daha kabul edilebilir olduğunu fark etmelerini sağlamaktır (Yıldız, 2024). Ayrıca felsefi soruşturma, çocukların düşüncelerini sorgulama, tartışma ve başkalarının fikirleriyle etkileşim yoluyla

geliştirdikleri, düşünme dinamiği ve yardımlaşmasının öne çıktığı bir düşünme sürecidir (Temiz & Bayraktar, 2023).

Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde temel unsur uyandırır. Uyarıcı olarak öykü, şiir, masal, görsel, fotoğraf, diyalog, atasözü ve deyim gibi çeşitli materyaller kullanılabilir. Felsefi sorgulamaya dayalı bir ortamda, iyi planlanmış diyalog büyük önem taşır. Bilincin gelişmesi, zihinsel süreçler üzerinde kontrol kazanılması ve düşünmeye yönelik kavramsal araçların oluşturulması, diyalog sayesinde mümkün olur (Temiz & Bayraktar, 2023). Felsefi sorgulamalarda gerçekleşen diyaloglar, karşılıklı iletişimde her iki tarafın da etkin olmasıyla dinleme ve üst düzey düşünme becerilerini destekleyerek sorular oluşturmak için uygun bir ortam sağlar (Özcan, 2022). Mohr Lone (2021), çocukların büyük sorularla ilgili diyaloglar oluşturmaya özlem duyduğunu belirtmektedir. Ancak çocuklar diyalog sırasında birbirlerini dinlemez, kendi düşüncelerine odaklanır, ilgisiz davranır ve aynı anda konuşmaya başlarsa diyalogun katılımcısı olamayacaklarını da ekler. Bu nedenle, felsefi soruşturma sürecinde çocukların aktif dinleme, saygılı iletişim ve ilgili olma gibi becerilere sahip olmaları büyük önem taşır.

Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde temel amaçlardan biri, çocuklarda kavram gelişimini desteklemektir (Fisher, 2013). Kavramlar, bireylerin düşünme ve sorgulama becerilerini harekete geçirerek, onların dünyayı anlamlandırma süreçlerinde önemli bir rol oynar (Özcan, 2022). Bu doğrultuda, etkin bir öğrenme ortamı oluşturmak için çocuklarda kavram oluşturma, muhakeme etme ve yargılama gibi bilişsel becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir (Taş, 2017).

Gregory (2008), Çocuklar için Felsefe’de soruşturma sürecini beş temel basamakta açıklamaktadır. Süreç, öncelikle kolaylaştırıcının çocukların yaş ve grup özelliklerine uygun bir uyarıcı sunması ve bu uyarıcıyı birlikte işlemesiyle başlar (uyarıcının sunulması – *the stimulus*) (Boyraz, 2022). Ardından, kolaylaştırıcı doğrudan bilgi vermek yerine düşündürücü sorular yönelterek öğrencilerin tartışma konusu, kavramı veya sorusunu kendi gerekçeleriyle belirlemelerini teşvik eder (tartışma konusu/kavram/sorusunun belirlenmesi – *the agenda*). Belirlenen sorular etrafında, grup üyeleri önce bireysel olarak, ardından topluca yanıt arayarak düşüncelerini paylaşır ve bir soruşturma topluluğu oluştururlar (soruşturma topluluğu – *community of inquiry*).

Değerlendirme aşamasında ise amaç, ortak bir sonuca ulaşmaktan ziyade çocukların süreç boyunca düşüncelerini özgürce ifade edebilmelerini sağlamaktır (değerlendirme – *the assessment*). Son olarak, oturumun sonunda düşünme sürecini pekiştirmek amacıyla oyun, şiir, resim gibi çeşitli etkinlikler veya evde aileyle tartışmalar gibi felsefi uygulamalar önerilmektedir (felsefe uygulamaları ve etkinlikler – *philosophical exercises and activities*) (Gregory, 2008).

Trickey ve Topping, (2004) ise sınıf içerisinde yapılacak felsefi etkinlik sürecini dokuz basamakta gerçekleştiğini aktarmıştır:

1. Oturma Düzeni: Öğrencilerin birbirlerini rahatça görebilecekleri bir oturma düzeni (daire, yarım daire veya at nalı şeklinde) oluşturulur. Bu, iletişimi ve etkileşimi kolaylaştırır.
2. Kuralların Belirlenmesi: Tartışma başlamadan önce, saygı ve katılımı teşvik eden temel kurallar birlikte oluşturulur ve öğrencilerin bu kuralları benimsemesi sağlanır.
3. Farkındalık Egzersizi: Dikkatin toplanması ve öğrencilerin zihinsel olarak sürece hazırlanması için kısa bir gevşeme veya farkındalık egzersizi yapılır.
4. Uyarının Sunulması: Tartışmayı başlatacak bir uyarı (hikâye, şiir, resim, kısa video veya yaşamdan bir olay) seçilerek öğrencilere sunulur. Bu uyarı, felsefi soruların ortaya çıkmasına zemin hazırlar.
5. Soru Sorma: Öğrenciler, uyarıya ilgili olarak düşündükleri, ilginç veya kafa karıştırıcı buldukları noktalar üzerinden sorular üretirler. Sorular tahtaya yazılır veya not kâğıtlarına alınır.
6. Akran Çalışması ve Paylaşım: Öğrenciler ikili ya da küçük gruplar halinde düşüncelerini paylaşır, ardından tüm sınıfla fikirlerini tartışırlar. Öğretmen, tüm önerileri tahtada toplar.
7. Bağlantılar ve Çatışmaların Belirlenmesi: Ortaya çıkan sorular ve fikirler arasında bağlantılar ve olası çatışmalar görsel olarak işaretlenir. Bu aşamada, öğrenciler neden-sonuç ilişkileri kurar ve farklı bakış açılarını keşfederler.
8. Soru Oluşturma ve Derinleştirme: Öğrenciler, ortaya çıkan temalardan kendi felsefi sorularını oluşturur ve bu sorular üzerinde tartışmayı derinleştirirler.

Soruların felsefi olup olmadığı, tartışmaya değer olup olmadığı birlikte değerlendirilir. Bu aşama açıklığa kavuşturma (Bunu daha ayrıntılı açıklayabilir misin?), kanıt arama (Bunu nereden biliyorsun?), alternatif görüşleri keşfetme (Başka bir bakış açısı var mı?), yüzeyselliği araştırma (Bunun nedeni nedir?), iskele kurma (...hakkında ne düşünüyorsun?), sonuçları test etme (Bu, ilk söylediğinizle tutarlı mı?) ve değerlendirme (Düşüncemiz bizi nereye götürdü?) gibi farklı soru türleriyle geliştirilebilir.

9. Sürecin Değerlendirilmesi ve Sonlandırılması: Oturum sonunda, süreç gözden geçirilir, özetleme yapılır ve öğrencilerden süreçle ilgili geri bildirim alınır. Katılımcıların düşüncelerinin değişip değişmediği ve tartışmadan ne öğrendikleri üzerine konuşulur. Bu aşamada kolaylaştırıcı, değerlendirme sürecini desteklemek amacıyla katılımcıların düşüncelerini ve gerekçelerini birbirleriyle paylaşmaları, herkesin aktif bir şekilde dinlenmesi ve tüm katılımcıların söz hakkı alması gibi unsurları dikkate alır. Tartışmanın belirlenen konu çerçevesinde ilerlemesi, fikirlerin oluşturulurken başkalarının düşüncelerinin göz önünde bulundurulması ve sürecin katılımcılar açısından keyifli ve ilgi çekici olması da değerlendirme kapsamında yer alır. Ayrıca, tartışma sürecinde katılımcıların düşüncelerinde bir değişim yaşanıp yaşanmadığı da önemli bir değerlendirme ölçütü olarak ele alınır (Lipman & Sharp, 1984; aktaran Yıldız, 2024).

Çocuklar için Felsefe eğitimlerinde, sürecin etkinliğinin ve verimliliğinin sağlanabilmesi adına katılımcıların belirlenen ilke ve kurallara uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Wartenberg'e (2020) göre, bu kurallar kolaylaştırıcı tarafından açıkça ifade edilmeli ve felsefi tartışma ortamının niteliğini artırmak amacıyla yönlendirici bir çerçeve sunmalıdır. Katılımcıların, sorulan sorulara mümkün olduğunca açık ve net yanıtlar vermeleri, birbirlerini dikkatlice ve sessizlik içinde dinlemeleri, ortaya konan düşünceler üzerinde düşünmeleri, bu düşüncelere katılıp katılmadıklarına karar vermeleri ve gerekçelerini paylaşmaları beklenmektedir. Ayrıca, tartışmalarda söz hakkı verildiğinde fikirlerini saygı çerçevesinde dile getirmeleri, her katılımcının katkısına değer verilmesi, birlikte anlamlı paylaşımlar yapılması ve düşünme sürecinden keyif alınması da temel ilkeler arasında yer almaktadır.

2.3. Okul Öncesi Dönemde Çocuklar İçin Felsefe

Çocuklar için Felsefe yaklaşımı, farklı yaş gruplarına uygun materyallerle uygulanabilen ve özellikle okul öncesi eğitimde çocukların gelişimini çok yönlü olarak destekleyen, çocuk merkezli bir eğitim modelidir (Tekkalan, Yoncacı, Kaynar & Şenturan, 2023; Uluçay, 2023). Bu yaklaşımın okul öncesi dönemde uygulanabilirliğine dair önemli katkılar, Alman felsefeci Karin Murris ve Thomas E. Jackson tarafından sunulmuştur. Karin Murris, küçük yaşta çocuklar için hikâye kitapları ve felsefi uygulamalar geliştirerek, felsefenin okul öncesi dönemdeki çocuklara uygun şekilde uygulanmasını sağlamada öncü bir rol oynamıştır (Şavşet & Öncü, 2022; Taş, 2017). Benzer şekilde, Thomas E. Jackson da Çocuklar için Felsefe yaklaşımının okul öncesi dönemden itibaren uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır (Börklüoğlu, 2024).

Güncel okul öncesi eğitim programı da çocuk merkezli bir yapıya sahip olup, çocukların planlama, sorgulama, tartışma ve üretme süreçlerine aktif katılımını desteklemektedir (MEB, 2024). Çocuklar için Felsefe yaklaşımı ise çocukların sürece etkin katılımını ön planda tutarak, 21. yüzyılın gerektirdiği eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasında etkili bir yöntem olarak değerlendirilmektedir (Davan, 2022). Ayrıca, bu yaklaşımın önemi nörobilimsel bulgularla da desteklenmektedir. Çocukluk döneminde beyinde yeni bağlantıların oluşması, düşünme becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamakta ve bu süreçte uygulanan felsefi etkinliklerin beyin gelişimine olumlu katkı sağladığı belirtilmektedir (Sevimli, 2024; Tottenham, 2014).

Çocuklar için Felsefe yaklaşımı çocuklara mantık yürütme, çıkarımda bulunma, analiz ve sentez yapma gibi üst düzey düşünme becerilerini kazandırmanın yanı sıra, empati kurabilme, görseller üzerinden yorum yapabilme ve eleştirel düşünme yeteneklerini de geliştirme fırsatı sunar (McCall, 2013, aktaran Eroğul & Civelek, 2025; Uluçay, 2023). Haynes, bu yaklaşımın üç yaşından ilkokul sonuna kadar uygulanabildiğini ve dil-iletişim, okuma-yazma, matematik, dünyayı anlama ve yaratıcı gelişim olmak üzere beş temel öğrenme alanına dayandığını belirtmektedir. Bu alanlar, çocukların soru sorma, tartışma, dinleme, okuma-yazma, matematiksel düşünme, dünyayı anlama ve yaratıcı ifade becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Dirican, 2018).

Okul öncesi dönemde Çocuklar için Felsefe'nin önemini ve çocuklar üzerindeki olumlu etkisini vurgulayan birçok çalışma bulunmaktadır. Demirtaş, Gülenç ve Karadağ'ın (2018) altı yaşındaki 14 çocukla yaptığı araştırmada, “Çocuklarla Felsefe” programı öncesi ve sonrası çocukların oluşturduğu sorular ve verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Sonuçlar, başlangıçta çocukların daha çok bilgi ve kavrama düzeyinde sorular sorduğunu, ancak süreç ilerledikçe paradoks, provokatif ve belirsizlik toleransı gerektiren sorular üretmeye başladıklarını göstermiştir. Araştırmacılar, bu gelişmenin çocukların eleştirel düşünme becerilerinin arttığını ortaya koyduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Uluçay (2023) “Çocuklarla Felsefe” yöntemiyle tasarlanan okul öncesi eğitim ortamlarının, 5-6 yaş aralığındaki 66 çocuğun yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışma, uygulanan programın çocukların bu becerilerinde olumlu gelişmeler sağladığını göstermiştir. Tüm bu bulgular, Çocuklar için Felsefe yaklaşımının okul öncesi dönemde uygulanmasının, çocukların düşünme, iletişim ve problem çözme becerilerinin gelişimine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

2.3.1. Çocuklar İçin Felsefe'nin Gelişim Alanlarına Etkisi

Çocuklar için Felsefe yaklaşımının çocukların farklı gelişim alanları üzerinde çeşitli olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu çerçevede, Çocuklar için Felsefe yaklaşımının çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve dil gelişimi üzerindeki etkileri aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.3.1.1. Bilişsel Gelişim

Algılama, düşünme, problem çözme, hatırlama, karar verme ve öğrenme gibi zihinsel süreçler biliş kavramı kapsamında ele alınmaktadır. Biliş, daha karmaşık zihinsel süreçleri kapsar ve bu süreçlerdeki ilerleme bilişsel gelişim olarak tanımlanır (Yayla, 2023). Bilişsel gelişim ise düşünme becerilerini de içeren kapsamlı bir süreçtir. Kaya'nın (2008) aktardığına göre, ASCD tarafından 1991 yılında yayımlanan “Developing Minds: A Resource Book for Teaching Thinking” adlı çalışmada, 60 araştırmacının ortak kararıyla temel düşünme becerileri dört ana başlıkta toplanmıştır. Bu başlıklar; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme olarak belirlenmiştir. Aydemir (2022) düşünme becerilerini desteklemede felsefenin de önemli rolü olduğunu belirtmektedir.

Felsefi düşünme ile yaratıcı ve eleştirel düşünme arasında bir bağ vardır. Ayrıca felsefi düşünme, içinde eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi de barındırır.

Piaget'ye göre okul öncesi dönem, bilişsel gelişimde bir geçiş sürecidir ve öğrenmeler algı ve eyleme dayalıdır; bu nedenle, duyuşal deneyimlerle zenginleştirilmiş ve nesnelerle etkileşim imkânı sunan bir çevre gerektirir (Trawick-Smith, 2017). Doğası gereği merak eden ve sorgulayan okul öncesi çocuklar için, Çocuklar için Felsefe yaklaşımı uygun ve zengin bir tartışma ortamı sunmaktadır.

Çocuklar için Felsefe'nin bilişsel gelişime katkıları noktasında Jean Piaget ve Gareth B. Matthews'ın düşünceleri ayrışır. Piaget, soyut düşünme ve felsefi sorgulama gibi becerilerin ancak soyut işlemler döneminde (12 yaş ve üzeri) gelişebileceğini savunurken, Matthews ise felsefi sorgulamanın erken yaşlardan itibaren mümkün olduğunu ve bu konuda yaşa bağlı bir standart olamayacağını belirtmektedir (Matthews, 2023; Trawick-Smith, 2017).

2.3.1.2. Sosyal-Duygusal Gelişim

Sosyal-duygusal gelişimle ilgili literatürde, bu alanın gelişim, olgunlaşma ve öğrenme süreçlerinde kazanılan sosyal-duygusal yeterlilikleri tanımlayan çeşitli kuram, model ve açıklamalardan oluştuğu belirtilmektedir (Çiftçi, 2015). Sosyal beceriler; akran ilişkileri, kendini kontrol, uyum sağlama ve atılganlık gibi alanları kapsar. Bu beceriler arasında, çocukların kişiler arası ilişkilerini destekleyenlerin en temel grubu oluşturduğu belirtilmektedir (Ogelman, Seçer, Alabay & Uçar, 2012).

Çocuklar için Felsefe, çocuklarda problem çözme, düşünme, sosyal, dil ve pek çok bilişsel becerilerini geliştirmesinin yanı sıra, onların kendini keşfetmelerine rehberlik eden varoluşsal bir amaca da sahiptir (Davan, 2022). Felsefi düşünme, çoğunlukla bireyler arası tartışmalar yoluyla gelişir; bu tartışmalar sayesinde çocuklar, birbirlerinin kişilik, ilgi, değer, inanç ve ön yargıları hakkında farkındalık kazanırlar (Lipman, Sharp & Oscanyan, 2023). Bu doğrultuda, bu yaklaşım çocukların düşünme, iletişim ve sosyal becerilerinin gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır (Canpolat & Ergen, 2024).

Okur (2008), Çocuklar için Felsefe programının altı yaşındaki çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, 12'si deney, 12'si kontrol grubunda

olmak üzere toplam 24 çocukla çalışmıştır. Sekiz hafta süren ve her biri 40 dakika olan 10 oturumluk eğitimler sonunda, kontrol grubunda atılganlık, iş birliği ve kendini kontrol gibi sosyal beceriler drama ve hikâye anlatımıyla desteklenmiştir. Deney grubunda ise, iş birliği ve kendini kontrol becerilerine odaklanan, Sokratik tartışmalar içeren Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırma bulguları, bu programın altı yaş grubu çocuklarda atılganlık, iş birliği ve kendini kontrol gibi sosyal becerileri anlamlı düzeyde desteklediğini ortaya koymuştur.

Tezcan (2023), Çocuklar için Felsefe temelli kitaplarla gerçekleştirilen uygulamaların, ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri ve sosyal problem çözme yetenekleri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında, Şanlıurfa'nın Haliliye ilçesindeki iki farklı okulda toplam 47 öğrenci üzerinde yürütülen deneysel araştırmada, bir grup Çocuklar için Felsefe uygulamalarına katılırken diğer grup herhangi bir müdahaleye maruz kalmamıştır. Sosyal beceriler ve problem çözme yetenekleri, çeşitli ölçekler kullanılarak ölçülmüştür. Sonuçlar, Çocuklar için Felsefe uygulamalarına katılan öğrencilerin ilişki kurma, atılganlık, dürtü kontrolü, sorun çözme, planlama ve grup iletişimi gibi sosyal becerilerinde anlamlı gelişmeler olduğunu göstermiştir. Duygusal becerilerde ise anlamlı fark bulunmamakla birlikte, deney grubunda olumlu bir artış gözlenmiştir. Ayrıca, sosyal problem çözme alanında deney grubundaki öğrencilerin olumlu davranışlar sergileme oranı artarken, kontrol grubunda bu oran sabit kalmış veya azalmıştır. Araştırma, Çocuklar için Felsefe temelli uygulamaların sosyal beceri ve problem çözme gelişimini desteklediğini ve bu etkinin kalıcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular doğrultusunda, okul ortamlarında Çocuklar için Felsefe yöntemlerinin çocukların sosyal gelişimini çok yönlü desteklediği ve güçlendirdiği söylenebilir.

2.3.1.3. Dil Gelişimi

Okul öncesi dönemde çocukların dil gelişimi dört temel özellik etrafında şekillenmektedir. Bu dönemde çocuklar, neredeyse tüm konuşma seslerini öğrenir ve telaffuz, akıcılık ile tonlama açısından önemli ilerlemeler kaydederler; bu gelişim alanı ses bilimi (fonoloji) olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca, çocuklar kullandıkları birçok kelimenin anlamının farkına varır ve bu durum semantik (anlam bilimi) alanına karşılık

gelmektedir. Zamanla daha uzun ve karmaşık cümleler kurmaya başlayan çocukların bu becerisi ise söz dizimi (sentaks) olarak tanımlanır. Son olarak, çocukların dili sosyal iletişimde etkin bir şekilde kullanabilmeleri, kullanım bilimi (pragmatik) kapsamında değerlendirilmektedir (Trawick-Smith, 2017).

Düşünce ya da felsefe eğitime hazırlık süreci, insan gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Ancak bu sürecin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için, çocukların dil gelişimlerinin belirli bir düzeye ulaşmış olması gerekmektedir. Çünkü düşünce, dil ve eylem, birbirini karşılıklı olarak etkileyen ve geliştiren etkileşimli süreçlerdir (Önal, 2017). Bu bağlamda, dil gelişimi yalnızca iletişim becerilerinin değil, aynı zamanda bilişsel ve felsefi düşünme becerilerinin de temelini oluşturmaktadır.

Nitekim Davan'ın (2022) okul öncesi öğretmenleriyle yaptığı araştırmada, öğretmenlerin çocuklarla felsefe yaklaşımına olumlu baktıkları, ancak bu alanda kendilerini yeterli hissetmedikleri ve eğitim ihtiyacı duydukları belirlenmiştir. Araştırma bulguları, dil gelişiminin tamamlanmasının çocukların felsefi düşünme becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynadığını da ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, UNESCO (2007) da çocuklarla felsefe öğretiminin, duyarlı vatandaş olma, bağımsız düşünme, kişisel gelişimi destekleme, dil becerilerini geliştirme, konuşma ve mantıklı tartışma yapabilme ile felsefi kavramlar oluşturma gibi hedefler içerdiğini belirtmektedir.

Ayrıca Özcan, Sallabaş ve Akgül'ün (2023) çalışmasında, Çocuklar için Felsefe yöntemiyle planlanan eğitim süreçlerinin çocukların hem dil hem de soru sorma becerilerine olumlu katkı sağladığı gösterilmiştir. Tüm bu bulgular, okul öncesi dönemde dil gelişiminin desteklenmesinin, çocukların felsefi düşünme ve sorgulama becerilerinin gelişimi için temel bir gereklilik olduğunu ortaya koymaktadır.

2.3.2. Okul Öncesi Dönemde Çocuklar İçin Felsefe Uygulamaları

Okul öncesi dönem, kişiliğin temellerinin atıldığı, irade ve istemli davranışların şekillendiği benzersiz ve belirleyici bir dönemdir (Turdimurodov, 2021). Bu süreçte gerçekleştirilen felsefe etkinliklerinde, çocuklara belirli bir felsefi akım ya da filozofun düşüncelerini aktarmaktan ziyade, onların felsefi düşünme ve sorgulama becerilerini geliştirmek ön plandadır. Ayrıca, okul öncesi dönem; çocukların yaratıcılık ve eleştirel

düşünme alışkanlıklarını kazanmaya başladıkları kritik bir evre olarak öne çıkar. Dolayısıyla okul öncesi dönemde felsefe eğitime dayalı etkinliklere yer verilerek çocukların düşünme becerileri desteklenebilir (Davan, 2022). Nitekim Jackson, felsefe uygulamalarının okul öncesi dönemden başlayarak eğitim programlarına dâhil edilmesini önermektedir (Boyacı, Karadağ & Gülenç, 2018).

Çocuklar için Felsefe’de, Sokratik yöntem başta olmak üzere çeşitli yöntemler kullanılmaktadır (Çayır & Akkoyunlu, 2016). Sokratik yöntem, okul öncesi dönemden itibaren okullarda uygulanabilen ve özellikle beceri temelli düşünme eğitimi açısından önemli görülen bir yaklaşımdır. Sokratik yöntemde, soru-cevap yoluyla çocukların düşüncelerini derinleştirmeleri ve kendi doğrularını bulmaları hedeflenir. Böylece, çocukların erken yaşlarda geliştirilmesi gereken düşünme becerileri desteklenmektedir (Emir, Hüner & Uzelli, 2012, aktaran Kanat, 2020).

Çocuklar için Felsefe’de kullanılan bir diğer yöntem ise Lipman’ın çocukların eleştirel düşünmeyi doğrudan uygulayabilecekleri materyaller ve ortamlar sunmasına dayanır (Onur, 2023). Bu nedenle, uyaran seçimi oldukça önemli bir stratejidir. Hikâye, resim, video ya da günlük yaşamdaki olaylar gibi ilgi çekici uyaranlar, çocuğun yaş ve gelişimine uygun olduğunda felsefi bir oturumun daha verimli geçmesini sağlar. Ayrıca, okul öncesi dönemdeki çocukların soyut düşünme becerileri tam anlamıyla gelişmediğinden, adalet, eşitlik ve özgürlük gibi felsefi kavramları somut örnek olaylar, hikâyeler, öyküler veya kısa filmler aracılığıyla daha kolay kavrayabilmektedir (Eroğul & Civelek, 2025).

Çocuklar için Felsefe’de sıklıkla kullanılan bir diğer strateji de diyalog kurmaktır. Bu yaklaşımın temel amaçlarından biri çocukların eleştirel düşünme becerilerini diyaloglar yoluyla geliştirmektir (Kanat, 2020). Diyalog kurmak; bir konu üzerinde fikir paylaşımında bulunmak, başkalarını dinlemek ve karşılıklı düşünce geliştirmek gibi süreçler içerir. Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların bilişsel olarak işlem öncesi evrede olmaları nedeniyle, diyaloglarda çeşitli konuşma araçlarının kullanılması, çocukların sürece bağlı kalması ve tartışmayı takip edebilmesi açısından önem taşır (Demiriz & Başaran, 2021). Bu süreçler ise eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi destekler.

Diyaloglar sırasında öğretmen, çocukların düşüncelerini derinleştirmelerine yardımcı olacak sorular sorarak tartışmanın devamlılığını sağlayabilir.

Bu stratejiler doğrultusunda, literatürde okul öncesi dönemde gerçekleştirilen Çocuklar için Felsefe etkinliklerine ilişkin çeşitli uygulama örneklerine rastlanmaktadır. Örneğin, Yıldız'ın (2024) doktora çalışmasında, Pezzettino adlı kitap aracılığıyla yürütülen bir etkinlikte, 60-72 ay arası çocuklarla bireysel özellikler ve kendini tanıma konuları ele alınmıştır. Etkinlik süreci, uyarının sunulmasıyla başlamakta; kitabın okunması sırasında ilgi çekici bir noktada çocuklara sorular yöneltilmekte ve ardından okumaya devam edilmektedir. Devamında, çocukların bilmediği kavramlar açıklanmakta, tartışılacak konu ve sorular belirlenmektedir. Öğretmen, çocukların soru üretmesini teşvik ederek seçilen bir soru üzerinden tartışma başlatmakta ve oturumun sonunda değerlendirme soruları ile süreci tamamlamaktadır. Ayrıca, etkinlik sürecine pekiştirici etkinlikler ve aile katılımı da dâhil edilmiştir.

Benzer şekilde, Demirsoy (2024) çevre temalı çocuk kitaplarıyla yürüttüğü Çocuklarla Felsefe uygulamalarının, çocukların çevreye ilişkin bakış açısı geliştirmelerine ve duygu durumlarını anlama ile empati gibi becerilerinin gelişimine katkı sağladığını ortaya koymuştur. Canpolat ve Ergan (2024) ise, okul öncesi eğitimde uygulanabilecek örnekler arasında “Ağustos Böceği ve Karınca” masalı, “İstedğin Kadar Al” oyunu ve Sokratik düşünme yöntemine dayalı beyin fırtınası gibi etkinlikleri önermiştir. Tüm bu çalışmalar, okul öncesi dönemde gerçekleştirilen Çocuklar için Felsefe uygulamalarında çeşitli hikâye, oyun ve tartışma tekniklerinin çocukların düşünme, iletişim ve sosyal-duygusal becerilerini desteklemede etkili olduğunu göstermektedir.

Yaralı (2020), felsefe eğitimi sürecinde eğitimcilere rehberlik etmek amacıyla Leo Lionni'ye ait Frederick, Pezzettino, Alexander ve Oyuncak Fare ile Yeşil Kuyruklu Fare adlı dört resimli çocuk kitabını incelemiş ve bu kitaplarla gerçekleştirilebilecek uygulamalara yönelik çeşitli öneriler sunmuştur. Çalışmada, etkinliklerde yönelebilecek soru örneklerine yer verilmiş; ayrıca çocukların farklı kostümler giymesi veya maskeler takması gibi yaratıcı uygulama önerileri de paylaşılmıştır. Benzer şekilde, Gasparatou, Ergazaki ve Kosmopoulou (2020) ise Çocuklar için Felsefe yaklaşımını kullanarak küçük çocukların canlı ve cansız varlıklar arasındaki biyolojik ayrımı nasıl düşündüklerini

incelemiş; bu amaçla kitaplar, oyuncak hayvanlar ve bitkiler, çeşitli nesneler, fotoğraflar ve yaşam döngüsü kartları gibi farklı materyallerden yararlanmışlardır. Her iki çalışma da okul öncesi dönemde gerçekleştirilen felsefi etkinliklerde çeşitli materyal ve yaratıcı uygulamaların çocukların düşünme süreçlerini desteklemede önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Literatürdeki bu örnekler incelendiğinde, okul öncesi dönemde yürütülen Çocuklar için Felsefe uygulamalarında sıklıkla resimli çocuk kitapları, hikâyeler, çeşitli görseller, oyuncaklar, drama, oyun ve Sokratik tartışma yöntemleri gibi farklı materyal ve tekniklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu çeşitlilik, uygulamaların çocukların gelişim alanlarına çok yönlü katkı sağlamasına olanak tanımaktadır. Nitekim, Erkol'un (2023) çalışmasında, okul öncesi dönemde gerçekleştirilen Çocuklar için Felsefe (P4C) uygulamalarının; çocukların üst düzey düşünme, dil, empati, kendini ifade etme, iletişim, problem çözme ve 21. yüzyıl becerilerini geliştirmede etkili bir yaklaşım olduğu ortaya konmuştur. Benzer şekilde, Karaboğa (2023) ise 5 yaş grubuyla yürüttüğü araştırmada, Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı kapsamında uygulanan etkinliklerin çocukların dinleme becerilerini anlamlı düzeyde geliştirdiğini bulgulamıştır. Bu bulgular, P4C uygulamalarının okul öncesi dönemde çocukların bilişsel, sosyal ve dilsel gelişimlerine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

2.4. Resimli Çocuk Kitapları

Okul öncesi dönemde temel hedeflerden biri, çocukların erken okuryazarlık becerilerini geliştirerek okuma ve yazmaya yönelik olumlu tutum ve alışkanlıklar kazanmalarını sağlamaktır (MEB, 2024). Okuryazarlık, çocukların okuma, yazma ve çeşitli akademik görevlerde başarılı olmalarını destekleyen temel becerilerden oluşan bir bütündür (Osmanoğlu, 2024). Araştırmalar, okul öncesi dönemde kazanılan erken okuryazarlık becerilerinin, yalnızca ilkokulda değil, ilerleyen yıllarda da okuma başarısı üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Gürel, 2018). Dolayısıyla çocukların kitaplarla erken yaşlarda tanışması, ileriki yıllarda kitapları sevme ve kitaplara karşı olumlu tutum geliştirmesi açısından da önemlidir (Alper, 2012).

Resimli çocuk kitapları, 0-6 yaş grubundaki çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak ve gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanmış; çocukların eğlenerek öğrenebileceği, hayal güçlerini zenginleştiren görsel ve dilsel öğeler içeren kitaplardır (Şahin, 2014; Ulukuş, 2024). Bu kitaplar, çocukların bilişsel, sosyal ve kişilik gelişimlerinin yanı sıra, okul öncesi dönemde dilsel ve görsel uyaran sağlayarak eleştirel bilinç kazanmalarına da katkı sunan önemli eğitim araçlarıdır (İmal, 2024; Veziroğlu & Gönen, 2012). Bu doğrultuda, çocukların gelişiminde önemli bir yere sahip olan resimli çocuk kitaplarının tarihsel gelişimi ve eğitimdeki rolü dikkat çekicidir. Çocuklar için resimli kitapların önemi, Johann Amos Comenius'un 1657 yılında yayımladığı *Orbis Pictus* adlı eserle erken dönemden itibaren ortaya konmuştur. Gün geçtikçe, resimli kitapların öğrenme sürecine olan katkısı ortaya çıkmış ve bu nedenle pek çok ülkede, özenle resimlendirilmiş çocuk kitapları için ödüller verilmeye başlanmıştır (Ersoy, 1986). Türkiye’de ise “Varaka ile Gülşah” isimli eser, ilk resimli kitap olma özelliği taşımaktadır (Ulukuş, 2024).

Resimli çocuk kitapları, içerik ve amaçlarına göre iki temel başlık altında sınıflandırılmaktadır. Birinci grupta yer alan öğretici nitelikteki kitaplar, sözcüklerin resimlerle desteklendiği ve resmin ön planda olduğu, çocukları bilgilendirmeyi amaçlayan eserleri kapsamaktadır. Bu kategoriye; oyuncak kitaplar, hareketli kitaplar, bez kitaplar, kalın karton kitaplar, kavram kitapları, banyo kitapları, etkinlik kitapları ve ABC kitapları gibi türler dâhildir. İkinci grubu ise yazınsal nitelikteki öykü kitapları oluşturmaktadır. Bu kitaplarda sözcükler aktif biçimde kullanılır, metinler resimlerle desteklenir ve temel amaç çocuklara bilgi vermekten ziyade estetik zevk kazandırmak ve onların bakış açılarını geliştirmektir. Ayrıca, sadece resimli sessiz kitaplar ve ilk okuma kitapları da bu çeşitlilik içinde değerlendirilebilmektedir (Er, 2024).

Resimli çocuk kitapları, yaş gruplarına göre sınıflandırılmakta ve özellikle okul öncesi dönemde kullanılmak üzere iki ana grupta ele alınmaktadır (Gönen, Uludağ, Tanrıbuyurdu & Tüfekçi, 2014). 0-3 yaş aralığına yönelik hazırlanan kitaplar, genellikle ABC, bez, sesli veya banyo kitapları gibi çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına uygun, kolay taşınabilir ve ilgi çekici özellikler taşımaktadır. Bu kitaplarda punto büyüklüğünün 18-22 arasında olması ve sayfa içeriğinin yaklaşık üçte dördünün resimlerden oluşması

önerilmektedir. 3-6 yaş grubuna yönelik kitaplar ise, çocuğun kavram, anlam ve anlatma becerilerini desteklemeye odaklanmakta; yeni kavramları isimlendirme ve aralarındaki ilişkileri kurma yoluyla bilişsel gelişime katkı sağlamaktadır. Ayrıca, bu kitaplar eğlenme ve oyun oynama gibi temel ihtiyaçları karşılamalı, çizgi ve renk diliyle kavram ve nesneleri tanıtarak duyu algılarını geliştirmeli ve özenli görsel tasarımlarıyla çocuklarda kitaba karşı sevgi ve saygı duygusu oluşturmalıdır. Bu yaş grubuna hitap eden kitaplarda ise punto büyüklüğü genellikle 12-36 aralığında değişmektedir (Erkan, 2021; Kıymaz & Gürlek, 2021).

2.4.1. Resimli Çocuk Kitaplarının Felsefi Uyarın Olarak Kullanılması

Erken çocukluk döneminde çocuklar, doğal olarak merak eden, soru soran ve yeni keşiflere açık bireylerdir. Bu merak duygusu, çocuk edebiyatı eserleriyle desteklenip yönlendirilebilir. Özellikle resimli çocuk kitapları, çocukların düşünme becerilerini geliştiren önemli araçlar arasında yer almaktadır. P4C'nin öncüleri de çocukların felsefi düşünme becerilerini geliştirmelerinde hikâyelerden keyif almalarının en etkili yol olduğunu vurgulamaktadır. İlgi çekici bir hikâyeye ise, felsefi sorgulama sürecini aktif hale getiren temel unsurlardan biridir. Ancak, her çocuk kitabı eleştirel düşünme becerilerini destekleyecek nitelikte olmayabilir; bu nedenle kitapların seçimi büyük önem taşımaktadır (Ceran, 2019; Şimşek & Özkan, 2022).

Son yıllarda, çocukların bilişsel ve dilsel gelişim düzeylerine uygun olarak hazırlanmış, görsellerle zenginleştirilen felsefe kitaplarının sayısında belirgin bir artış yaşanmaktadır. Bu tür kitaplar, felsefi kavramların, değerlerin, duyguların ve etik ikilemlerin çocuklar için somut ve anlaşılır hale getirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle, çocukların düşünme ve sorgulama becerilerini teşvik eden, merak duygusunu canlı tutan ve tamamlanmayı bekleyen boşluklar barındıran eserler, çocuklarla felsefe yapmak için ideal kaynaklar olarak öne çıkmaktadır (Ceran, 2019; Görgün, 2020). Bu nedenle, çocuklara sunulacak kitapların, onların erken yaşlarda değerlerle tanışmalarını ve felsefi sorgulama becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak niteliklere sahip olması gerekmektedir.

Atar (2022), okul öncesi ve ortaokul dönemindeki çocuklarla gerçekleştirilen felsefi etkinliklerde kullanılan kitapların resimli olmasının dikkat çekici bir unsur olduğunu belirtmiştir. Resimler, çocukların dikkatini çekerek hikâyeye olan ilgilerini artırmaktadır. Yaralı'nın (2020) aktardığına göre, Conlan ise coğrafya derslerinde P4C yöntemini kullanmış ve bu yöntemin diğer yaklaşımlardan daha etkili olduğunu savunmuştur. Derslerinde resimli öykü kitaplarını tercih eden Conlan, sınıfta birlik duygusunu pekiştirmek amacıyla “kapalı çember” yaklaşımını benimsemiş; hikâye anlatımının herkes için ilişki kurulabilecek bir araç olduğunu, ancak kitapların öncelikle öğretmenin ilgisini çekmesi gerektiğini vurgulamıştır. Çünkü öğretmenin kitaba yönelik tutumu, çocukların da kitaba olan ilgisini doğrudan etkilemektedir.

2.4.2. Görsel Unsurların Düşünceyi Destekleyici Rolü

Resimli kitaplar, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimin hızla gerçekleştiği, kişiliğin temellerinin atıldığı 0-6 yaş döneminde, çocukların öğrenme gereksinimlerini estetik bir yolla karşılayan önemli araçlardır. Bu dönemde çocuk kitaplarında yer alan görseller, yalnızca görsel bir öge olmanın ötesinde, metni açıklama, genişletme ve tamamlama işlevi ile estetik uyaranlar olarak düşünceyi destekleyici bir rol üstlenir (Sarıkaya & Aydeniz, 2021). Özellikle bu kitaplarda bulunan görseller, yalnızca kitapta verilmek istenen mesajı temsil etmekle kalmaz; aynı zamanda çocukların hayal güçlerini geliştirir, düşünceyi ya da kavramı somutlaştırır, olaylara farklı açılardan bakmalarına ve zor konuların anlaşılmasına yardımcı olur (Kaya, 2021). Bu görseller ayrıca, sözcüklerle ifade edilemeyen duygu ve düşüncelerin dışavurumuna olanak tanırken; iletilen mesajların ise çocuğun görsel algısını da harekete geçirerek daha etkili biçimde kavranmasına yardımcı olmaktadır (Erkan, 2021). Hem sözel ifadeleri hem de görsel unsurları içeren, "iki dilli" olarak nitelendirilen resimli kitaplar, çocukların somut düşünce biçimlerinden soyut düşünceye geçiş sürecinde aracılık ederek öyküyü daha iyi anlamalarına katkı sağlar (Ulukuş, 2024).

2.4.3. Dil ve Anlatımın Felsefi Diyaloga Katkısı

Dil ve anlatım, çocuk kitaplarında öne çıkan temel unsurlardan biridir. Çocukların dil gelişimi ve kelime dağarcığının zenginleşmesinde kitapların rolü büyüktür. Bu

nedenle, çocuk kitaplarında kullanılan dilin açık, anlaşılır ve akıcı olması büyük önem taşır. Yazarların, çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun, günlük yaşamla bağlantılı ve yeni sözcükler kazandıracak bir anlatım tercih etmesi gerekmektedir (Kaya, 2021). Özellikle 4-5 yaş grubunda, kelime dağarcığı büyük bir hızla gelişen çocuklar için kitapların resimli olması, dil gelişimini desteklemede önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Uyanık Balat, Kılıç, Değirmenci & Ünsal, 2017). Çocuk kitaplarında anlatılan hikâyelerin, çocuğun düzeyine uygun bir dille aktarılması, metnin çocuksulaştırılmadan sade ve anlaşılır bir şekilde sunulması gerekmektedir (Sarikaya & Aydeniz, 2021). Dil ve anlatımda yapılan hatalar ise, çocukların dili yanlış öğrenmelerine neden olabilmektedir (Gönen, Uludağ, Tanrıbuyurdu & Tüfekçi, 2014).

Dil gelişimi ile bilişsel gelişim arasında karşılıklı bir ilişki olduğu kabul edilmektedir. Okul öncesi dönemde kelime hazinesi zenginleşen ve temel kavramları edinen çocukların, ilerleyen yıllarda akademik açıdan daha başarılı olma olasılıkları artmaktadır (Uyanık Balat, Kılıç, Değirmenci & Ünsal, 2017). Bu doğrultuda, çocuk kitaplarında açık ve anlaşılır bir dil kullanılması ve felsefi tartışmaya uygun konu ile sorularla desteklenmesi, çocukların akıl yürütme, kavramsallaştırma ve soruşturma becerilerinin gelişimine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (Börklüoğlu, 2024).

2.5. İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde araştırmayla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Toplam 34 çalışma incelenmiş olup, bunların 25'i yurt içi, 9'u ise yurt dışı kaynaklıdır. Çalışmaların 17'si nitel, 3'ü karma ve 14'ü nicel yöntemlerle gerçekleştirilmiştir.

2.5.1. Yurt İçi Araştırmalar

Ülkemizde Çocuklar için Felsefe alanında yapılan araştırmaların sayısı son dönemde artış göstermektedir. Bu bölümde, Çocuklar için Felsefe'ye yönelik gerçekleştirilen yurt içi çalışmalar incelenmiştir.

Okur (2008), Çocuklar için Felsefe programının altı yaşındaki çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada, 12'si deney, 12'si kontrol

grubunda olmak üzere toplam 24 çocuk yer almıştır. Her iki gruba da sekiz hafta boyunca, haftada bir kez 40 dakika süren toplam on oturumluk eğitimler uygulanmıştır. Kontrol grubunda, atılganlık, iş birliği ve kendini kontrol gibi sosyal beceriler drama ve hikâye anlatımı yoluyla desteklenirken; deney grubunda ise, iş birliği ve kendini kontrol becerilerine odaklanan, Sokratik tartışmaların yer aldığı Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırma bulguları, Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı'nın altı yaşındaki çocuklarda atılganlık, iş birliği ve kendini kontrol gibi sosyal becerilerin gelişimini anlamlı düzeyde desteklediğini ortaya koymuştur.

Akkocaoğlu (2015) tarafından yürütülen araştırma, Çocuklar için Felsefe eğitiminin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Türkiye'deki okullarda çocuklar için felsefenin uygulanma nedenleri ve yöntemleri hakkında önemli bilgiler sunan çalışma, 14 hafta boyunca ve toplamda 28 saatlik bir süreçte nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, iki farklı sınıfta 48 öğrenciye, iki öğretmen tarafından çocuklarla felsefe ders planları uygulanmıştır. Araştırma bulguları, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının eleştirel düşünme, vatandaşlık bilinci ve değer eğitimi gibi alanlarda çocuklara olumlu katkılar sunduğunu; ayrıca öğretmenlerin bilgiye yönelik tutumlarında da değişim sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, çocukların düşünme süreçlerinde somuttan soyuta doğru bir ilerleme gösterdikleri, kavramları toplumsal bağlamda değerlendirdikleri ve bir sorunun birden fazla doğru cevabı olabileceğini fark ettikleri de elde edilen önemli bulgular arasındadır.

Taş (2017) tarafından yapılan çalışmada, Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Programı (ÇİFEP)'nin 48-72 aylık çocukların zihin kuramı ve yaratıcılık gelişimine etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında 76 çocuk üç gruba ayrılmıştır: deney grubu (31 çocuk), kontrol 1 (21 çocuk) ve kontrol 2 (24 çocuk). Deney grubuna, 14 hafta boyunca toplam 32 oturum halinde, haftada ortalama 45 dakika Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi verilmiştir. Veri toplama araçları olarak yaratıcılık ölçümünde Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT) Şekilsel A Formu, zihin kuramı ölçümlerinde ise “Beklenmedik İçerik Değişikliği, Birinci Dereceden Yanlış Kanı Atfı Görevi ve İkinci Dereceden Yanlış Kanı Atfı Görevi” kullanılmıştır. Ayrıca, çocuklar ve ailelerinin demografik bilgileri kişisel

bilgi formu ile toplanmıştır. Araştırmanın bulguları, programın bu yaş grubundaki çocukların zihin kuramı ve yaratıcılık becerilerini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Dirican (2018), 20'si deney, 22'si kontrol grubu olmak üzere 52-72 aylık 42 çocukla yaptığı çalışmada deney grubundaki çocuklara haftada iki gün olmak üzere 12 hafta boyunca Çocuklarla Felsefe Eğitimi Etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırmanın verileri Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Felsefi Tutum ve Davranışlarını Belirleme Kontrol Listesi, Demografik Bilgi Toplama Formu ve yarı yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu ile toplanmıştır. Araştırmanın bulgularında felsefe etkinliklerinin, çocukların tahminde bulunma, düşüncelerini gerekçelendirme, farklı görüşler geliştirme, merak etme ve soru sorma, çevrelerine karşı farkındalık kazanma gibi becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Işıklar (2019)'ın yaptığı çalışmada Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Programı'nın (ÇİFEP) 5-6 yaş çocuklarda felsefi sorgulama yoluyla eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır. 20 deney 20 kontrol grubu olmak üzere 40 çocukla çalışmıştır. Araştırma yarı deneysel desen ile yürütülmüştür. Deney grubundaki çocuklara haftada iki oturum olmak üzere on hafta boyunca 40'er dakikalık Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Çocuklar İçin Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PBÇÖ) ve 5-6 Yaş Çocuklar İçin Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünmenin Değerlendirmesi Ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışmada Çocuklar için Felsefe yaklaşımının felsefi sorgulama yoluyla çocukların eleştirel düşünme becerilerinin geliştirildiği belirlenmiştir.

Pekkarakaş (2020) "Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi"nin 48-72 aylık okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılık düzeylerine etkisini araştırdığı çalışmada 48'i deney, 48'i kontrol grubunda olmak üzere 48-72 aylık 96 çocuk ile çalışmıştır. Deney grubundaki çocuklara 12 hafta boyunca, haftada 2 oturum olmak üzere 45'er dakikalık 24 oturum halinde Çocuklar için Felsefe Eğitimi Programı (ÇİFEP) uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeği (EÇYÖ) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularında Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi'nin 48-72 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yaralı (2020), doküman analizi yaparak Leo Lionni'nin dört kitabını, Çocuklar için Felsefe açısından incelemiştir. Bu kitaplar "Frederick, Pezzettino, Alexander ve Oyuncak Fare, Yeşil Kuyruklu Fare"dir. Bu kitapların 5-6 yaş ve 7-8 yaşındaki çocuklarla felsefe uygulamalarında kullanılabileceği belirlenmiştir. Ayrıca Yaralı, okul öncesi dönem çocuklarına resimli ve dikkat çekici uyarıcı sunma ve düşünceleri somutlaştırma konusunda öykülerin önemli olduğunu belirtmektedir.

Çakmak (2021)'in okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe eğitim programına ilişkin görüşlerini incelediği çalışmasına 52 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Nitel olan bu araştırmada çevrim içi görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Bu çalışmaya göre öğretmenlerin, okul öncesi dönem çocuklarıyla felsefe yapılması, çocuklarla felsefe yapmanın çocukların düşünme becerisini geliştirmesi, çocukların yaratıcılık ve hayal güçlerini geliştirmesine karşı olumlu tutum sergilemişlerdir. Buna rağmen sınıf içinde felsefe etkinliklerine çok fazla yer verilmediğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda çocuklarla felsefe içerikli kitaplar yüzde 60'a yüzde 40 oranla mevcuttur.

Kabil (2021)'in yürüttüğü araştırmada, Çocuklar için Felsefe eğitici eğitimi almış ve almamış olan üçer okul öncesi öğretmenin, düşünme becerileri eğitimine ilişkin pedagojik alan bilgileri karşılaştırılmıştır. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, İçerik Gösterimi (Öğretim Etkinlik Planı) ve PAB Görüşme Soruları ile toplanmıştır. Bulgular, eğitici eğitimi alan öğretmenlerin, düşünme becerileri eğitiminde kendilerini eğitimi almayanlara kıyasla daha yeterli hissettiklerini göstermiştir.

Erkan (2021)'in çalışmasında Sara Şahinkanat'a ait resimli çocuk kitaplarını biçim, içerik ve resimleme kriterleri yönünden incelemeyi hedeflemiştir. Doküman incelemesi yöntemiyle 8 kitap incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre Sara Şahinkanat'ın kitapları biçim, içerik ve resimleme yönleriyle çocukların sosyal, duygusal ve dil gelişimlerine olumlu katkılar sağlayabilecek nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Davan (2022), okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe hakkındaki görüşlerini incelediği çalışmasını 25 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya göre okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar için felsefeye karşı tutumlarının olumlu olduğu fakat bu konuda eğitime ihtiyaçlarının olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okul öncesi

öğretmenleri, çocuklar için felsefenin çocuklarda düşünme becerilerine olumlu katkı sağladığını fakat soyut kavramların anlaşılması konusunda olumsuz durum yaratabileceğini öne sürmüşlerdir.

Demirbaş (2022) Çocuklar İçin Felsefe Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programının çocukların erken düşünme becerileri üzerinde katkısı olup olmadığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasını 20 deney 20 kontrol grubu olmak üzere 60-72 ay aralığındaki 40 çocuk ve bu çocukların anneleri ve öğretmenleri ile araştırmayı yürütmüştür. Deney grubundaki çocuklara, 10 hafta süresince haftada iki gün “Çocuklar İçin Felsefe Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programı” uygulanmıştır. Program, çocukların problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme ve yaratıcılık becerilerini destekleyici 20 resimli çocuk kitabı ve öğrenme sürecinden oluşmuştur. Her program sonrası, programa uygun “aile etkinlik sayfası” hazırlanmıştır. Araştırma sonuçları, uygulanan programın çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme gibi alt boyutlarında, deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark yarattığını ortaya koymuştur. Araştırmanın nitel boyutunda ise anneler ve öğretmen görüşleri, programın çocukların erken düşünme becerileri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu yönündedir.

Karaçelik (2022), 6 yaş grubu öğrencilerle yürüttüğü çalışmada P4CTDÖ (Çocuklar İçin Felsefe Temelli Dijital Öyküleme) Eğitim Programının yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. 12 hafta süren P4CTDÖ programı için 20’si deney, 20’si kontrol grubunda olmak üzere 40 çocuk seçilmiş, programda kullanılacak kitaplar belirlenmiş ve haftada üç oturum gerçekleştirilmesi planlanarak program uygulanmıştır. Hikâye oluşturma sürecinde çocukların dinledikleri hikâyelerde değiştirmek istedikleri unsurların değiştirilmesi konusunda fırsat verilmiştir. P4CTDÖ programı sonrasında “Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünme Ölçeği”nin tüm alt boyutları ve toplamında ön test-son test puan ortalamaları arasında son test lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında P4CTDÖ programının, 5-6 yaş arasındaki çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumlu katkıları olduğu belirlenmiştir.

Akan ve Bilgin (2022)’in, Türkiye’de uluslararası bir kongreye katılmış olan 15 gönüllü öğretmen ile görüşme yaptıkları çalışmada Swot analizi ile veriler toplanmıştır.

Çalışmada öğretmenlerin yeterli hizmet içi eğitim almamaları, P4C'nin yeni bir yaklaşım olması, fiziki yetersizlik ve materyal eksikleri ile beraber öğretmen ve öğrencilerin sorgulama ve tartışma süreçlerinde özgüven eksikliği gibi sorunlar tespit edilmiştir. Bunlara rağmen öğretmenler P4C'nin doğru soru sorma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iş birliğinde bulunma gibi beceri destekleyerek çocukların akademik, kendilerinin de mesleki gelişimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Atar'ın (2022) çalışmasında, okul öncesi eğitimde kullanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının Çocuklar için Felsefe yaklaşımı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Uzmanların önerdiği 210 kitap arasından 27'si ile yürütülen çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul öncesi eğitimde gerçekleştirilecek olan felsefe çalışmalarında kullanılması en uygun olan kitaplar “Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen”, “İki Bana Bir Sana”, “Kuyruğu Zilli Tilki” olarak belirlenmiştir.

Özdemir (2022) çalışmasında Çocuklar için Felsefe kitaplarını, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından ve çocuk gerçekliğine uygunluk bağlamında incelenmiştir. Araştırmada, kitapların hangi yaş ve sınıf düzeyine uygun olduğu, işlenen alt konular, katkı sağladığı gelişim alanları ve geliştirdiği üst düzey düşünme becerileri değerlendirilmiştir. Nitel doküman analizi yöntemiyle yürütülen çalışmada, Felsefe Dedektifi, Çıtır Çıtır Felsefe, Düşünme Çemberi, Çocuklar İçin Felsefe ve Filozof Çocuk dizilerinden seçilen 20 kitap betimsel çözümleme ile ele alınmıştır. İncelemede, Sever'in (2007) çocuk edebiyatı ilkeleri temel alınmış ve kitapların çocuğa uygunluk açısından konu, ileti, dil ve anlatım bakımından bu ilkelere uyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Avcı (2023)'nın 15 okul öncesi ve ilkokul öğretmeni ile görüşme yaptığı çalışmasında, öğretmenlerin görüşlerine göre Çocuklar için Felsefe yaklaşımı öğrencilerin bilişsel, sosyal-duygusal, 21. yüzyıl ve bilimsel süreç becerilerinin gelişimlerini desteklemektedir. Çalışmaya katılan öğretmenler, Çocuklar için Felsefe uygulamalarında öğrencilerin sorgulama, kendini ifade edebilme, özgüven, farklı açılardan bakabilme, merak, yaratıcılık, okuduğunu anlama becerilerine ve saygılı olmalarına katkı sağladığını belirtmiştir.

Erkol (2023)'un araştırmasında, okul öncesinde çocuklar için Felsefe (P4C) uygulamalarının ğretmen ve akademisyen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, 26 ğretmen ve 11 akademisyenden yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bulgular, P4C uygulamalarının okul öncesi öğrencilerin bilişsel, görsel, kişisel ve düşünme becerilerini geliştirdiğini; akademisyenlerde ise bakış açısı değiştirme, düşünme becerilerinde gelişim, esnek olma ve öğrenme sürecinden keyif alma gibi katkılar sağladığını göstermektedir. Ayrıca, yaş grubunun dikkate alınması, planlama ve görselleştirme yapılmasının uygulama sürecinin verimliliğini artırdığı belirlenmiştir. Katılımcılar, P4C'nin sağlıklı uygulanabilmesi için düşük mevcutlu ve sağlıklı bir sınıf ortamında katılımın sağlanması önemli olduğunu, öğrencilerde ise zgven, sosyal sorumluluk, dinleme ve saygı gibi becerilerde olumlu gelişmeler gözlendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, P4C uygulamalarının öğretmenlere esnek düşünme, farklı bakış açısı geliştirme, rehberlik, gözlem yapabilme, sorgulama ve eleştirel düşünce kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar P4C uygulamalarında kullandıkları resimli kitaplara şu örnekleri vermişlerdir: İki Bana Bir Sana, İyi Yreklı Dev Memo, Hiç Bitmeyen şey, Carl ve Yaşamın Anlamı.

Tekkalan, Yoncacı, Kaynar ve şenturan (2023)'ın araştırması, Konya ilinde random yöntemle seçilen 500 okul öncesi ğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı okul öncesi dönemde gerçekleştirilen felsefi etkinliklerin çocukların eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Araştırmada “ocuklar İçin Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünmenin Değerlendirilmesi” lği ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Çalışmada, yetişkinlerle birlikte okunan metinler, hikâye kitapları ve görseller aracılığıyla uygulanan felsefi etkinliklerin olumlu sonuçlar verdiği belirlenmiştir. Araştırma bulguları, okul öncesi eğitimde hikâye temelli felsefi soruşturmanın, özellikle Türkçe etkinliklerinde öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini desteklemede etkili bir yöntem olabileceğini göstermektedir.

Aslan (2023), P4C eğitimi almış 262 okul öncesi öğretmeniyle gerçekleştirdiği çalışmada, öğretmenlerin görüş ve önerilerini alarak P4C mesleki gelişim programına yönelik ihtiyaçlarını analiz etmiştir. Bu çalışmanın nicel boyutunda betimsel tarama

modeli, nitel boyutunda yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul öncesi alanında yapılacak olan P4C programlarına katılım sağlayabileceklerini ve bu programların uygulamalı bir eğitim anlayışını benimsemiş olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, P4C programının okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özelliklerinin göz önünde bulundurularak hazırlanması gerektiği görüşündedir.

Karaboğa (2023), Çocuklar için Felsefe eğitimi programındaki etkinliklerin, okul öncesi eğitim alan 5 yaş grubundaki 45 çocuk (22 deney, 23 kontrol) üzerindeki dinleme becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın verileri Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği ile toplanmıştır. Haftada üç gün, toplam 21 oturum süren çalışmada, ön test sonuçları her iki grubun dinleme becerilerinin benzer olduğunu gösterirken, son testte anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu bulgular, Çocuklar için Felsefe programının, okul öncesi dönemdeki çocukların dinleme becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

Uluçay (2023) tarafından yapılan çalışmada, “Çocuklarla Felsefe” yöntemiyle tasarlanan okul öncesi eğitim ortamlarının 5-6 yaş grubundaki 66 çocuğun eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Veriler, Beş- Altı Yaş Çocuklar İçin Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünmenin Değerlendirmesi Ölçeği (FSYEDDÖ) ve Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeği (EÇYÖ) kullanılarak toplanmıştır. Deney grubuna uygulanan “Çocuklar için Felsefe” programının, çocukların eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini olumlu yönde geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Semiz (2024) tarafından yürütülen çalışmada, Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı'nın (ÇİFEP) 48-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi incelenmiştir. Bolu'daki iki anaokulunda öğrenim gören 35 çocuk üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, deney grubunda bulunan çocuklara 8 hafta boyunca 16 etkinlik içeren ÇİFEP uygulanmıştır. Veriler, sosyal problem çözme testi ve bilgi formu ile toplanmış, analizlerde uygun t testleri kullanılmıştır. Sonuçlar, deney ve kontrol gruplarının başlangıçta benzer olduğunu, ancak son testlerde deney grubunun sosyal problem çözme becerilerinde anlamlı gelişme gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, kalıcılık testi sonuçları programın etkisinin sürdüğünü göstermiştir.

Demirsoy (2024), çevre temalı çocuk kitaplarını kullanarak yürütülen Çocuklar için Felsefe oturumlarının, çocukların çevre duyarlılığına olan etkisini incelemeyi hedeflemiştir. Nevşehir’deki iki anaokulunda öğrenim gören 25 çocukla 5 hafta boyunca çevre temalı çocuk kitapları kullanılarak Çocuklar için Felsefe oturumları düzenlenmiştir. Araştırmada veriler gözlem ve doküman analizi ile toplanmış, tümevarımcı içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yaptığı çalışmadan elde edilen bulgulara göre çocukların mantıksal çıkarım yapabildiği, karışık duygu durumlarını anlayabildikleri, empati ve tartışma becerilerinin geliştiği ve çocukların doğa ile ilgili farkındalık kazanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2024), Çocuklar için Felsefe eğitiminin çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerine olan etkisini incelemeyi amaçladığı araştırmasını anaokulunda eğitim görmekte olan 6 çocuk, çocukların velileri ve sınıf öğretmeni ile yürütmüştür. Bu araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanmış olan gözlem ve görüşme formları ile toplanmıştır. Araştırmada Çocuklar için Felsefe eğitiminin çocukların temel dikkat, düşünme, soru sorma, merak etme, iletişim gibi becerileri ile sözcük dağarcıklarını ve paylaşma davranışlarını geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmaların genel değerlendirmesi incelendiğinde, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının okul öncesi ve ilkökul düzeyindeki çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dilsel ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Ayrıca, bu uygulamaların çocukların empati kurma, iletişim, sorgulama ve problem çözme gibi üst düzey becerilerini desteklediği; öğretmenlerin ise esnek düşünme, rehberlik ve eleştirel bakış açısı geliştirme gibi mesleki kazanımlar elde ettikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, uygulama sürecinde materyal eksikliği, sınıf mevcudu, hizmet içi eğitim ihtiyacı ve soyut kavramların anlaşılması gibi çeşitli zorluklarla karşılaşıldığı da dikkat çekmektedir. Genel olarak, Çocuklar için Felsefe yaklaşımının çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen ve eğitim ortamlarında yenilikçi bir bakış açısı sunan etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

2.5.2. Yurt Dışı Araştırmalar

Bu bölümde, Çocuklar için Felsefe yaklaşımına ilişkin yurt dışında yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

Shepherd (2005) tarafından Quebec'te beş yaşındaki çocuklarla gerçekleştirilen bir araştırmada, Matthew Lipman'ın ortaya koyduğu Çocuklar için Felsefe (P4C) yaklaşımının uygulanabilirliği incelenmiştir. Araştırmada, 20 beş yaşındaki okul öncesi çocuk, üç ay boyunca (Şubat ortasından Mayıs ortasına kadar) haftada bir kez, yaklaşık 45 dakika süren P4C oturumlarına katılmıştır. Oturumlarda Lipman geleneğinde yazılmış “Audrey-Anne'in Hikâyeleri” adlı felsefi hikâye koleksiyonu kullanılmıştır. Araştırmada, çocukların tartışmalarını yansıtan ve denemenin başı ile sonunu temsil eden iki konuşma dökümü niteliksel olarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, denemenin başında çocukların daha çok anekdot şeklinde iletişim kurdukları, denemenin sonunda ise öğretmen rehberliğinde bazı çocukların akranlarıyla yarı-eleştirel diyalojik bir şekilde iletişim kurabildikleri görülmüştür. Araştırma bulguları, deneme sürecinde çocukların ifadelerini gerekçelendirme, akranlarının bakış açılarını dinleme ve gerektiğinde eleştirme konusunda gelişim gösterdiklerini ortaya koymuştur.

Gasparatou ve Kampeza (2012), Lipman tarafından geliştirilen Çocuklar için Felsefe programının Yunanistan'daki anaokullarının günlük programına entegre edilebilirliğini incelemişlerdir. Patras şehrindeki iki anaokulunda, 5-6 yaş grubundan 30 çocuk üzerinde yürütülen çalışmada, bir okul deney, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Program, sınıf öğretmeni tarafından sekiz resimli hikâye kitabı kullanılarak uygulanmıştır. Araştırmada, çocukların hikâye kahramanlarının davranışlarını anlama, neden-sonuç ilişkisi kurma ve eleştirel düşünme becerileri incelenmiştir. Sonuçlar, deney grubundaki çocukların gerekçelendirme, yargılama, değerlendirme ve sonuç çıkarma becerilerinde artış olduğunu göstermiştir. Ayrıca, çocukların “çünkü”, “neden”, “bu nedenle” gibi bağlaçları daha fazla kullanarak savlarını içselleştirdikleri belirlenmiştir.

Daniel, Gagnon ve Pettier (2012) tarafından yürütülen “Çocuklar için Felsefe ve Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Diyalojik-Eleştirel Düşünmenin Gelişimsel Süreci” adlı çalışmada, 5 yaşındaki çocukların soyutlama içeren eleştirel düşünme sürecine katılıp katılamayacağı araştırılmıştır. Bu amaçla, 5 yaş çocukları arasından deney ve kontrol

grubu olmak üzere iki grup oluşturulmuştur. Deney grubuna Çocuklarla Felsefe yaklaşımının içerdiği felsefi diyaloglar uygulanırken, kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Analiz için Daniel ve Gagnon tarafından yenilenen dört düşünme modu (mantıksal, yaratıcı, sağduyulu ve üstbilişsel) ile altı epistemolojik perspektif (benmerkezcilik, benmerkezcilik sonrası, görecelilik öncesi, görecelilik, görecelilik sonrası, öznelerarasıcılık) kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları deney grubundaki müdahalelerin yüzde 65'inin görecelilik perspektifinde, yüzde 35'inin benmerkezcilik perspektifte olduğunu; kontrol grubundaki müdahalelerin ise yüzde 60'ının benmerkezcilik, yüzde 40'ının görecelilik perspektifinde gerçekleştiğini göstermiştir.

Giménez-Dasí, Quintanilla ve Daniel'in (2013) yürüttükleri çalışmada, Çocuklar için Felsefe (P4C) programı temel alınarak geliştirilen "Duyguları Düşünmek" adlı müdahale programının, erken çocukluk dönemindeki çocukların duygu kavrama ve sosyal becerileri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmaya Madrid'deki özel bir anaokulunda öğrenim gören, 4 ve 5 yaşlarında toplam 60 çocuk katılmıştır. Katılımcılar yaş ve okul binalarına göre deney (n=32) ve kontrol (n=28) gruplarına ayrılmıştır. Deney grubundaki çocuklara bir eğitim-öğretim yılı boyunca haftada bir kez, toplam 30 oturumdan oluşan P4C tabanlı etkinlikler uygulanmıştır. Bu oturumlarda çocuklar, hikâye okuma, soru sorma, grup diyalogu, resim çizme, rol yapma ve evde aileyle yapılan etkinlikler gibi çeşitli yöntemlerle temel ve karmaşık duyguları, empatiyi ve sosyal etkileşim stratejilerini tartışmışlardır. Veriler, müdahale öncesi ve sonrası uygulanan duygu kavrama testi (TEC), akranlarla etkileşim stratejileri testi (CEIC) ve sosyogram ile toplanmıştır. Sonuçlar, 5 yaşındaki deney grubu çocuklarının duygu kavrama, sosyal etkileşim stratejileri ve sosyal statü alanlarında kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde gelişim gösterdiğini; 4 yaş grubunda ise özellikle sosyal statü ve sosyal strateji geliştirme açısından olumlu etkiler gözlendiğini ortaya koymuştur. Bu çalışma, P4C tabanlı felsefi diyalog ve etkinliklerin, erken çocukluk döneminde duygu kavrama ve sosyal becerilerin gelişimini desteklemede etkili bir araç olabileceğini göstermektedir.

Ghaedi, Mahdian ve Fomani (2015), Tahran'da yürüttükleri çalışmada, P4C programının okul öncesi dönemdeki çocuklarda yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısını incelemiş ve bu kapsamda 5-6 yaş arası 6 çocukla çalışmışlardır. 16 oturumluk

bir program yürütülmüştür. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Bu çalışmada Torrance yaratıcı düşünme çerçevesi temel alınmış olup programın ilk uygulamalarında yaratıcı düşünme için az sayıda kanıt bulunmasına rağmen süreç ilerledikçe kanıt sayıları artmış; böylelikle P4C programının uygulanması okul öncesi çocukların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu tespit edilmiştir.

Sare, Luik ve Tulviste (2016)'ın yürüttükleri çalışmada, Çocuklar için Felsefe programı kapsamında gerçekleştirilen felsefi grup tartışmalarının sözel akıl yürütme becerileri üzerindeki etkileri incelenmiş; araştırmaya 5-6 yaş aralığında toplam 125 çocuk katılmıştır. Bu çocuklardan 58'i deney grubuna, 67'si ise kontrol grubuna dahil edilmiştir. Deney grubundaki çocuklar ile 8 ay boyunca P4C uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Veriler ön test ve son test ile toplanmıştır. Uygulamalar sonrasında deney grubundaki çocukların, kontrol grubundaki çocuklara göre karşılaştırma, benzetme (anaolgy), gerekçelendirme, "bu yüzden" ifadesi ve nedensel bağlantılar içeren daha fazla nedenler sunabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, P4C'nin dil ve sözel akıl yürütme becerilerini desteklemede önemli rol oynadığını kanıtlar niteliktedir.

Erfani ve Rezaei (2016), yaptıkları araştırmada felsefe öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Hamedan'daki üçüncü sınıf kız öğrencilerinden, çok aşamalı küme örnekleme yöntemiyle seçilen 40 öğrenci iki sınıfa ayrılmış ve rastgele deney ve kontrol gruplarına atanmıştır. Her iki gruba da ön test olarak California Eleştirel Düşünme Becerileri Testi (Form B) uygulanmıştır. Deney grubuna, üç ay boyunca toplam 18 saat, dokuz oturumda, felsefi hikâyeler ve araştırma topluluğu yöntemi kullanılarak felsefe eğitimi verilmiştir. Sonrasında her iki gruba da aynı testle son test uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda felsefe öğretiminin öğrencilerin akıl yürütme ve eleştirel düşünme becerilerini artırdığını göstermektedir. Bu nedenle, felsefe eğitiminin müfredata dahil edilmesi önerilmektedir.

Mohammadi, Keramati, Farzad ve Arabzadeh (2019)'ın Tahran'da yürüttükleri araştırmada, Çocuklar için Felsefe programının okul öncesi çocukların yaratıcılık gelişimine etkisi incelenmiştir. Çalışmada, 5-6 yaş aralığında 10'u deney, 10'u kontrol

grubunda olmak üzere toplam 20 çocuk yer almış; program 13 oturum boyunca, haftada iki kez ve her biri 45 dakika süren seanslarla uygulanmıştır. Torrance yaratıcılık testi ile toplanan veriler sonucunda Çocuklar İçin Felsefe programının, yaratıcılığın dört ana bileşeni olan özgünlük, akılcılık, esneklik ve genişleme alanlarına katkı sağladığı belirlenmiştir.

Maheri, Araghih, Ghaedy, Mehdizadeh, ve Sousahabi (2021)'nin okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe öğretimindeki karşılaştıkları zorluklarla ilgili deneyimlerini incelemeyi amaçladığı araştırmada çocuklarla felsefe öğretme deneyimi olan 15 öğretmen ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucunda ebeveynlerin eğitim seviyesi ve çocuklarla felsefe öğretimine katılım eksikliği, çocuklarla felsefe öğretimine karşı önyargılı tutum ve alaycı yaklaşım, uygun kaynak eksikliği, felsefe öğretiminde kazanımların somut olmaması ve soyut kavramların çocuklara göre uyumsuzluğu, çocuklarla felsefenin resmi müfredatta yer almaması, yüksek nüfus yoğunluğu gibi başlıca zorluklar tespit edilmiştir.

Tüm bu araştırmalar, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının okul öncesi dönemde çocukların eleştirel ve yaratıcı düşünme, akıl yürütme, sosyal-duygusal beceriler ve dil gelişimi üzerinde olumlu etkiler yarattığını; ancak uygulama sürecinde çeşitli yapısal ve pedagojik zorluklarla karşılaşılabilildiğini göstermektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenirlik, araştırmacının rolü ve verilerin analizi başlıkları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, sınıflarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) etkinliklerini yürüten okul öncesi öğretmenlerinin bu etkinliklere yönelik deneyim ve görüşlerini incelemek, kullanılan resimli çocuk kitaplarının tercih nedenlerini ortaya koymak ve etkinliklerin çocukların gelişimine etkilerini anlamlandırmak amaçlanmıştır. Öğretmenlerin deneyimlerini ve öznel değerlendirmelerini derinlemesine ortaya koyabilmek için nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir.

Çalışmanın deseni olarak, bireylerin deneyimlerini ve olgulara yükledikleri anlamları anlamaya odaklanan (Yıldırım & Şimşek, 2021) temel nitel araştırma modeli tercih edilmiştir. Bu model, fenomenoloji veya etnografi gibi belirli bir geleneksel desene sıkı sıkıya bağlı kalınmaksızın, araştırmacının belirli bir olguya ilişkin katılımcı deneyimlerini kapsamlı şekilde anlamasına ve verilerin doğal ortamdan doğrudan katılımcı görüşleriyle elde edilmesine olanak tanımaktadır (Merriam, 2009).

Bu araştırmada temel nitel desenin tercih edilme gerekçesi, P4C etkinliklerini sınıflarında uygulayan öğretmenlerin yaşadıkları deneyimleri, kitap seçim süreçlerindeki tercihlerini ve çocuk gelişimine yönelik gözlemlerini kendi bakış açılarından ayrıntılı şekilde aktarabilmelerini sağlamaktır. Öğretmenlerin farklı uygulama yaklaşımları ve bu uygulamaların pedagojik boyutlarına ilişkin görüşlerinin derinlemesine anlaşılabilmesi açısından bu yöntem uygun görülmüştür.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul, Bursa, İzmit ve Ankara illerinde görev yapan ve Çocuklar İçin Felsefe (P4C) uygulamalarına sahip 10 kadın okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. Bu teknik, araştırma amacına uygun olarak önceden belirlenen kriterleri karşılayan bireylerin seçilmesini sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırma kapsamında belirlenen ölçütler; okul öncesi öğretmeni olmak, P4C eğitimi almış olmak ve bu uygulamayı en az iki ay süreyle gerçekleştirmiş ya da halen uyguluyor olmak şeklinde tanımlanmıştır. Katılımcıların kimliklerinin korunması amacıyla K1, K2... K10 şeklinde kodlama sistemi kullanılmıştır. Katılımcıların demografik ve mesleki özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenlerine Ait Demografik Bilgiler

Öğretmen	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Mesleki Deneyim Süresi	Çalışılan Yaş Grubu	P4C Uygulama Deneyimi	P4C Uygulama Sıklığı
K1	Kadın	35	Yüksek lisans	2 yıl	4 yaş	1 yıl	Seyrek
K2	Kadın	24	Lisans	2 yıl	5-6 yaş	9 ay	Ayda bir
K3	Kadın	24	Lisans	1,5 yıl	5 yaş	3 yıl	Haftada bir
K4	Kadın	34	Lisans	10 yıl	4-5 yaş (karma)	9 ay	Seyrek
K5	Kadın	24	Lisans	2 yıl	5 yaş	4 yıl	Her gün
K6	Kadın	33	Yüksek lisans	10 yıl	4 yaş	1,5 yıl	Haftada bir
K7	Kadın	47	Yüksek lisans	25 yıl	5 yaş	1 yıl	Haftada bir
K8	Kadın	34	Yüksek lisans	10 yıl	5 yaş	2 yıl	2-3 haftada bir
K9	Kadın	33	Yüksek lisans	11 yıl	5 yaş	2 ay	Haftada bir
K10	Kadın	26	Lisans	4 yıl	5 yaş	1 yıl	Ayda bir

Tablo 2’de yer alan katılımcı bilgilerine bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin tamamının kadın olduğu, yaşlarının 24 ile 47 arasında değiştiği, eğitim düzeylerinin lisans ya da yüksek lisans olduğu, mesleki deneyimlerinin 1,5 ile 25 yıl arasında değiştiği ve çalıştıkları yaş grubunun 4-6 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların Çocuklar için Felsefe (P4C) uygulama deneyimlerine ilişkin bilgiler incelendiğinde; öğretmenlerin bu etkinlikleri 2 ay ile 4 yıl arasında değişen sürelerde uyguladıkları, uygulama sıklıklarının ise haftada bir, ayda bir, 2-3 haftada bir gibi değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Katılımcılardan 4’ü yaklaşık bir yıldır P4C etkinlikleri uyguladığını ifade ederken, bazı öğretmenler günlük olarak bu etkinlikleri sürdürdüklerini belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Nitel araştırmalarda görüşme yönteminin en önemli avantajı, araştırmacıya doğrudan gözlemlenemeyen konular hakkında bilgi edinme ve gözlemlenen durumlara alternatif açıklamalar getirme olanağı sunmasıdır (Glesne, 2020). Örneğin, öğretmenlerin deneyimleri ve kitap seçimlerine ilişkin gerekçeleri, doğrudan gözlemlenemeyen ancak görüşme yöntemiyle derinlemesine incelenebilen konular arasında yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde ise, görüşmeci önceden hazırlanan sorulara bağlı kalmakla birlikte, gerektiğinde ek sorular yöneltebilmekte ve bazı konuları daha ayrıntılı olarak ele alabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Görüşme formu, kapsamlı bir literatür taraması sonucunda hazırlanmış ve biri okul öncesi ve P4C, biri okul öncesi, biri ise rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında olmak üzere üç uzmanın görüşleri alınarak son haline getirilmiştir. Formda, öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe etkinliklerine ve resimli çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerini derinlemesine ortaya koyabilecek açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Ayrıca, formun uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla, Çocuklar için Felsefe eğitimi almış bir okul öncesi öğretmeni ile ön uygulama gerçekleştirilmiş; bu süreçte sorularda gerekli görülen sadeleştirmeler ve düzenlemeler yapılmıştır. “Öğretmen Görüşme Formu” **Ek-3**’te sunulmaktadır. Görüşmeler, bireysel olarak WhatsApp ve FaceTime uygulamaları aracılığıyla çevrim içi ortamda, ses kaydı alınarak ve ortalama 30 dakika sürecek şekilde

yürütülmüştür. Elde edilen ses kayıtları, araştırmacı tarafından eksiksiz biçimde yazılı metne dönüştürülmüştür. Katılımcıların kişisel bilgilerinin gizliliği titizlikle korunmuş ve ses kayıtları yalnızca araştırma sürecinde kullanılmıştır.

Veri toplama sürecinde etik kurallara titizlikle uyulmuştur. Çalışmaya katılan tüm öğretmenlere yazılı onam sunulmuş; katılımcılara araştırmanın amacı, gizlilik esasları ve gönüllülük ilkesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Onam formu **Ek-2**'de sunulmuştur. Etik kurul onayı ise İstanbul Kültür Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 5 Şubat 2025 tarihinde verilmiş olup, karar belgesi **Ek-1**'de yer almaktadır.

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Yıldırım ve Şimşek (2021)'e göre, nitel araştırmada geçerlik; araştırmacının incelediği olguyu olduğu gibi ve mümkün olduğunca tarafsız bir şekilde gözlemlemesi anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla görüşme soruları okul öncesi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile P4C alanlarında uzman üç akademisyenin onayına sunulmuş ve Çocuklar için Felsefe eğitimi almış bir okul öncesi öğretmeniyle pilot çalışma yapılarak soruların amaca uygunluğu test edilmiştir. Pilot çalışma sonucunda araştırma amacına uymayan ve kendini tekrarlayan sorular görüşme formundan çıkarılmış; gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmacı, süreçteki konumunu katılımcılara bildirerek etik bir yaklaşım sergilemiş ve olguyu yansız bir şekilde gözlemlemeye özen göstermiştir. Ayrıca, okul öncesi öğretmeni olan araştırmacının P4C eğitimi almış olması ve bu alandaki araştırmaları incelemesi, konuya olan hakimiyetini artırmış ve verilerin daha derinlemesine anlamlandırılmasına katkı sağlamıştır. Ancak yorum sürecinde öznellikten kaçınmak için veriler doğrudan katılımcı ifadeleriyle desteklenmiştir.

Nitel araştırmalarda geçerliğin bir diğer göstergesi olan “verilerin ayrıntılı raporlanması” ilkesine uygun olarak, görüşmeler olduğu gibi yazıya dökülmüş ve analiz süreci açıkça betimlenmiştir. Toplanan veriler doğrudan ve ayrıntılı biçimde raporlanmış, araştırmaya bu şekilde eklenmiştir. Nitel araştırmalarda, verilerin ayrıntılı olarak raporlanması ve bulgulara ulaşma sürecinin şeffaf biçimde ortaya konması, geçerliğin temel ölçütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla, veriler araştırmacı tarafından doğrudan toplanmış ve görüşmeler ses kayıtlarıyla kaydedilerek dijital ortamda saklanmıştır. Verilerin güvenilirliğini değerlendirmek için ise görüşme soruları biri öğretim üyesi, diğeri yüksek lisans öğrencisi olan iki bağımsız kodlayıcı tarafından kodlanmış ve kodlama tutarlılığı hesaplanmıştır. Bu hesaplamada Miles ve Huberman'ın güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Bu yöntemle verilerin güvenilirlik oranı yüzde 90,740 olarak belirlenmiştir. Bu oran yüksek düzeyde kodlayıcı uyumu anlamına gelmektedir.

Katılımcıların tamamının Çocuklar için Felsefe eğitimi almış olması, konuya ilişkin görüşlerini bilinçli ve deneyim temelli aktarmalarını sağlamıştır. Görüşme metinlerinde, yorumların yanı sıra doğrudan alıntılara yer verilmesi, araştırmanın güvenilirliğini pekiştirmiştir. Ayrıca, veri toplama ve analiz sürecinin ayrıntılı biçimde açıklanmış olması, bu araştırmanın başka araştırmacılar tarafından benzer şekilde yürütülebilir olmasını sağlayarak çalışmanın dış geçerliliğini desteklemektedir.

3.5. Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda, araştırmacı yalnızca veri toplayan bir kişi değil; aynı zamanda araştırma sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle, araştırmacının kendi konumunun, deneyimlerinin ve olası önyargılarının farkında olması, araştırmanın güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır (Merriam, 2009; Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu araştırmanın yürütücüsü okul öncesi öğretmeni olup, Çocuklar için Felsefe (P4C) yaklaşımına ilişkin bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla “Çocuklar İçin Felsefe Öğitmen Eğitimi Programı”na katılmıştır. Söz konusu eğitim, araştırmada kullanılan görüşme sorularının hazırlanmasında, verilerin toplanmasında ve katılımcı ifadelerinin analizinde kuramsal bir temel oluşturmuştur.

Araştırmacı, tüm görüşmeleri bireysel olarak yürütmüş, ses kayıtlarını almış ve elde edilen verileri eksiksiz biçimde yazılı hale getirmiştir. Kodlama ve tematik analiz sürecine aktif olarak katılmış; verilerin nesnel biçimde yorumlanabilmesi için analiz süreci ikinci bir kodlayıcı ile desteklenmiştir. Araştırmanın tüm aşamalarında etik ilkelere uygun hareket edilmiş; gönüllülük, gizlilik ve tarafsızlık ilkeleri titizlikle gözetilmiştir.

Araştırmacının sürece yönelik farkındalığı, P4C alan bilgisi ve etik duyarlılığı, nitel araştırma ilkeleri doğrultusunda araştırmanın güvenilirliğini güçlendirmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında temel nitel desen temelinde yapılandırılmıştır. Temel nitel araştırmalar, belirli bir olguya ilişkin olarak katılımcıların deneyimlerini, algılarını ve görüşlerini derinlemesine anlamayı amaçlar (Merriam, 2009; Patton, 2014). Bu doğrultuda, çalışmada elde edilen görüşme verileri betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Betimsel analiz, önceden belirlenen temalara bağlı kalarak verilerin sistemli biçimde ö

zetlenmesini ve anlamlı bulgular elde edilmesini sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2021). Temel nitel desenle yapılan araştırmalarda, katılımcıların yaşantılarını ve bakış açılarını doğrudan yansıtmaları açısından betimsel analiz yöntemi uygun bir yaklaşım sunmaktadır.

Veri analiz süreci dört aşamada yürütülmüştür: İlk olarak, ses kayıtları eksiksiz şekilde yazıya aktarılmış; ardından metinler defalarca okunarak anlamlı birimlere ayrılmıştır. Bu birimler kodlara dönüştürülmüş, kodlar benzerliklerine göre temalar altında toplanmış ve bu temalar üzerinden kategoriler oluşturularak araştırma sorularına yönelik bütüncül analizler yapılmıştır. Analiz sürecinde, katılımcı ifadelerine olabildiğince sadık kalınmış ve yorumlar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Verilerin güvenilirliğini artırmak amacıyla çift kodlayıcı yöntemi kullanılmış; iki bağımsız araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılmış ve Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüyle tutarlılık oranı hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arası yüzde 90,740 oranında görüş birliği sağlanması, analiz sürecinin güvenilirliğini desteklemektedir. Bu bütüncül analiz yaklaşımı, katılımcıların Çocuklar için Felsefe uygulamalarına ilişkin deneyimlerinin ortak temalar çerçevesinde ortaya konmasına olanak tanımıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, analizler sonucunda ortaya çıkan temalar çerçevesinde yapılandırılmış ve her tema başlığı altında sunulmuştur. Araştırmada, öğretmenlerin P4C etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçları, etkinlik sürecine ilişkin yaşantıları, sıklıkla tercih ettikleri kitaplar ile kullandıkları kitapların içerik ve biçimsel özellikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ayrıca, öğretmen görüşlerine göre Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular da kapsamlı biçimde sunulmuştur. Katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilerek bulguların daha anlaşılır, somut ve destekli biçimde sunulması amaçlanmıştır.

4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Alma Motivasyonuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe (P4C) eğitimini alma motivasyonlarına ilişkin elde edilen bulgular sunulmaktadır. Bu kapsamda, öğretmenlerin “Çocuklar için felsefe eğitimi almayı neden düşündünüz? Sizi bu sürece iten neydi?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda 12 kod oluşturulmuştur. Katılımcı ifadelerine dayalı olarak bu motivasyonlar “bireysel” ve “mesleki” olmak üzere iki alt kategoriye ayrılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular ve oluşturulan kodlar Tablo 3’te detaylı şekilde sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Alma Motivasyonu

Kategori	Alt Kategoriler	Kodlar
	Bireysel	Eğitmen/danışman etkisi

Eğitim Alma Motivasyonu

Merak
Dikkat çekicilik
Perspektif
İlgi
Deneyim
Popülerlik
Uygulanabilirlik
Akademik bütünleştirme
Sorgulama becerisi
Mesleki
Mesleki gelişim
Düşünceleri anlamak

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe (P4C) eğitimini alma motivasyonlarının "bireysel" ve "mesleki" olmak üzere iki ana temada toplandığı görülmektedir. Bireysel motivasyonlara dair bulgular incelendiğinde, katılımcıların önemli bir kısmı eğitimi alma gerekçelerini kişisel merak, dikkat çekicilik, farklı bakış açıları geliştirme arzusu ve bireysel gelişim ihtiyacı ile açıklamıştır. Katılımcılardan K3 kodlu öğretmen farklı bakış açıları kazanma durumunu şu sözlerle ifade etmiştir: “*Biraz da çocuk gibi düşünebilmek için. O yaratıcılığımız köreldi büyüdükçe. Biraz onların açısından bakabilmek için istedim aslında. Onların perspektifinden bakabilmek için.*” (19.02.2025). Benzer şekilde K8 kodlu öğretmen merak ve uygulama olanaklarına dikkat çekmiştir: “*Bu eğitimi alan bir arkadaşım vardı. Eğitimin içeriğini anlattığında açıkçası uygulayabileceğim platformlar da vardı ablamın özel anaokulundaki gruplara uygulayabileceğimi düşündüm. Merak da ediyordum ve keyifli olduğunu da öğrendiğimde almaya karar verdim. Bu şekilde ilerledi benim sürecim.*” (16.03.2025).

Bazı öğretmenlerin ise Çocuklar için Felsefe eğitimi alma kararlarında çevrelerindeki kişilerin etkili olduğu görülmektedir. Örneğin K5 kodlu öğretmen “... xxx hocayı da zaten literatürden takip ediyordum. O yüzden bu eğitimi almak istedim.” (24.02.2025) derken; K6 kodlu öğretmen “Yüksek lisans yaparken danışmanımla böyle

gelecekle ilgili konuşurken o neden böyle bir eğitim var neden almıyorsun dedi. Ben de o şekilde araştırmaya başladım...” (10.03.2025) ifadesiyle bu durumu açıklamıştır.

Mesleki motivasyonlara ilişkin olarak elde edilen veriler, öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları zenginleştirme, sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerini destekleme ve akademik gelişimlerine katkı sağlama amacıyla Çocuklar için Felsefe eğitimine yöneldiklerini göstermektedir. Bu bağlamda K9 kodlu öğretmen şu değerlendirmeyi yapmıştır: *“Kişisel olarak dediğim gibi farklı düşünme tarzları, eleştirel düşünme, sorgulama, kendimi ifade etme... bu tür kazanımlar elde ettim ben hem kişisel hem mesleki olarak.”* (18.03.2025). K10 kodlu öğretmen de Çocuklar için Felsefe uygulamalarının mesleki pratiğine katkısını şu şekilde vurgulamıştır: *“Felsefe eğitimini araştırmaya başladım, felsefeyi araştırmaya başladım ve sonrasında da uygulayabileceğimi düşündüğüm için bu konuya yöneldim.”* (14.04.2025).

İlgi, popülerlik, uygulanabilirlik, akademik bütünleştirme ve sorgulama becerisi kodlarına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, farklı motivasyonların öne çıktığı görülmektedir. K7 kodlu öğretmen, *“Çok fazla SCAMPER çalışması yapıyorduk ve felsefeye de olan ilgim ve merakımdan dolayı çocuklarla yapılabilir mi diye bir araştırma içerisine girdim ve bu eğitimi veren kurumlar olduğunu gördüm.”* (15.03.2025) ifadesiyle, kişisel ilgi ve merakının yanı sıra çocuklara katkı sağlama isteğinin etkili olduğunu belirtmiştir. K1 kodlu öğretmen, *“P4C eğitimini almayı lisans son sınıfta bir dersimizin içerisinde geçmişti, kısaca sadece bir konu anlatım, sunum şeklinde geçmişti. Orada dikkatimi çekmişti, zaten çok popüler olan bir konu şu an.”* (12.02.2025) sözleriyle Çocuklar için Felsefe’nin günümüzdeki popülerliğinin ve akademik ortamda karşılaşmanın ilgisini artırdığını ifade etmiştir. K8 kodlu öğretmen ise, *“Bu eğitimi alan bir arkadaşım vardı. Eğitimin içeriğini anlattığında açıkçası uygulayabileceğim platformlar da vardı ablamın özel anaokulundaki gruplara uygulayabileceğimi düşündüm.”* (16.03.2025) diyerek, eğitimin uygulanabilirliğini ve çevresel olanakların karar sürecindeki rolünü vurgulamıştır. K5 kodlu öğretmen, *“Benim zaten ikinci dalım sosyoloji. Felsefeyi de daha küçük yaş gruplarıyla sınıfta kullanmak, dersin içine yedirmek istiyordum.”* (24.02.2025) ifadesiyle, akademik bütünleştirme ve disiplinlerarası yaklaşımın önemine dikkat çekmiştir. Yine K5 kodlu öğretmen, *“Çok fazla soru sormada*

başarılı biri değilimdir ama cevap vermede daha başarılı olduğumu düşünürüm her zaman. Doğru soruyu sorabilmek için aldım bu eğitimi aslında.” (24.02.2025) sözleriyle, sorgulama ve doğru soru sorma becerisini geliştirme amacının da bu eğitimi alma motivasyonları arasında yer aldığını belirtmiştir. Bu görüşler, öğretmenlerin P4C eğitimine yönelik motivasyonlarının çok boyutlu olduğunu ve kişisel ilgi, mesleki gelişim, uygulanabilirlik ve pedagojik bütünleştirme gibi çeşitli unsurları içerdiğini göstermektedir.

Son olarak, bazı katılımcılar çocukların düşünce dünyasını daha iyi anlamak amacıyla bu eğitime yöneldiklerini belirtmiştir. Örneğin K2 kodlu öğretmen *“Mesleğimin ilk senesinde birkaç ay çocuklarımla işte sohbet ederek işte onların düşünce yapılarını geliştirmeye çalışarak ilerledim. Bunun eğitimi almak istedim daha sonrasında.”* (12.02.2025). Bu bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe eğitimini alma motivasyonlarının bireysel, mesleki ve çevresel etkenler çerçevesinde çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Amaçlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçlarına ilişkin veriler, “Kullanma Amaçları” kategorisi altında analiz edilmiştir. Betimsel analiz sürecinde, öğretmenlerin “Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma nedenlerinizi açıkla mısınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar doğrultusunda 15 farklı kod oluşturulmuştur. Katılımcı görüşleri analiz edilerek elde edilen bu kodlar Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Amaçları

Kategori	Kodlar
	Somutlaştırma
	Dikkat çekicilik
	Perspektif

Kullanma Amaçları

Gelişim düzeyine uygunluk
Görsel katkı
Fayda sağlama
Düşünceleri açığa çıkarmak
İfade etme
Soru üretimi
Düşündürme
Ulaşılabilirlik
Soruşturma başlatma
Yaratıcılık
Detay farkındalığı
Odaklanmayı sürdürme

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçlarının çok boyutlu olduğu görülmektedir. Katılımcılar bu kitapları pedagojik, bilişsel ve estetik gerekçelerle tercih ettiklerini belirtmiştir. Kodlamalar sonucunda bu kategori altında 15 farklı kod belirlenmiş olup, en sık vurgulananlar sırasıyla “somutlaştırma”, “dikkat çekicilik” ve “gelişim düzeyine uygunluk” olmuştur.

“Somutlaştırma” koduna ilişkin olarak öğretmenler, kitapların soyut kavramları çocuklar için anlaşılır hale getirdiğini ifade etmiştir. Örneğin K3 kodlu öğretmen “*Genelde düşünceyi somutlaştırma amacıyla aslında kullanıyorum.*” (19.02.2025) sözleriyle kitapların anlatı gücünün çocukların düşünme süreçlerini desteklediğini belirtmiştir. K1 kodlu öğretmen ise “*Çocukların yaş grubunu göz önüne aldığımızda somut olarak sunmak onlar için daha kalıcı olduğunu düşünüyorum.*” (12.02.2025) ifadesiyle bu görüşü desteklemektedir.

“Dikkat çekicilik” kodu altında, kitapların çocukların ilgisini sürekli kıldığı, öğrenme sürecini daha etkili hale getirdiği ve P4C etkinliklerine hazırlık sağladığı ifade edilmiştir. K2 kodlu öğretmen, “*Sınıftaki en dikkat çekici uyaran, resimli çocuk kitapları. Çocuklarım hikâye dinlemeyi çok seviyorlar. Haftanın neredeyse her günü başka*

bir hikâye okumamı istiyorlar. Onların çok fazla dikkatini çeken bir uyaran olduğunu fark ettiğim için aslında şu anda resimli çocuk kitaplarını daha sık kullanıyorum.” (12.02.2025) derken; K5 kodlu öğretmen ise *“İlk neden çocukların ilgisini çekmesi.”* (24.02.2025) şeklinde ifade etmiştir.

“Perspektif” kodu kapsamında öğretmenler, kitapların çocuklara farklı bakış açıları kazandırma işlevini vurgulamıştır. K10 kodlu öğretmen, *“... belirli bir kalıpta düşünmelerinden ziyade daha farklı şekillerde de bakabileceklerinin çocuklara gösterebileceğimiz çok güzel bir kitap.”* (14.04.2025) şeklinde belirtirken; K5 kodlu öğretmen *“Aslında olayla ilgili farklı resimleme tarzları da kitaplardaki çocuklara farklı bir bakış açısı kazandırıyor.”* (24.02.2025) ifadelerini kullanmıştır.

“Gelişim düzeyine uygunluk” kodu ise öğretmenlerin kitap seçiminde yaş ve gelişim özelliklerini göz önünde bulundurdıklarını göstermektedir. K9 kodlu öğretmen, *“... biz P4C ile aynı zamanda bu analiz kısmının düşünme kısmından farklı yönlerden düşündürme kısmını ele aldığımız için, bu kitapları ele almak yaş grubu açısından avantaj oluyor.”* (18.03.2025) derken; K8 kodlu öğretmen, *“Özellikle çocuklar başlangıçta düşünmeye çok alışık olmadıkları için, bazı şeyleri çok hazırca bir şekilde ele almaya alıştıkları için bu biraz zorladı. Bundan dolayı resimli çocuk kitaplarını kullanmaya başladım ve açıkçası işimi kolaylaştırdı.”* (16.03.2025) demiştir.

“Görsel katkı” ve “detay farkındalığı” gibi kodlar altında kitapların hayal gücü, analiz becerisi ve görsel okuryazarlık gibi bilişsel alanları desteklediği görülmektedir. K7 kodlu öğretmen, *“Resimleri birebir görmeleri veya işte sorulan soru karşısında resimleri düşünerek hayal etmeleri, kendi gözünde kafasında canlandırmalarını sağlıyoruz. Bu sebeple resimli hikâye kitaplarının felsefe soruşturmalarında faydalı olduğunu düşünüyorum.”* (15.03.2025) şeklinde ifade etmiştir. K5 kodlu öğretmen ise *“Bir sayfayı çocuklara okurken çocuklar resimleri yorumladıklarında resimli kitap üzerinden gidiyorsak ben de farklı ayrıntılara dikkat ediyorum çocuklarla birlikte.”* (24.02.2025) demiştir.

Tablo 4’e bakıldığında içeriksel açıdan zenginlik sunan kodlar arasında “fayda sağlama”, “ifade etme”, “soruşturma başlatma”, “yaratıcılık” ve “ulaşılabilirlik” yer almaktadır. K7 kodlu öğretmen, *“Bir çatışmanın olduğu kitapları seçiyoruz ve bir uyaran*

hazırlıyoruz. O uyaran eşliğinde bir soruşturma başlatıyoruz ve çocukların kendilerini ifade etmelerine fırsat tanıyoruz.” (15.03.2025) derken; K10 kodlu öğretmen “Özellikle hayal kurmak işte arkadaşıyla hayalini paylaşabilmek adına resimli çocuk kitapları gerçekten çok olanak sağlayan materyaller.” (14.04.2025) diyerek kitapların yaratıcılığı desteklediğini belirtmiştir.

Bu bulgular, öğretmenlerin resimli çocuk kitaplarını yalnızca birer uyaran olarak değil, aynı zamanda çocukların düşünsel, duygusal ve dilsel gelişimlerini destekleyen çok yönlü araçlar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin kitap tercihlerinde, çocukların yaş özellikleri, dikkat süreleri ve düşünme biçimleri gibi faktörlerin yanı sıra, kendi pedagojik hedeflerinin de belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, resimli çocuk kitaplarının Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde hem içerik hem de etkileşim düzeyinde önemli bir işlev üstlendiği söylenebilir.

4.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Biçimleri ile Uyguladıkları Yöntem ve Stratejilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını nasıl kullandıklarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenlerin kitapları kullanma biçimleri ile bu süreçte başvurdukları yöntem ve stratejiler, katılımcı görüşlerine dayalı olarak analiz edilmiş ve iki alt tema altında sunulmuştur. “Kullanma Biçimleri” başlığı altında öğretmenlerin kitapları etkinliklere nasıl entegre ettikleri incelenirken, “Kullanılan Yöntem ve Stratejiler” başlığı altında ise öğretmenlerin çocuklarla felsefi düşünmeyi desteklemek amacıyla uyguladıkları pedagojik yaklaşımlar ele alınmıştır.

4.3.1. Kullanma Biçimlerine İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma şekillerine yönelik bulgular “Kullanma Biçimleri” olarak kategorilendirilmiştir. Bu kategoride öğretmenlerin “Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde bu kitapları nasıl kullanıyorsunuz? Somut örnekler verebilir misiniz?” sorusuna verdikleri

yanıtlar doğrultusunda beş kod oluşturulmuştur. Öğretmenlerin bu kategoriye yönelik yanıtları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Resimli Çocuk Kitaplarını Kullanma Şekilleri

Kategori	Kodlar
Kullanma Biçimleri	Kitap ile ilgili kullanım biçimi
	Soru sorma
	Ek materyal kullanımı
	Ön hazırlık yapma
	Tahmin yürütme

Tablo 5 incelendiğinde oluşturulan beş kod arasından en sık kullanılan yöntem “kitap ile ilgili kullanım biçimi” olarak öne çıkmaktadır. Bu kod, kendi içinde “kitabın tamamını ya da belirli bölümlerini okuma”, “kitabın sonunu açık bırakma” ve “kitabın kapağı veya resimleri üzerinden analiz yapma” gibi farklı uygulamaları barındırmaktadır. Öğretmenler, kitapları sadece okuyarak değil, çocukların aktif katılımını sağlayacak şekilde kullanmaya özen göstermektedir. Örneğin, K2 kodlu öğretmen bu süreci şu şekilde açıklamıştır: “*Öncelikle kitabı çocuklar ellerinde tek tek bir gezdirip içine bakıyorlar işte resimlerine bakıyorlar.*” (12.02.2025). Benzer biçimde, K6 kodlu öğretmen kitabın tamamını kullanmaktan kaçındığını belirtmiştir: “*... kitabın tamamını değil sadece belli kısımlarını alıyorum. Çünkü bazı kısımlarda bazen direkt yargı veriliyor ya da o konuyla ilgili bir cevap niteliğinde bir şeyler veriliyor, direkt cevap. O sayfaları almadan ya da o cümleleri almadan o şekilde kullanıyorum resimli kitapları...*” (10.03.2025). K8 ise kitabın sonunu özellikle okumadığını vurgulayarak şöyle ifade etmiştir: “*Bu kitapların sonunu okumuyorum kesinlikle, sonu yarım kalıyor. Düşünmelerine devam etmelerini istiyorum ben orada çünkü.*” (16.03.2025).

Kullanım biçimlerinden biri de öğretmenlerin kitaplarla birlikte yönelttikleri sorulardır. K5 kodlu öğretmen bu konuda süreci şu şekilde detaylandırmıştır: K5: “*Genellikle çocuklara direkt soruyu yöneltmek yerine önce çocuklardan soruyu alıyorum kitapla ilgili, kitabı okumadan önce onların kitapla ilgili sorularını cevaplıyorum.*”

(24.02.2025). K8 kodlu öğretmen ise etkinlik sırasında farklı aşamalarda soru sorduğunu ifade etmiştir: *“Konuyu okurken sorularımı başlangıç sorusunu, ara geçiş sorusunu bu hikâyede uygun gördüğüm yerlerde soruyorum çocuklara.”* (16.03.2025).

“Ek materyal kullanımı” koduna ilişkin olarak K3 kodlu öğretmen kitapları daha somut hale getirmek için görsel ve fiziksel araçlardan faydalandığını belirtmiştir: *“‘Boşluk’ kitabı mesela direkt vermek yerine daha çok böyle somutlaştırarak böyle maketlerini yapıyorum. Bir TV dizisi şeklinde hikâyenin belli parçalarını böyle bir sistem kuruyoruz aslında şey gibi TV ekranı gibi, kutudan basit bir sistem. Bunların çizimlerini bazen kendim yapıyorum, bazen çıktılarını alıyorum, bazen işte programlara tasarlatıp çıktılarını alıyorum.”* (19.02.2025). K5 kodlu öğretmen ise matematik içerikli kitaplarda süreci desteklemek için ilgili materyalleri kullandığını şu sözlerle ifade etmiştir: *“Kitapta eğer üzerinde durulacak bir materyal varsa, ...bir abaküs, bir cetvel, bir metre, sayı boncukları, sayı çubukları, sayı fasulyeleri gibi gibi, kitabın anlattığı, ilgilendiği konuyla ilgili somut materyal hazırlıyorum.”* (24.02.2025).

Ön hazırlık yapmanın önemine dikkat çeken K6 kodlu öğretmen, süreci şöyle özetlemiştir: *“... öncesinde mutlaka bir ön çalışma yapıyorum. O kitapla ilgili grup çok önemli ...düşünebilme gelişmişliği çok önemli.”* (10.03.2025). Aynı şekilde K5 kodlu öğretmen de kitabın içeriğini sınıfın yapısına göre değerlendirdiğini vurgulamıştır: *“Örneğin kitabın içerisinde boşanmış aile yapısı anlatılıyorsa ya da resimlerde cinsiyet eşitsizliği varsa ya da sınıfta farklı ırktan gelmiş çocuk varsa ona göre kitabı düzenliyorum, o sayfayı okumuyorum, katlıyorum... ilk hazırlığım bu oluyor.”* (24.02.2025).

Son olarak, yalnızca K2 kodlu öğretmen tarafından dile getirilen “tahmin yürütme” kodu kapsamında, *“Önce resimden yorum yapıyorlar. İşte ağaç var, çocuk var falan diye böyle bakıyorlar. İşte elma topluyor çocuk bilmem ne...böyle kendi aralarında. Böyle bir hikâyenin ne olabileceğini tahmin etmeye çalışıyorlar.”* (12.02.2025) ifadesiyle, çocukların hikâye öncesinde resimler üzerinden tahmin yürütmelerine fırsat tanındığı görülmektedir. Bu kodun analizi, çocukların aktif katılımını ve öngörü becerilerini destekleyen bir uygulama olarak öne çıkmaktadır.

Öğretmenler kitapları yalnızca okumakla kalmayıp, çeşitli yöntem ve araçlarla çocukların katılımını ve düşünme süreçlerini desteklemeye özen göstermektedir.

4.3.2. Kullanılan Yöntem ve Stratejilere İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanarak gerçekleştirdikleri oturumlarda kullandıkları yöntem ve stratejilere yönelik bulgular “Kullanılan Yöntem ve Stratejiler” olarak kategorilendirilmiştir. Bu kategoride öğretmenlerin “Kitaplar üzerinde tartışma başlatırken belirli bir yöntem ya da strateji kullanıyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar doğrultusunda 13 kod oluşturulmuştur. Öğretmenlerin bu kategoriye yönelik yanıtları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarıyla Gerçekleştirdikleri Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Yöntem ve Stratejiler

Kategori	Kodlar
Kullanılan Yöntem ve Stratejiler	Oturma düzeni
	Soru-cevap
	Drama
	Akışa ayak uydurma
	Fısıltı-vızıltı grupları
	Deney
	Sırayla konuşma
	Resimleme
	Soruları belirleme
	Kitabı önceden okuma
	Özetleme
	Düşünce küpü
	Sistematik ilerleme

Tablo 6 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanarak gerçekleştirdikleri oturumlarda tercih ettikleri yöntem ve stratejilere ilişkin çeşitli ifadeler sundukları görülmektedir. Kodlama

süreci sonucunda bu kategori altında toplam 13 farklı kod belirlenmiş olup, en sık vurgulananlardan biri “oturma düzeni” kodu olmuştur. K1 kodlu öğretmen “*Çember oluşturuyorum öncelikle.*” (12.02.2025) ifadesiyle; K2 kodlu öğretmen ise “*İşte çocuklarıma mesela öncesinde mesela bir hazırlık sürecimiz olmuyor genellikle benim. Hani çocuklarla işte çember oluşturuyoruz, yere oturuyoruz.*” (12.02.2025) sözleriyle bu yöntemi açıklamıştır.

Soru-cevap yöntemini kullanan K1 kodlu öğretmen “*Kavramların neler olduklarını soruyorum, sorguluyorum. Birbirlerinden daha çok etkileniyorlar.*” (12.02.2025) derken, K9 kodlu öğretmen ise “*Soru-cevap yöntemiyle yani soru soruyorum, cevaplarını alıyorum, yönlendirmeler, derinleşme derken böyle ilerliyorum.*” (18.03.2025) şeklinde süreci aktarmıştır.

“Drama” stratejisi kapsamında öğretmenler sınıf ortamını canlandırmak amacıyla çeşitli yönlendirmeler yaptıklarını belirtmişlerdir. Örneğin K2 kodlu öğretmen, “*Onları sürece yönlendirirken işte tahtamızdan şey açıyorum ateş sesi, ateş görüntüsü böyle yanan bir ateş görüntüsü açıyorum. ‘Hadi şimdi kampa gidiyoruz, kamp ateşimizi de yakalım’. Çocuklarım önünde toplanıyorlar..., sessiz olun, kurtlar gelecek’ falan filan yapıyorum böyle. ...hikâyeye daha adapte oluyorlar.*” (12.02.2025) ifadesini kullanmıştır. K5 kodlu öğretmen ise kısaca “*Dramayı bazen kullanıyorum...*” (24.02.2025) demiştir.

Akışa ayak uydurarak, çocukların tartışmak istedikleri konuya göre hareket etmeyi tercih eden K3 kodlu öğretmen, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “*... genelde akışta kalıyorum. Çocukların konuyu çektikleri yere göre hareket ediyorum bu noktada.*” (19.02.2025). Benzer şekilde K4 kodlu öğretmen ise “*Bu akışta belli oluyor aslında strateji ile değil. Bazen ben duygu üzerinden gidiyorum ama o oradan bir kelimeyi almış oluyor bir çocuk ve oradan gitmeye başlıyoruz diğerleri de katıldığında. Grup yönlendiriyor daha çok.*” (07.02.2025) ifadesiyle gruba ayak uydurduğunu belirtmiştir.

İçerik açısından çeşitlilik ve derinlik sağlayan kodlar arasında “Fısıltı-vızıltı grupları”, “deney”, “resimleme”, “sırayla konuşma”, “soruları belirleme”, “kitabı önceden okuma”, “özetleme”, “düşünce küpü” ve “sistemik ilerleme” yer almaktadır. K5 kodlu öğretmen, “*... ama artık bizim fısıltı grupları oluştururduk ya atölyelerde, benim sınıfım dokuz kişi, üçer kişilik fısıltı grupları oluşturuyorum hikâye kitabını okuduktan sonra.*”

Onların belirli bir süre sohbet etmesini istiyorum kitap hakkında.” (24.02.2025) ifadesiyle fısıltı-vızıltı grupları uygulamasını açıklamıştır. Aynı öğretmen, “Kitap işte fen eğitimi üzerineyse ya da bilim insanları ile ilgiliyse, işte Einstein’in, Madame Curie’nin kitapları var ya, o zaman deney de etkili bir yöntem oluyor” (24.02.2025) sözleriyle kimi zaman deney stratejisine; “Bunun dışında resimleme tekniği vardı işte kitabın en aklımızda kalan yerini resimliyoruz ve onun üzerinden düşüncemizi açıklıyoruz” (24.02.2025) ifadesiyle de kimi zaman resimleme stratejisine başvurduğunu belirtmiştir.

Farklı bir strateji olarak, K2 kodlu öğretmen, *“En temel stratejim çocukların teker teker konuşmalarını sağlamak.” (12.02.2025) sözleriyle sırayla konuşma yöntemine vurgu yapmıştır. K6 kodlu öğretmen ise, “... öncesinde sorularımı belirliyorum, hikâyemi belirliyorum ve ona göre yapıyorum. O anda doğaçlama hiçbir soru katmıyorum.” ve “Çünkü yani düşünme sistemini zedelemek istemiyorum çünkü o düşünme sistemi oturtuktan sonra çocuklar zaten diğerlerinde de ‘şimdi bunu soracaksın değil mi?’yi artık biliyorlar. Bu çok kıymetli. Onların da aslında gelişimini böyle bu şekilde sağlıyorum. O şekilde yani hepsi planlı gidiyor.” (10.03.2025) ifadeleriyle soruları önceden belirleme ve sistematik ilerleme stratejilerini aktarmıştır. Öte yandan, K8 kodlu öğretmen, “Başlarken şöyle diyebilirim konu başlangıcında sorumu sorduktan sonra kullandığım yöntem ve strateji. hikâyeyi hep genel bir özet vermeye çalışıyorum ben ki çocuklar bazen kopabiliyorlar hikâyeden.” (16.03.2025) şeklinde özetleme yöntemini kullandığını ifade etmiştir. Son olarak, düşünce küpü stratejisini uygulayan K2 kodlu öğretmen ise süreci şu şekilde aktarmıştır: “Düşünce küpümüzü eline alan kişinin konuşacağını çocuklarıma söyledim. Bu zaten bizim kurallarımızdan bir tanesi. Daha sonrasında işte kitabı alıyorum. Öncelikle kitabı çocuklar ellerinde tek tek bir gezdirip içine bakıyorlar işte resimlerine bakıyorlar.” (12.02.2025).*

4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullanmayı tercih ettikleri resimli çocuk kitapları “Kullanılan Resimli Çocuk Kitapları” başlığın altında toplanmıştır. Bu kategoride öğretmenlerin “Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde

en sık kullandığınız resimli çocuk kitapları hangileridir?” sorusuna verdikleri yanıtlar doğrultusunda kodlar oluşturulmuştur. Kodların oluşturulması sürecinde öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar dikkatlice okunmuş, benzer ve tekrar eden ifadeler bir araya getirilerek kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlar, öğretmenlerin kitap tercihlerine ilişkin ortak eğilimleri ve çeşitliliği yansıtacak şekilde gruplandırılmıştır. Bu kategoriye yönelik bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullanmayı Tercih Ettikleri Resimli Çocuk Kitapları

Kategori	Kodlar	Kodlar
Kullanılan Resimli Çocuk Kitapları	Boşluk	Akıllı Tilkinin Masalı
	Cömert Ağaç	Roko Püfleyen Küçük Dinozor
	Nokta	İki Bana Bir Sana
	Aç Tırtıl	Ne Görürsün Ağaca Bakınca
	Elveda Bay Muffin	Pikolo ile Felsefe
	Bir Kavanoz Mutluluk	Suki’nin Kimonosu
	Kimse Bakmazken Duygular Ne Yapar?	Çocuk Olmaya Hakkım Var
	Öfkeli Örümcek Rıza	Fındıkları Kim Yedi?
	Üç Kedi Bir Minik	Farklı Ama Aynı
	Sarılalım	Korkak Kuş Sema
	Grauo	İnatçı Kirpi Mina
	Sevgi Canavarı	Ben Sandalye Değilim
	Taşın Adımlar	Neon Leon
	Deniz Ne Renktir?	

Okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullandıkları resimli çocuk kitaplarına ilişkin bulgular, Tablo 7’de gösterildiği üzere toplam 27 kod halinde sunulmuştur. Her bir kod, öğretmenlerin kitap tercihlerine ilişkin özgün ifadelerinin anlamlı bütünler oluşturacak şekilde gruplandırılmasıyla elde edilmiştir. En

sık tekrar eden kitaplar arasında “Boşluk” ve “Cömert Ağaç” yer almaktadır. Diğer 25 kod ise her bir öğretmenin yanıtında birer kez tekrarlanmıştır. Ayrıca, bir öğretmen sonu güzel olan bütün kitapları kullanabileceğini belirtmiştir. Öğretmenlerin bu kodlara ilişkin görüşleri şu şekildedir:

K1 kodlu öğretmen, *“Aç Tırtıl ve Nokta kitabında sorularımızı ürettiğimizi düşünüyorum.”* (12.02.2025) ifadesiyle, özellikle “Aç Tırtıl” ve “Nokta” kitaplarının soru üretme süreçlerinde etkili olduğunu belirtmiştir. K2 kodlu öğretmen ise, *“‘Cömert Ağaç’ kullandım. ‘Boşluk’ var. ‘Elveda Bay Muffin’ kitabını kullandım. ‘Bir Kavanoz Mutluluk’ kullandım yakın zamanda. ‘Çocuk Olmaya Hakkım Var’ kitabını kullanmıştım... bir de şey vardı ‘Kimse Bakmazken Duygular Ne Yapar’.”* (12.02.2025) diyerek, farklı temalara sahip çeşitli kitapları Çocuklar için Felsefe oturumlarında tercih ettiğini ifade etmiştir. K3 kodlu öğretmen, *“‘Boşluk’, Boşluk’u çok fazla kullanıyorum ... işte ‘Üç Kedi Bir Minik’, aynı şekilde onu kullanmayı çok seviyorum. Genellikle galiba işte Sara Şahinkanat’ın eserlerinden gidiyoruz”* (19.02.2025) sözleriyle, özellikle “Boşluk” ve “Üç Kedi Bir Minik” kitaplarını sıkça kullandığını ve Sara Şahinkanat’ın eserlerine yöneldiğini belirtmiştir. K4 kodlu öğretmen ise, *“En sık kullandığım ‘Sarılalım’ ve ‘Boşluk’. Bu iki uyaran çocuklarda yani benim çalıştığım yaş grubu çocuklarında çok etkili oluyor ve hani kendilerini ifade...her çocuğun, en sessiz olan ve kendini ifade etmekte zorlanan çocuğun bile bir kelimesinin, bir cümlesinin olduğu kitap bu iki kitap oluyor.”* (07.02.2025) ifadesiyle, “Sarılalım” ve “Boşluk” kitaplarının çocukların kendini ifade etme becerilerini desteklediğini vurgulamıştır. K5 kodlu öğretmen ise, *“Taştan Adımlar, Grauo, Cömert Ağaç, Sevgi Canavarı...”* (24.02.2025) diyerek, farklı kitapları çeşitli amaçlarla kullandığını belirtmiştir. Öğretmen, özellikle “Grauo” kitabında bir canavarın yalnızlığı sevmesi ve bir çocuğun ona şefkatle yaklaşma çabasını; “Taştan Adımlar” kitabında ise taşlar üzerinden mülteci bir ailenin yolculuğunun anlatılmasını vurgulamıştır. Ayrıca, “Cömert Ağaç” ile felsefe yapmayı çok sevdiğini ve “Sevgi Canavarı” kitabını da tercih ettiğini ifade etmiştir. Bu görüşler, öğretmenin kitap seçiminde hem tematik çeşitliliğe hem de duygusal ve toplumsal içeriklere önem verdiğini göstermektedir.

K6 kodlu öğretmen, *“Akıllı Tilkinin Masalı”nı sevgi kavramını tartışmak için kullanırım kesin. Paylaşmak ile ilgili Pikolo’nun paylaşma ile ilgili bir kitabı var onu*

kullanırım. ‘Roko Püfleyen Dinozor’ var yine o paylaşmak ile ilgili. Onun dışında ‘İki Bana Bir Sana’ siyaset felsefesi. Onun dışında ‘Ne Görürsün Bir Ağaca Bakınca?’.” (10.03.2025) sözleriyle, kitap seçiminde tematik çeşitliliğe ve grubun yapısına göre farklı kitaplar tercih ettiğini belirtmiştir. K7 kodlu öğretmen, “Şöyle ki ‘Pikolo ile Felsefe’yi kullanıyoruz ... Mesela ‘Suki’nin Kimonosu’ var, ‘Fındıkları Kim Yedi?’ var. Şu an aklıma gelen açıkçası ‘Deniz Ne Renk?’ var.” (15.03.2025) diyerek, farklı kültürel ve tematik içeriklere sahip kitapları kullandığını ifade etmiştir. K8 kodlu öğretmen ise, “Belli bir şu şu kitapları diyemiyorum açıkçası. Her kesimden kitaplar aldım ben onunla alakalı. Ama canlı resimleri olan, çocukların dikkatlerini çeken kitapları seviyorum ama aynı zamanda kitapların sonunun da iyi olmasını tercih ediyorum.” (16.03.2025) ifadesiyle, kitap seçiminde görsellik ve olumlu son gibi unsurlara dikkat ettiğini belirtmiştir.

K9 kodlu öğretmen, “Mesela Öfkeli Örümcek Rıza, Korkak Kuş Sema, bu kitapları duyguları tanımak, anlamlandırmak için P4C oturumlarında ele alıyorum. Mesela Feridun Oral’ın Farklı Ama Aynı kitabın P4C oturumunda ele almıştım.... İnatçı Kirpi Mina, birkaç tane bu seriden kullanmıştım.” (18.03.2025) sözleriyle, özellikle duyguları tanıma ve anlamlandırma amacıyla kitap seçimi yaptığını vurgulamıştır. K10 kodlu öğretmen ise, “Ben Sandalye Değilim ve Neon Bukalemun kitaplarını çok seviyorum. Çünkü gerçekten bir nesne ya da bir şekli farklı insanların daha farklı, olduğundan daha değişik bir şekilde gördüğünü anlatabilen gerçekten çok güzel kitaplar.” (14.04.2025) ifadesiyle, farklı bakış açılarını destekleyen kitapları tercih ettiğini belirtmiştir.

4.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitabı Seçiminde Dikkat Ettikleri Kriterlere İlişkin Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe (P4C) etkinliklerinde tercih ettikleri resimli çocuk kitaplarını seçerken göz önünde bulundurdıkları ölçütler, “Seçim Kriterleri” kategorisi altında toplanmıştır. Bu kriterler, öğretmen görüşleri doğrultusunda “biçimsel” ve “içeriksel” olmak üzere iki alt kategoriye ayrılarak analiz edilmiştir. Bu yapı, öğretmenlerin kitap seçiminde hem görsel ve fiziksel özelliklere hem de metnin içeriğine yönelik dikkat ettikleri noktaları ortaya koymaktadır.

4.5.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarında Dikkat Ettikleri Biçimsel Kriterlere İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe (P4C) etkinliklerinde kullandıkları resimli çocuk kitaplarını seçerken dikkat ettikleri biçimsel özelliklere ilişkin bulgular, “Seçim Kriterleri” kategorisinin “Biçim” alt başlığı altında ele alınmıştır. “Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde uyaran olarak kullandığınız resimli çocuk kitaplarını seçerken hangi biçimsel özelliklere dikkat ediyorsunuz? Neden?” sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda toplam sekiz kod oluşturulmuştur. Bu kodlara ilişkin veriler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Seçim Kriterleri/ Biçim

Kategori	Alt Kategoriler	Kodlar
Seçim Kriterleri	Biçim	Görsellik
		Yazı tipi
		Yazı boyutu
		Kapak
		Sayfa kalitesi
		Düzen
		Boyut
		Cilt

Tablo 8’de görüldüğü üzere öğretmenlerin kitap seçiminde en fazla dikkat ettikleri biçimsel unsur "görsellik" olmuştur. Bu koda 10 öğretmenin tamamı yanıt vermiştir. K3 kodlu öğretmen “*Öncelikle resimlerine çok dikkat ediyorum. Yani çizimlerinin güzel olmasına, renk tonlarının birbiriyle uyumuna, işte korku figürüne yer verip vermemesine.*” (19.02.2025) ifadesiyle resimlerin kalitesine ve estetik bütünlüğe dikkat ettiğini vurgulamıştır. K5 kodlu öğretmen ise “*... çocukların renkleri gayet güzel, canlı bir şekilde görüp ‘aa bu’ diyebileceği...*” (24.02.2025) kitapları tercih ettiğini belirtmiştir. Benzer şekilde K9 kodlu öğretmen “*... çizim şekilleri, ele alınan renk tonları, kullanılan*

karakterlerindeki doğru benzetmeler önemli.” (18.03.2025) sözleriyle görselliğin kitap seçimindeki rolünü vurgulamıştır. Ayrıca K10 kodlu öğretmen “Kitaplarda özellikle görsellerin dikkat çekebilir olmasını istiyorum ve gerçekten ay acaba bu ne ya demesini istemiyorum çocukların. Bu sebeple daha net daha belirgin görseller, daha dikkat çeken renkli farklı görseller olmasını, özellikle çok dikkat etmeye çalışıyorum ve tabii ki çocukların yaşına da uygun olmalı.” (14.04.2025) ifadesiyle, görsellerin dikkat çekici, anlaşılır ve yaşa uygun olmasına özellikle önem verdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin kitap seçiminde dikkate aldığı biçimsel özelliklerden bir diğeri Tablo 8’de görüleceği üzere yazı tipidir. K3 kodlu öğretmen yazı tipinin çocukların okuma farkındalığına katkı sağlaması açısından önemli olduğunu vurgulamıştır: *“Yazı tipine de çok dikkat ederim. Evet çocuklara biz okuma yazma öğretmiyoruz ama bildiğiniz gibi okuma yazma farkındalığı bizim aslında temel bir alanımız. Bu farkındalığı kazandırmak için de böyle karmaşık yazı tipi çok başka olan, işte çocukların o farkındalığı kavrayamayacağı yazıların olduğu kitapları seçmemeye gayret ediyorum.” (19.02.2025)*

Tablo 8 incelendiğinde benzer şekilde öğretmenlerin yazı boyutuna da önem verdikleri belirlenmiştir. K3 kodlu öğretmen *“Daha okunaklı, büyük puntolu yazıları olan kitaplara öncelik veriyorum.” (19.02.2025) ifadesiyle büyük puntolu yazılar içeren kitapları tercih ettiğini belirtmiştir.*

Öğretmenlerin kitap seçiminde dikkate aldıkları biçimsel unsurlardan bir diğeri de Tablo 8’de görüleceği üzere kitap kapağıdır. K5 kodlu öğretmen *“Kitabın kapağının kaliteli olması... daha kalın kapaklı, renkli, canlı, kitabın kapağında kitabın içerisiyle ilgili ipucu olmayan kitapları seçiyorum.” (24.02.2025) ifadesiyle kitabın kapağının kalitesi ve içeriğe dair ipucu vermemesi gerektiğine değinirken; K7 kodlu öğretmen “Kapağı önemli. Kapak resmi önemli.” (15.03.2025) ifadeleriyle kapak ve kapak görselinin kitap seçiminde belirleyici bir unsur olduğunu belirtmiştir.*

Sayfa kalitesine yönelik K5 kodlu öğretmen *“Çevirdiğimde sayfası aşınmayan kitapları kullanıyorum.” (24.02.2025) derken; K7 kodlu öğretmen “Kitap kalitesi bizim için önemli tabii ki. Sonuçta çocuklar onlara dokunuyor. İşte kullanılan kağıdın kalitesi önemli.” (15.03.2025) ifadesiyle kitapların fiziksel kullanımında sağlamlığın önemine dikkat çekmiştir.*

Kitaplarda resim-yazı oranına dikkat ettiğini belirten K1 kodlu öğretmen “*Resimlerin daha fazla olup yazıların daha az olmasına dikkat ediyorum.*” (12.02.2025) ifadesiyle bu unsura vurgu yapmıştır. Benzer şekilde K5 kodlu öğretmen de “*Resim-yazı boyutunun eşit olduğu, eşit olduğu derken şöyle karşıdan baktığında orada bir dengenin sağlandığı, yaş grubuma göre resimlerin daha fazla, yazıların daha az olduğu...*” (24.02.2025) sözleriyle, kitaplarda resim ve yazı arasındaki düzen ve orantısallığın önemine dikkat çekmiştir.

K1 kodlu öğretmen, kitabın boyutuna ilişkin olarak “*Çocukların dikkatini çeken kitaplar boyut olarak daha büyük*” (12.02.2025) ifadesiyle, büyük boyutlu kitapların tercih edildiğini belirtmiştir. Ayrıca, K5 kodlu öğretmen ise kitapların ciltlenme biçimine dikkat ettiğini “*... sayfalarının zımbalı olmaması, dikişli olması...*” (24.02.2025) sözleriyle ifade etmiştir.

Tüm bu veriler, öğretmenlerin kitap seçiminde çocukların görsel dikkatini çekme, metni destekleyici görsellerle sunma ve yaşa uygun yazı özelliklerini tercih ettiklerini göstermektedir. Bu durum, kitapların sadece içerikleriyle değil, fiziksel nitelikleriyle de felsefi etkinlikleri destekleyecek biçimde seçildiğini ortaya koymaktadır.

4.5.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarında Dikkat Ettikleri İçeriksel Kriterlere İlişkin Bulgular

Eserin içeriğiyle ilgili konu, tema, karakter, dil ve anlatım gibi unsurlar, eserin içeriksel özellikleridir (Kaya, 2021). Araştırma verilerine göre, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe (P4C) etkinliklerinde kullandıkları resimli çocuk kitaplarının seçiminde dikkat ettikleri içeriksel özellikler, “Seçim Kriterleri” kategorisi altında “İçerik” alt başlığıyla ele alınmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin “Felsefi bir tartışmayı başlatmak için kitabın içeriğinde dikkat ettiğiniz kriterler nelerdir? Bu kriterlerin neden önemli olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinde Kullandıkları Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Seçim Kriterleri/ İçerik

Kategori	Alt Kategoriler	Kodlar
Seçim Kriterleri	İçerik	Konu
		Gelişim düzeyine uygunluk
		Dil özellikleri
		Tema
		Karakter
		Kavram kullanımı

Tablo 9’da görüldüğü üzere okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe’de kullandıkları resimli çocuk kitaplarını seçerken, biçimsel kriterlerin yanı sıra içeriksel kriterleri de dikkate aldıkları belirlenmiştir. Bu kriterlere ilişkin öğretmen yanıtları incelendiğinde, toplamda 6 kod oluşturulmuştur. En sık tekrar eden “konu” koduna ilişkin öğretmenler, kitabın çocukların ilgisini çekebilecek, yaşamla bağlantılı ve felsefi tartışma doğurabilecek nitelikte bir içeriğe sahip olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin K6 kodlu öğretmen “*Yani şöyle aslında en büyük kriterim bir çatışma olması kitabın içeriğinde, ki çocuklar da o çatışmayı görebilsin yani farklı bakış açılarından olabileceğini görebilsin.*” (10.03.2025) sözleriyle, kitabın içeriğinde çatışma unsurunun bulunmasının, çocukların düşünsel gelişimi açısından önemli olduğunu vurgulamıştır. K4 kodlu öğretmen ise “*Yani daha çok günlük yaşamda karşılaştıkları ya da kendilerini ifade edebildikleri bir alan olması.*” (07.02.2025) ifadesiyle, kitapların konusunun çocukların günlük yaşamlarıyla bağlantılı ve kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir içeriğe sahip olmasına önem verdiğini belirtmiştir.

Öğretmenler kitap seçiminde kitap içeriklerinin çocukların gelişim düzeyine uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Örneğin K1 kodlu öğretmen “*Çocukların yaş seviyesine uygun yani çok fazla kavramların arka arkaya yer almasını istemiyorum açıkçası. Mesela Aç Tırtıl kitabını ben dönem başında okusaydım çocuklar anlamayabilirlerdi.*” (12.02.2025) derken; K7 kodlu öğretmen “*İçerik şöyle bir şey tabii ki her şeyden önce okul öncesi çocukların çocuğa uygun olması gerekiyor bu kitabın, bu çok önemli. Hani oradaki verdiği kavram veya işte kitabın mantık düzeyi okul öncesi*

çocuğuna uygun olması lazım.” (15.03.2025) ifadesiyle kitapların içerik ve kavramsal düzeyinin okul öncesi çocukların gelişim özelliklerine uygun olmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Kitaplarda bulunan dil özelliklerine ilişkin olarak K5 kodlu öğretmen “...içinde direkt dikte bulunmayan, emredici bir dil kullanmayan ya da mesela öğüdü kitabın içinde vermeyen, okuyucuya bırakan kitapları kullanıyorum.” (24.02.2025) ifadesiyle, tercih ettiği kitaplarda yönlendirici ve emredici bir dil kullanılmamasına özen gösterdiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, K6 kodlu öğretmen de “...yargılayacak bir kitabı kesinlikle kullanmam onu örnek olarak, bunu böyle verebilirim.” (10.03.2025) sözleriyle, yargılayıcı bir dil içeren kitapları tercih etmediğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin görüşleri, çocuk kitaplarında temaların işleniş biçiminin ve konu seçimlerinin önemine dikkat çekmektedir. K2 kodlu öğretmen, “‘Tema: Sevgi’ deyip de sevgi, sevgi, her sayfada sevgi temasını vermemesi, tematik olarak bir şey açıklamaya çalışmaması, sevgiyi hissettirmesi... önemli bence.” (12.02.2025) ifadesiyle, temanın doğrudan ve tekrarlı bir şekilde sunulmasından ziyade, çocuklara hissettirilmesinin daha etkili olduğunu vurgulamıştır. K6 kodlu öğretmen ise, “Özellikle zor konuları da çok önemsiyorum; ölüm gibi, savaş gibi ya da adalet gibi. Bunlar biraz korkuluyor özellikle küçük yaş grubunda uygulanmakta ama aslında doğru uyaran ve doğru kitap seçilirse ve doğru sorular üzerinden onların da aslında çok rahat kullanılabileceğini düşünüyorum.” (10.03.2025) diyerek, çocuk edebiyatında zorlayıcı temaların da uygun kitap ve sorularla ele alınabileceğini belirtmiştir. K2 kodlu öğretmen ayrıca, “Daha çok işte sevgi, dostluk, paylaşma üzerine kitaplar. Doğal olarak yaş grubunun ihtiyacı olan kitaplar. Onları da tabii ki tercih ediyorum ama dediğim gibi özellikle de işte dediğim gibi her temayı konuşabiliriz onlarla.” (12.02.2025) diyerek, yaş grubunun gelişimsel ihtiyaçlarına uygun temaların seçilmesinin yanı sıra, çocuklarla farklı temaların da rahatlıkla tartışılabilceğini ifade etmiştir.

K8 kodlu öğretmen “... çizilen karakterlerin pozitif yönde, olumlu yönde olması.” (16.03.2025) sözleriyle, kitaplarda yer alan karakterlerin olumlu özellikler taşımasının önemli olduğunu belirtmiştir. K9 kodlu öğretmen ise “Felsefe oturumlarında ele aldığımız kavramlardaki amacımız o konuda derinleşmek. Çocukların o konuda farklı düşünceleri

ifade etmelerini sağlamak, farklı kapılardan bakmalarını sağlamak olduğu için kitapta da yer alacak olan kavramın doğru yere, doğru noktaya ulaşması, çocukta doğru şekilde yerleşmesi önemli. O yüzden o kitapta ben ele aldığım bir oturumdaki kavramı doğru şekilde kullanıyorsa o kitabı tercih ediyorum.” (18.03.2025) ifadesiyle, kitaplarda kavramların doğru ve yerinde kullanılmasının önemini vurgulamıştır. Bu kriterlerin, öğretmenlerin kitap seçiminde belirleyici olduğu öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır.

4.6. Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerinin Çocukların Gelişimleri Üzerine Etkilerine İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin çocukların gelişimleri üzerine etkisine yönelik görüşleri “Çocukların Gelişimleri Üzerine Etkileri” olarak kategorilendirilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarının çocukların gelişim alanları üzerine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” ve “Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarının kullanılmasının çocukların düşünme becerileri üzerine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorularına verdikleri yanıtlar doğrultusunda kodlar oluşturulmuştur.

Bu kategori “bilişsel”, “sosyal-duygusal”, “dil” ve “günlük yaşam becerileri” olmak üzere dört alt kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilere yönelik bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Çocuklar İçin Felsefe’nin Çocukların Gelişimleri Üzerine Etkisi

Kategori	Alt Kategoriler	Kodlar
	Bilişsel	Düşünme becerileri Perspektif Sorgulama Soyut kavram kazanımı Odaklanma Soru üretme
	Dil	İfade etme Diyalog

Çocukların	Soru sorma
Gelişimleri	Soru üretme
Üzerine	Kavram kazanımı
Etkileri	Cümle kurma ve bağlaç
	Alıcı dil
	Dinleme
Sosyal-duygusal	Öz güven
	Saygı
	Empati
	Duygularını fark etme
	Sıra bekleme
	Farkındalık
	Dinleme becerileri
	Duygusal canlılık
Günlük yaşam becerileri	Teknoloji kullanımı

Tablo 10 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe (P4C) uygulamalarının çocukların bilişsel gelişimine katkılarına ilişkin ifadeleri doğrultusunda toplam altı kodun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kodlar arasında en sık tekrar eden “düşünme becerileri” kodudur. Bu durum, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin bilişsel gelişimi doğrudan desteklediğine ilişkin bir farkındalık olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmede etkili olduğunu, soru sorma ve soru üretme kapasitelerini artırdığını ve soyut kavramları kavramalarını desteklediğini belirtmişlerdir. K4 kodlu öğretmen “... yaratıcılıkları gerçekten ciddi anlamda gelişiyor.” (07.02.2025) ifadesiyle bu sürecin yaratıcılık üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir. K3 kodlu öğretmen ise “Bence en temelinde resimli çocuk kitaplarının geliştirdiği alanın bilişsel gelişim alanı olduğunu düşünüyorum. Çok farklı, çok boyutlu düşünmeye etki ediyor.” (19.02.2025) sözleriyle, bu etkinliklerin çocukların bilişsel gelişimine ve çok boyutlu düşünme becerilerine katkı sağladığını vurgulamıştır.

Perspektif koduna ilişkin K1 kodlu öğretmen “Ayrıca çok yönlü düşünme becerilerini de geliştiriyor.” (12.02.2025) ifadesiyle, etkinliklerin çocuklarda çok yönlü düşünme becerilerini desteklediğini belirtmiştir. K3 kodlu öğretmen ise “Çağın yetişen çocukları düşünemeyen çocuklar. Her şeye kolayca ulaşabilen, sorgulamayan, sorgulatılmayan en temelde çocuklar yetişiyor. Bu aşamada bu kitapları kullanmak aslında çocukların bir şeyleri sorgulayabileceğini, yeni şeyler öğrenebileceğini, farklı açılardan bakabileceğini, aslında sadece ortada bir soru varmış gibi görünse de bu sorunun binlerce cevabı olabileceğini ya da bu sorunun aslında devamında binlerce soruyu da getirebileceğini, bu amaçla bence çocuklu resimli kitapları çok güzel oluyor, çok seviyorum o yüzden kullanmayı.” (19.02.2025) sözleriyle, kitapların çocuklarda sorgulama ve farklı bakış açıları geliştirme açısından önemine vurgu yapmıştır.

K6 kodlu öğretmen, soyut kavram kazanımına yönelik olarak “...soruları sorup o felsefi soyut kavramı düşündürebilmek çok kıymetli felsefe adına. O yüzden aslında burada soyutun geliştiğini biz görüyoruz.” (10.03.2025) ifadesiyle, bu etkinliklerin çocuklarda soyut düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını belirtmiştir. Odaklanma koduna ilişkin olarak, K8 kodlu öğretmen “... zamanla gerçekten onlar da konuyu yakalamaya başladığını, konuyla alakalı cevaplar vermeye başladığını, dikkat sürelerinin arttığını fark ettim.” (16.03.2025) sözleriyle, etkinliklerin çocukların dikkat süreleri ve odaklanma becerileri üzerindeki olumlu etkisine dikkat çekmiştir. Son olarak K2 kodlu öğretmen “... ben yönlendirmeden, kendi kendilerine detayları fark edip kendi kendilerine sorular üretip, artık böyle kendi kendilerine soru sorabilmeye başladılar.” (12.02.2025) ifadesiyle, çocukların süreç içerisinde bağımsız bir şekilde soru üretebilme becerisi kazandıklarını belirtmiştir.

Dil gelişimi, çocukların düşüncelerini yapılandırma ve aktarabilme kapasiteleriyle doğrudan ilişkilidir. Tablo 10 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocukların dil gelişimine katkılarına ilişkin ifadeleri doğrultusunda toplam sekiz kodun oluşturulduğu görülmektedir. Kodlar arasında en sık tekrar eden “ifade etme” kodudur. K1 kodlu öğretmen “Bir de düşündüğü şeyi, düşüncesini, rahatlıkla ifade edebilme becerisi. Mesela sessizce konuşan çocuğun arkadaşlarından görüp (hani normalde sınıf içerisinde sessizce isteğini dile getiren

çocuğun) çember oluşturduğumuzda arkadaşlarını görüp daha yüksek sesle ve kendinden emin bir şekilde düşüncesini ifade ettiğini gördüm.” (12.02.2025) ifadesiyle, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocukların kendilerini daha rahat ve özgüvenli bir şekilde ifade etmelerine katkı sağladığını belirtmiştir. Benzer şekilde, K8 kodlu öğretmen de “Dil gelişimi zaten bariz ortada. Sürekli konuşup çocuklar ifade etmeye çalışıyorlar. Arkadaşının fikrine katılıyorum deyip nedenini açıklamaya çalışıyorlar veya katılmıyorum deyip nedenini açıklamaya çalışıyorlar. Farklı cevaplar vermek için bazen yarışıyorlar.” (16.03.2025) sözleriyle, bu uygulamaların çocukların düşüncelerini açıklama, gerekçelendirme ve farklı görüşler ortaya koyma becerilerini geliştirdiğine dikkat çekmiştir.

“Soru sorma” ve “soru üretme” kodlarına ilişkin ifadeler ise K1 kodlu öğretmene aittir. K1 kodlu öğretmen, “Çocuk soru sormayı, farklı sorular üretildiğini görmeyi... tabii ki mesela yaş grubuna baz alarak söylüyorum yine sorular farklı sorular gelebiliyor.” (12.02.2025) ifadesiyle, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocukların soru sorma ve farklı sorular üretme becerilerini desteklediğini belirtmiştir.

“Kavram kazanımı” ve “cümle kurma” kodlarına ilişkin ifadeler ise K5 kodlu öğretmene aittir. K5 kodlu öğretmen, “Dil gelişimi açısından aslında bize katkısı da var. O da şöyle çocuklar her oturumda yeni kelimeler öğreniyorlar ya da cümle kurma açısından onlara fayda sağlıyor. Mesela örneğin iki üç cümleyle pardon iki üç kelimeyle düşüncesini açıklarken artık böyle aylar geçtikten sonra beş, altı, yedi kelimeye, daha böyle nedenli sonuçlu, çünkülü, amalı, fakatlı kelimelere evriliyor cümleleri. Dil gelişimi açısından da katkı sağladığını düşünüyorum.” (24.02.2025) ifadesiyle, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocukların yeni kavramlar öğrenmesine ve daha gelişmiş, neden-sonuç ilişkisi kurabilen cümleler oluşturmaya katkı sağladığını belirtmiştir.

K2 kodlu öğretmen, “Bazen bununla ilgili birbirleri aralarında diyaloglar görüyorum mesela işte.” (12.02.2025) ifadesiyle, çocuklar arasında etkileşim ve diyalogların oluştuğunu belirtmiştir. K7 kodlu öğretmen, “Kitap okurken kitabı dinleme, anlama hem alıcı dil becerileri hem ifade edici dil becerileri gelişiyor.” (15.03.2025) sözleriyle, kitap okuma sürecinin çocukların alıcı ve ifade edici dil becerilerine katkı sağladığını ifade etmiştir. K9 kodlu öğretmen ise “... arkadaşlarının da paylaştığı

düşünceleri duyarak farklı düşünme becerilerini de elde edip ve dinlemeyi de öğreniyorlar.” (18.03.2025) ifadesiyle, çocukların dinleme becerilerinin gelişimine dikkat çekmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocukların sosyal-duygusal gelişimine katkılarına ilişkin ifadeleri doğrultusunda toplam sekiz kodun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kodlar arasında en sık tekrar edenler ise “öz güven” ve “saygı” kodlarıdır. Öz güven gelişimine ilişkin olarak K2 kodlu öğretmen, *“Şimdi şey işte hani özellikle de hani şey cümlelerini fark ediyorum, bir şey söylüyor kitapla ilgili, sonra diyor ki ‘Bu da benim düşüncem’. Hani bu da benim, doğru değil, önemli değil onun için, ‘Bu da benim fikrim, bu da benim düşüncem’.” (12.02.2025) ifadesiyle, çocukların kendi düşüncelerini öz güvenle ifade etmeye başladıklarını belirtmiştir. Benzer şekilde, K8 kodlu öğretmen de “Yani sosyal anlamda dediğim gibi ciddi anlamda öz güven katıyor çocuklara çünkü neredeyse başlangıçta cevap vermeyen çocuklar bile zamanla artık parmak kaldırıp cevap vermeye başlıyorlar.” (16.03.2025) sözleriyle, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocukların katılım ve kendini ifade etme konusundaki özgüvenlerini artırdığını vurgulamıştır.*

Saygı becerisine ilişkin olarak K7 kodlu öğretmen *“Birbirlerine karşı daha özenli davranmaya başlıyorlar ve birbirlerinin fikirlerine saygı duymayı öğreniyorlar... Çünkü artık çocuk şunu anlıyor ‘bu benim düşüncem, o arkadaşımın düşüncesi, arkadaşımın düşüncesi benim hoşuma gitmeyebilir ama ona saygı duymak zorundayım’.” (15.03.2025) ifadesiyle, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocuklarda farklı düşüncelere ve bireysel farklılıklara saygı geliştirmeye katkı sağladığını belirtmiştir. K2 kodlu öğretmen ise “... çocukların sosyal-duygusal gelişimlerine de çok fazla katkıda bulunmuş oluyoruz. Mesela işte birbirlerinin düşüncelerini anlamaya çalışmak ve empati yapmak...” (12.02.2025) sözleriyle, bu uygulamaların çocuklarda empati becerisinin gelişimine de önemli ölçüde katkı sağladığını ifade etmiştir.*

K2 kodlu öğretmen *“... mesela öğrencim gelip diyebiliyor ki mesela ‘ben dedemi çok özlemiştim aslında’, hani özlediğini fark ediyor içinde mesela dedesini.” (12.02.2025) ifadesiyle, çocukların duygularını fark etme becerilerinin geliştiğini belirtmiştir. K1 kodlu öğretmen, “... şöyle ki sırasını beklemeyi, üst üste konuşmamayı gerektiğini farklı şekilde*

sorular üretilbileceğini desteklediğini düşünüyorum.” (12.02.2025) sözleriyle, sıra bekleme ve iletişim kurallarına uyma konusundaki gelişime dikkat çekmiştir. Yine K1 kodlu öğretmen, “Yani şöyle aslında bu tartışma oturumlarda çocuklar sadece kendilerinin olmadığını, kendi düşüncelerinin olmadığını farklı çocukların farklı düşüncelerde olduklarını, farklı şekilde tarzı sorular sorduklarını görmüş oluyorlar.” (12.02.2025) ifadesiyle, çocuklarda farkındalık gelişiminin desteklendiğini vurgulamıştır. K4 kodlu öğretmen “...Zaten bu sayede birbirleriyle fikir birliği ya da görüş geliştirerek duygularını birbirlerine aktararak da özellikle daha bir aralarında güzel bir bağ oluyor. Dinleme becerilerini geliştiriyorlar.” (07.02.2025) sözleriyle, dinleme becerilerinin ve duygusal bağların güçlendiğini ifade etmiştir. Son olarak, K5 kodlu öğretmen, “Sosyal-duygusal gelişim açısından benim sınıfım biraz sakin bir sınıf. O yüzden kitap seçiminde genelde hareketli-canlı renkli kitapları seçiyorum hani biraz daha böyle kitap okurken kıpır kıpır olsunlar diye. Çünkü çok fazla sakinler.” (24.02.2025) ifadesiyle, kitap seçiminde duygusal canlılık ve hareketliliği desteklemenin önemine değinmiştir.

Tablo 10’da görüldüğü üzere, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe uygulamalarının çocukların günlük yaşam becerilerine katkılarına ilişkin ifadeleri incelendiğinde yalnızca “teknoloji kullanımı” kodunun oluşturulduğu görülmektedir. Günlük yaşam becerileriyle ilgili yalnızca bir öğretmen görüş belirtmiştir. Bu durum, öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe oturumlarında bu alanı ikincil düzeyde değerlendirmelerine işaret ediyor olabilir. Bu bağlamda, K5 kodlu öğretmen “...teknolojinin kullanımı üzerine çok fazla yazılmış, çok güzel kitaplar var, Çocuklarla Felsefe oturumlarında kullanmak için. Bu bizim kazanımlarımızda önceden yoktu yani programımızda ama çocuklarla, erken çocuklukta teknoloji kullanımına fayda sağladığını düşünüyorum felsefenin.” (24.02.2025) ifadesiyle, Çocuklar için Felsefe uygulamalarının erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına katkı sağladığını belirtmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın temel amacı, sınıfında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) etkinlikleri uygulayan okul öncesi öğretmenlerinin bu uygulamalara ilişkin deneyimlerini ve görüşlerini incelemektir. Araştırmada, öğretmenlerin P4C eğitimi alma motivasyonları, etkinliklerde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçları ve biçimleri, kitap seçim kriterleri ile bu etkinliklerin çocukların gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular alan yazındaki araştırmalarla birlikte değerlendirilerek, P4C uygulamalarının okul öncesi eğitimdeki yeri ve önemi tartışılmıştır. Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlar alan yazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılarak sunulmuştur.

Araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe eğitimi almaya yönelik motivasyonlarının hem kişisel gelişim hem de mesleki yeterliliklerini artırma isteğiyle şekillendiğini göstermektedir. Öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe eğitimi almalarında en belirleyici unsurun eğitmen ya da danışman yönlendirmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, eğitimin ilgi çekici, uygulanabilir, güncel bir konu olması ve perspektif kazandırması da öğretmenlerin bu sürece yönelmelerinde etkili olmuştur. Bu bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki gelişim süreçlerinde hem bireysel hem de dışsal motivasyon kaynaklarının etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle eğitmen veya danışman yönlendirmesinin belirleyici bir unsur olarak öne çıkması, öğretmenlerin yeni yaklaşımlara ve eğitim programlarına katılımında rehberliğin ve destekleyici ortamların önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, eğitimin güncelliği ve uygulanabilirliği gibi faktörlerin öğretmenlerin ilgisini çekmesi, mesleki gelişim programlarının içeriğinin öğretmen ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Nitekim Akkocaoğlu (2015)'nin çalışmasında da öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe eğitimi alma motivasyonlarının kişisel gelişim, mesleki yeterlilik ve güncel eğitim

yaklaşımlarına ilgi gibi unsurlardan beslendiği, ayrıca eğitimci ya da danışman yönlendirmesinin bu süreçte belirleyici olduğu vurgulanmaktadır. Aynı şekilde, Daniel, Gagnon ve Pettier (2012) de öğretmenlerin Çocuklar için Felsefe uygulamalarına yönelimlerinde eğitimcilerin ve örnek uygulamaların yönlendirici rolünü ortaya koymuştur. Demirsoy'un (2024) araştırmasında da benzer şekilde, öğretmenlerin eğitime yönelimlerinde danışman görüşlerinin etkili olduğu belirlenmiştir. Buna karşın, Gasparatou ve Kampeza'nın (2012) çalışması ise bazı öğretmenlerin eğitimi tamamen kendi iç motivasyonlarıyla aldığını ortaya koyarak farklı bir bakış sunmaktadır. Aslan'ın (2023) çalışmasında da öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamak ve farklı bakış açıları kazanmak amacıyla Çocuklar için Felsefe yaklaşımını öğrenmeye istekli oldukları vurgulanmıştır. Tüm bu bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe eğitimi alma motivasyonunda, özellikle mesleki gelişim arayışının ve yeni yaklaşımlara açıklığın belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını tercih etme nedenlerinin başında, bu kitapların kavramları somutlaştırma, çocukların dikkatini çekme, gelişim düzeyine uygunluk ve farklı bakış açıları kazandırma gibi işlevsel özelliklerinin geldiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler, resimli çocuk kitaplarının P4C uygulamalarında yalnızca bir okuma materyali olarak değil, aynı zamanda çocukların bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyen çok yönlü bir uyaran olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin kitap seçiminde pedagojik amaçların yanı sıra, çocukların aktif katılımını ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik bir yaklaşım benimsediklerini de göstermektedir. Ayrıca, kitapların çocukların yaşantılarına yakın ve anlamlı içerikler sunmasının, felsefi sorgulama süreçlerini daha etkili ve sürdürülebilir kıldığı söylenebilir. Nitekim Yaralı'nın (2020) araştırmasında da resimli kitapların, çocukların düşüncelerini somutlaştırmada önemli bir rol üstlendiği belirtilmiştir. Özdemir (2022) ise kitapların görsel içeriğinin, çocukların dikkatini çekme ve kavramları anlamlandırma açısından işlevsel olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, Mohammadi ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında da resimli kitapların çocukların felsefi düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı ve soyut kavramların somutlaştırılmasında önemli bir araç olduğu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, elde edilen bulgular hem öğretmen görüşleriyle hem de

mevcut literatürle örtüşmekte; resimli çocuk kitaplarının, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen, pedagojik açıdan zengin ve etkili bir araç olarak öne çıktığını göstermektedir.

Araştırma bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını farklı ve yaratıcı yöntemlerle kullandıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin, kitapların yalnızca belirli bölümlerini seçerek okuma, hikâyenin sonunu açık bırakma ya da çocuklardan tahmin yürütmelerini isteme gibi uygulamaları, çocukların aktif katılımını ve eleştirel düşünme süreçlerini teşvik etmektedir. Ayrıca, hikâyeye paralel sorular yöneltme, görsel detayları inceleme ve ek materyallerden yararlanma gibi stratejiler, çocukların metinle daha derin bir ilişki kurmasını ve çok yönlü düşünme becerilerinin gelişmesini desteklemektedir. Bu çeşitlilik, öğretmenlerin P4C etkinliklerinde esnek ve öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsediklerini göstermekte; aynı zamanda, kitapların sunduğu olanakları pedagojik amaçlarla zenginleştirme potansiyeline işaret etmektedir. Wartenberg (2020), Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullanılan kitapların, çocuklar için karmaşık olabilecek bir sözcük dağarcığı içermesi durumunda, içeriğin çocukların anlayabileceği düzeye uyarlanması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, Wartenberg'in vurguladığı önemli bir diğer nokta ise öğretmenlerin kitapları yalnızca baştan sona okumakla sınırlı kalmayıp, hikâyenin sonunu açık bırakma, belirli bölümler üzerinde durma ya da görseller üzerinden tartışma başlatma gibi çeşitli stratejilerle kullanmalarındır. Bu yaklaşım, çocukların metinle daha aktif bir şekilde etkileşime girmesini sağlamaktadır. Benzer şekilde, Ghaedi ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında da farklı anlatım biçimlerinin ve esnek okuma stratejilerinin çocuklarda derin düşünme eğilimini artırdığı ifade edilmektedir. Ayrıca Atar (2022) resimli çocuk kitaplarının yüksek sesle okunmasının ardından çocuklarla felsefi soruların tartışılmasının, çocukların ilgisini çekerek onları düşünmeye teşvik eden etkili bir yöntem olduğunu vurgulamaktadır. Bu süreçte öğretmenler, hikâyenin belirli bölümlerini seçmekte, çocukların tahmin yürütmesini sağlamakta, hikâyenin sonunu açık bırakmakta veya görsel detaylar üzerinden tartışmalar başlatmaktadır. Bu çerçevede hem araştırma bulguları hem de ilgili literatür, öğretmenlerin resimli çocuk kitaplarını P4C etkinliklerinde esnek, yaratıcı ve çocukların aktif katılımını teşvik eden biçimlerde

kullanmalarının, felsefî sorgulama ve çok yönlü düşünme becerilerinin gelişimine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

Araştırmada, katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe oturum sürecinde çember oturma düzeni, hikâyeyi canlandırma (drama), soru-cevap teknikleri, grup tartışmaları, deney ve gözlem gibi çeşitli stratejiler kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, akışa ayak uydurma, fısıltı-vızıltı grupları, sırayla konuşma, resimleme, soruları belirleme, kitabı önceden okuma, özetleme, düşünce küpü ve sistematik ilerleme gibi yöntemlerin de uygulandığı belirlenmiştir. Bu çeşitlilik, öğretmenlerin P4C oturumlarında çocukların aktif katılımını teşvik etmeye ve çoklu bakış açıları geliştirmelerine olanak tanıyan esnek ve yaratıcı bir yaklaşım benimsediklerini göstermektedir. Özellikle, bu yöntemlerin çocukların düşünme, iletişim ve iş birliği becerilerini desteklemesi, P4C uygulamalarının pedagojik değerini artırmaktadır. Tekkalan ve arkadaşlarının (2023) çalışması da özellikle drama yöntemiyle kitapların canlandırılmasının çocukların dilsel ifade ve düşünme becerilerinde önemli gelişmeler sağladığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Uluçay (2023) ise oturum düzeni ve grup içi etkileşimlerin, çocukların sosyal becerileri ile karşılıklı saygı geliştirmesi açısından kritik rol oynadığını vurgulamaktadır. Ayrıca Daniel, Gagnon ve Pettier (2012) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, küçük yaş gruplarındaki çocuklara yönelik P4C uygulamalarında oturumun yapısal özellikleri (örneğin, çember düzeni, etkin katılımı destekleyen stratejiler, açık uçlu sorular ve düşünme süresinin tanınması gibi) ile çocukların felsefî düşünceye katılım düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, çocukların oturumlarda aktif rol alabildikleri, kendi düşüncelerini ifade edebildikleri ve akranlarının düşüncelerine dikkatle yaklaştıkları durumlarda hem kavramsal derinliğin hem de sosyal iş birliğinin arttığı görülmüştür. Bu bulgular, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla da örtüşmekte; öğretmenlerin oturum sürecini yapılandırma biçimlerinin çocukların felsefî sorgulamalara katılımını doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Okul öncesi öğretmenleri, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde çeşitli resimli çocuk kitaplarını uyaran olarak kullanmaktadır. Katılımcılar arasında en çok belirtilen eserlerin başında “Boşluk” ve “Cömert Ağaç” kitapları gelmektedir. Bu kitapların tercih edilme nedenleri arasında, içeriklerinin felsefî tartışmalara olanak tanınması, soyut

kavramları somutlaştırmaya uygun yapıları ve çocukların yaşantılarıyla ilişkilendirilebilecek temalara sahip olmaları öne çıkmaktadır. Araştırma bulguları, öğretmenlerin P4C etkinliklerinde yalnızca birkaç temel esere bağlı kalmadıklarını, farklı temalara ve kavramsal derinliğe sahip çok çeşitli resimli çocuk kitaplarını da sürece dahil ettiklerini göstermektedir. Bu çeşitlilik, öğretmenlerin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre kitap seçimi yaparak, felsefi sorgulama ortamını zenginleştirdiklerine işaret etmektedir. Ayrıca, kitapların çocukların yaşam deneyimleriyle bağlantı kurabilen temalar içermesi, felsefi tartışmaların çocuklar için daha anlamlı ve erişilebilir olmasını sağlamaktadır. Nitekim Atar (2022), okul öncesi dönemde P4C uygulamaları için “Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen”, “İki Bana Bir Sana” ve “Kuyruğu Zilli Tilki” gibi kitapların uygunluğunu vurgulamış; ayrıca, “Uzmanların Önerdiği Tüm Kitap Listesi”nde öğretmenler tarafından sıklıkla tercih edilen “Akıllı Tilkinin Masalı”, “Roko Püfleyen Küçük Dinozor”, “Ben Sandalye Değilim” ve “İki Bana Bir Sana” gibi kitaplara da yer vermiştir. Benzer şekilde, Çakmak’ın (2021) çalışmasında da öğretmenlerin P4C oturumlarında kullandıkları kitaplar arasında “Bazı Günler”, “Çıtır Çıtır Felsefe”, “Yüzyüz”, “İki Bana Bir Sana”, “Cömert Ağaç”, “Pezzettino”, “Pikolo Serisi”, “Üç Kedi Bir Dilek”, “Mutlu Suaygırı”, “Roko Püfleyen Küçük Dinozor”, “İyi Yürekli Dev Memo” ve “Nasıl Başlar” gibi eserler yer almaktadır. Farklı araştırmalarda öne çıkan bu kitapların önemli bir kısmının mevcut çalışmada da öğretmenler tarafından tercih edildiği görülmektedir. Bu durum, Çocuklar için Felsefe uygulamalarında belirli resimli çocuk kitaplarının pedagojik açıdan yaygın ve işlevsel bir uyaran olarak benimsendiğini ve araştırma bulgularının literatürle tutarlı olduğunu göstermektedir.

Araştırma bulgularına göre okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullanacakları resimli çocuk kitaplarını seçerken biçimsel özelliklere büyük önem verdikleri belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenler, kitap seçiminde görsellerin niteliği, renklerin canlılığı, görsellerin içerikle bütünlüğü, kapak tasarımının dikkat çekiciliği, yazı tipi ve boyutunun okunabilirliği, kitap boyutu, sayfa kalitesi ve estetik bütünlük gibi unsurları belirleyici faktörler olarak ifade etmişlerdir. Özellikle, görsellerin çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun olması, olumsuz çağrışımlardan uzak durması ve dikkat çekici nitelikte olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçiminde biçimsel özelliklere gösterdikleri özenin, çocukların

estetik algısının ve okuma motivasyonunun desteklenmesinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Ayrıca, biçimsel unsurlara verilen bu önemin, çocukların kitapla kuracakları etkileşimi ve okuma deneyimini olumlu yönde etkilediği de ifade edilebilir. Nitekim Atar (2022), Çocuklar için Felsefe oturumlarında kullanılan kitapların görsel olarak çocuklara hitap edecek şekilde tasarlanması gerektiğini; görsellerin sade, anlaşılır, canlı renklerle sunulmuş olması ve anlatımı destekleyici özellik taşımasının çocukların ilgisini artırdığını vurgulamıştır. Benzer şekilde Gönen ve arkadaşları (2014), okul öncesi dönem kitaplarında görsellerin metinle bütünleşik olması, sayfa düzeninde metinden çok görsele yer verilmesi (yaklaşık 3/4 oranında) ve çocukların kitabı kolaylıkla kavrayabileceği ergonomik boyutların tercih edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Uluslararası literatürde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Mohammadi ve arkadaşlarının (2019) İran'da gerçekleştirdiği çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçiminde görsel uyum, dikkat çekici kapaklar ve kaliteli sayfa malzemesi gibi fiziksel unsurlara dikkat ettikleri, bu özelliklerin çocukların kitaba olan motivasyonunu artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Ghaedi, Mahdian ve Fomani'nin (2015) çalışmasında da resimli kitapların biçimsel unsurlarının, çocukların ilgisini sürdürme ve anlatılan hikâyeyi anlamlandırma süreçlerinde kritik rol oynadığı vurgulanmaktadır. Pekkarakaş (2020) ve Yıldız (2024) da kitapların sade ama etkili yazı tipiyle yazılmış olmasının ve bu yazının görselle dengeli bir biçimde sunulmasının hem çocukların metne erişimini kolaylaştırdığını hem de öğretmenin etkinlik sürecinde daha etkili yönlendirme yapmasını sağladığını ifade etmektedir. Bu bağlamda kapak tasarımının özgünlüğü, sayfa yapısının dayanıklılığı ve genel olarak kitap kalitesi gibi unsurlar, kitapların felsefi etkinliklerde materyal olarak kullanılabilirliğini doğrudan etkilemektedir. Bu doğrultuda, araştırma bulgularının alan yazınla örtüşmesi, okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçiminde biçimsel özelliklere verdikleri önemin, çocukların estetik ve bilişsel gelişimini desteklemede evrensel bir yaklaşım olarak öne çıktığını göstermektedir.

Araştırma bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullanılacak kitapların içeriksel niteliklerine büyük hassasiyet gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Özellikle, kitapların çocukların gelişim düzeyine uygun olması ve kesin yargılar içermemesi, öğretmenlerin çocukların eleştirel ve çok yönlü düşünme becerilerini desteklemeye yönelik bilinçli bir tercih yaptıklarını

göstermektedir. Ahlaki ikilemler ve açık uçlu olay örgülerinin yer aldığı kitapların seçilmesi, çocukların farklı bakış açılarını keşfetmelerine ve felsefi sorgulama süreçlerine aktif olarak katılmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, sade ve anlaşılır bir dil kullanımı ile çocukların yaşamlarına dokunan güncel konuların tercih edilmesi, kitapların çocuklar için daha erişilebilir ve anlamlı hale gelmesini sağlamaktadır. Bu bulgular, öğretmenlerin kitap seçiminde yalnızca eğitsel değil, aynı zamanda çocukların bireysel gelişim ve toplumsal farkındalıklarını destekleyecek içeriklere de öncelik verdiklerini göstermektedir. Bu bulgular, literatürdeki birçok çalışmayla paralellik göstermektedir. Örneğin, Atar (2022) ve Çakmak (2021), felsefi etkinliklerde kullanılacak kitapların çocukların yaş ve gelişim özellikleriyle uyumlu, açık uçlu, farklı bakış açılarını teşvik eden ve sorgulamaya alan tanıyan bir yapıda olması gerektiğini vurgulamaktadır. Benzer biçimde, Uluçay'ın (2023) çalışmasında, kitapların felsefi diyalogları destekleyecek biçimde sade ama kavramsal açıdan zengin bir dil kullanması gerektiği belirtilmiştir. Uluslararası kaynaklı araştırmalar da benzer bulgular ortaya koymaktadır. Gasparatou ve Kampeza'nın (2012) Yunanistan'da yürüttükleri çalışmada, öğretmenlerin felsefi etkinliklerde tercih ettikleri kitapların; çocukların günlük yaşamlarıyla ilişki kurabilecekleri, anlam arayışına yönelten ve çok katmanlı yapılar sunduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, bu kitapların çocukların ahlaki muhakeme becerilerini geliştirecek şekilde yapılandırılması; karakterlerin ikilemler yaşadığı, çelişkilerle karşılaştığı ve çocuklara düşünme alanı tanıyan hikâyelerin felsefi sorgulama açısından daha etkin olduğu vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Ghaedi, Mahdian ve Fomani (2015), hikâyelerin felsefi etkinliklerde anlamlı ve işlevsel olabilmesi için içeriklerinde metaforlar, ahlaki ikilemler ve açık uçlu sonuçlara yer verilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir. Mohammadi ve arkadaşlarının (2019) İran'da yürüttüğü çalışmada ise, çocuk kitaplarının eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi tetikleyen anlatı unsurlarına sahip olmasının, öğretmenler tarafından tercih edilme nedenleri arasında yer aldığı bildirilmiştir. Semiz (2024), Özdemir (2022) ve Pekkarakaş (2020) ise karakterlerin yaşadığı çatışmaların, toplumsal değerlerin ve etik sorgulamaların kitap seçiminde etkili olduğunu ifade etmektedir. Tüm bu araştırmalarda, hikâyelerin çocuklara kesin doğruyu dayatmak yerine onları düşünmeye yönlendiren kurgularla yapılandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, hem araştırma bulguları hem de alan yazın, Çocuklar için Felsefe

etkinliklerinde kullanılacak kitapların içeriksel açıdan çok katmanlı ve açık uçlu olmasının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, kitapların çocukların gelişim düzeyine uygun, eleştirel düşünmeyi ve çoklu bakış açılarını teşvik eden, yaşantılarıyla ilişkilendirilebilecek güncel ve anlamlı temalar ile ahlaki ikilemler içermesi, felsefi sorgulama ortamının niteliğini ve çocukların etkinliklere aktif katılımını artırmada belirleyici bir unsur olarak görülmektedir.

Araştırma bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullandıkları resimli çocuk kitaplarını, çocukların gelişim alanlarını çok boyutlu biçimde destekleyen pedagojik araçlar olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Öğretmen görüşlerine göre, bu kitaplar özellikle çocukların bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal ve günlük yaşam becerileri üzerinde belirgin etkiler yaratmaktadır. Nitekim, resimli çocuk kitaplarının çocukların düşünme, sorgulama, farklı bakış açıları geliştirme, soyut kavramları anlama, odaklanma ve soru üretme gibi bilişsel becerilerinin gelişimine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Bu tür kitaplar, çocuklara yalnızca bilgi sunmakla kalmayıp, aynı zamanda onları aktif olarak düşünmeye ve kendi fikirlerini oluşturmaya teşvik etmektedir. Özellikle, hikâyelerde yer alan açık uçlu sorular ve çok katmanlı temalar, çocukların eleştirel ve yaratıcı düşünme süreçlerini harekete geçirmekte; farklı bakış açılarını değerlendirme ve kendi düşüncelerini temellendirme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, soyut kavramların somut örneklerle desteklenmesi, çocukların karmaşık fikirleri daha kolay anlamalarını sağlamakta ve odaklanma ile dikkat sürelerinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Soru üretme ve sorgulama süreçlerinin teşvik edilmesi ise, çocukların merak duygusunu canlı tutarak, öğrenmeye yönelik içsel motivasyonlarını güçlendirmektedir. Resimli çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin, çocukların bilişsel gelişimine olan katkıları literatürde de vurgulanmaktadır. Nitekim, Daniel, Gagnon ve Pettier'nin (2012) erken yaş gruplarında yürüttükleri çalışmada, felsefi diyalogların çocukların kavramsal düşünme düzeyini anlamlı biçimde artırdığı ortaya konmuştur. Benzer şekilde, Erkan (2021) ve Karaboğa (2023) da Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin çocukların bilişsel esneklik, mantıksal düşünme ve kavramsal farkındalık gelişimine önemli katkılar sunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Taş (2017)'in çalışmasında, resimli hikâye kitapları ile yapılan uygulamaların küçük çocuklarda zihin kuramı, yaratıcılık ve üst düzey düşünme

becerilerinin gelişimini anlamlı biçimde desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu bulgular, resimli çocuk kitaplarının yalnızca estetik ve dikkat çekici özellikleriyle değil, aynı zamanda çocukların bilişsel gelişimi ve felsefi düşünme becerilerinin desteklenmesinde de etkili bir araç olduğunu göstermektedir.

Dil gelişimi açısından, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, resimli çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin çocukların kendini ifade etme, diyalog kurma, soru sorma, kavram kazanımı, cümle kurma, alıcı dil ve dinleme becerilerinde olumlu gelişmeler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu etkinlikler sırasında çocukların düşüncelerini sözel olarak ifade etmeye teşvik edilmesi hem kelime dağarcıklarının hem de dilsel yapıların kullanımında çeşitlilik ve derinlik kazanmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, grup tartışmaları ve felsefi diyaloglar yoluyla çocukların başkalarını dinleme, karşılıklı konuşma ve anlamlı sorular üretme becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir. Özellikle, açık uçlu sorular ve kavramsal tartışmalar, çocukların dilsel ifade yeteneklerini güçlendirirken, aynı zamanda eleştirel düşünme ve anlamlandırma süreçlerine de katkı sağlamaktadır. Bu bulgular, dil gelişiminin yalnızca bireysel bir süreç olmadığını, sosyal etkileşim ve iş birliği ortamlarında daha etkili biçimde desteklenebileceğini göstermektedir. Nitekim, Atar (2022) ve Uluçay (2023), resimli çocuk kitaplarının dil gelişimine, kelime dağarcığının zenginleşmesine ve çocukların düşüncelerini sözel olarak ifade etmelerine önemli katkılar sunduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Ghaedi, Mahdian ve Fomani (2015) de resimli hikâyelerin çocukların sözlü anlatım becerilerini artırdığını ve sözel etkileşim süreçlerini kolaylaştırdığını ortaya koymuştur. Tüm bu bulgular, resimli çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen felsefi diyalogların, okul öncesi dönemde çocukların dil gelişimini çok yönlü biçimde destekleyen etkili araçlar olduğunu göstermektedir.

Sosyal-duygusal gelişim alanında, resimli çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen P4C etkinliklerinin çocuklarda öz güven, saygı, empati, duygularını fark etme, sıra bekleme, farkındalık, dinleme becerileri ve duygusal canlılık gibi sosyal ve duygusal becerileri desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür etkinlikler, çocukların hem kendi duygularını tanıma ve ifade etme hem de başkalarının duygularını anlama ve onlara saygı gösterme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle, hikâyelerde yer alan

karakterlerin yaşadığı duygusal durumlar ve karşılaştıkları sosyal ikilemler, çocukların empati kurma ve farklı bakış açılarını değerlendirme yeteneklerini güçlendirmektedir. Ayrıca, grup tartışmaları ve iş birliğine dayalı etkinlikler, çocukların sıra bekleme, dinleme ve karşılıklı saygı gibi sosyal kuralları deneyimleyerek öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Bu bulgular, P4C etkinliklerinin yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimi de bütüncül bir şekilde desteklediğini göstermektedir. Sosyal-duygusal gelişim alanında, resimli çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen P4C etkinliklerinin çocuklarda öz güven, saygı, empati, duygularını fark etme, sıra bekleme, farkındalık, dinleme becerileri ve duygusal canlılık gibi sosyal ve duygusal becerileri desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür etkinlikler, çocukların hem kendi duygularını tanıma ve ifade etme hem de başkalarının duygularını anlama ve onlara saygı gösterme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle, hikâyelerde yer alan karakterlerin yaşadığı duygusal durumlar ve karşılaştıkları sosyal ikilemler, çocukların empati kurma ve farklı bakış açılarını değerlendirme yeteneklerini güçlendirmektedir. Ayrıca, grup tartışmaları ve iş birliğine dayalı etkinlikler, çocukların sıra bekleme, dinleme ve karşılıklı saygı gibi sosyal kuralları deneyimleyerek öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Nitekim elde edilen bu sonuçlar, Özdemir (2022) ve Semiz (2024) tarafından yürütülen araştırmalarla da paralellik göstermektedir. Her iki çalışmada da P4C etkinliklerinin çocukların duygu farkındalığı ve sosyal iletişim becerilerinde gelişim sağladığı vurgulanmıştır. Ayrıca, Gasparatou ve Kampeza'nın (2012) Yunanistan'da gerçekleştirdiği çalışmada da felsefi içerikli kitapların çocuklarda empati ve ahlaki muhakeme becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir. Tüm bu bulgular, resimli çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen P4C etkinliklerinin sosyal ve duygusal gelişim üzerindeki olumlu etkisinin, farklı araştırma sonuçlarıyla da tutarlı ve bütüncül bir şekilde ortaya konduğunu göstermektedir.

Günlük yaşam becerileri açısından, teknoloji kullanımıyla birlikte tüm gelişim alanlarına katkı sağlayan P4C etkinliklerinin, öğretmenler tarafından özellikle problem çözme, karar verme, teknolojiyi tanıma, plan yapma ve günlük rutinelere ilişkin davranışları kavrama gibi pratik becerilerin gelişiminde etkili olduğu vurgulanmıştır. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullanılan resimli çocuk kitaplarının yalnızca bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal gelişimi değil, aynı zamanda günlük yaşamda

karşılaşılan durumlara yönelik becerileri de desteklediği görülmektedir. Özellikle, çağdaş yaşamın gerektirdiği teknoloji kullanımı gibi pratik yetkinliklerin felsefi etkinlikler yoluyla çocuklara kazandırılması, bu yaklaşımın çok boyutlu gelişime katkı sunduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Pekkarakaş (2020) ve Çakmak (2021) gibi araştırmalarla da örtüşmektedir. Söz konusu çalışmalarda, kitap içeriklerinde yer alan karakterlerin yaşadığı ikilemler ve çözüm yollarının, çocuklara yaşam deneyimi kazandırmada etkili olduğu belirtilmiştir.

Tüm bu bulgular ve literatürdeki destekleyici kanıtlar, okul öncesi dönemde Çocuklar için Felsefe uygulamalarının, resimli çocuk kitapları aracılığıyla çocukların bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal ve günlük yaşam becerilerini çok yönlü ve bütüncül bir yaklaşımla desteklediğini açıkça ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin bu süreçteki bilinçli kitap seçimleri, esnek uygulama stratejileri ve çocukların aktif katılımını teşvik eden yaklaşımları, felsefi sorgulama ortamının zenginleşmesine ve çocukların derinlemesine düşünme, iletişim kurma ve problem çözme yeteneklerinin gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Bu sonuçlar, Çocuklar için Felsefe eğitimlerinin yaygınlaştırılmasının ve nitelikli resimli çocuk kitaplarının pedagojik süreçlere entegrasyonunun, erken çocukluk eğitiminde kritik bir rol oynadığını bir kez daha teyit etmektedir.

6. ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları, Çocuklar için Felsefe uygulamalarında resimli çocuk kitaplarının rolüne ilişkin önemli bulgular ortaya koymuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda hem literatüre hem de uygulamaya katkı sunacak çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Aşağıda, araştırmacılara, uygulayıcılara ve topluma yönelik somut ve kapsamlı önerilere yer verilmiştir.

6.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Çocuklar için Felsefe uygulamalarında kullanılan resimli çocuk kitaplarının etkilerini farklı yaş grupları, sosyoekonomik düzeyler ve kültürel bağlamlarda inceleyen uzunlamasına nitel ve nicel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle, kitapların çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dilsel ve günlük yaşam becerileri üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı olarak ele alan çalışmalar, alan yazına önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, kitapların seçilme sürecini etkileyen kültürel, sosyoekonomik ve pedagojik faktörlerin daha derinlemesine araştırılması, öğretmenlerin ve ailelerin kitap tercihlerine yön veren dinamiklerin anlaşılmasına yardımcı olabilir. Farklı coğrafi bölgelerde ve çeşitli okul türlerinde yapılacak araştırmalar, uygulamaların yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi açısından yol gösterici olacaktır. Bunun yanı sıra, çocukların felsefi sorgulama süreçlerinde aktif katılımını destekleyen yeni yöntem ve materyallerin geliştirilmesine yönelik eylem araştırmalarının yapılması da önerilmektedir.

6.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Okul öncesi öğretmenlerinin, resimli çocuk kitapları aracılığıyla felsefi düşünmeyi destekleyen sınıf içi stratejiler konusunda hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi önerilmektedir. Bu eğitimlerde, kitap seçimi, felsefi soruşturma teknikleri, çocukların yaş

ve gelişim düzeyine uygun etkinlik tasarımı gibi konulara ağırlık verilmelidir. Ayrıca, öğretmenlerin kitap seçiminde içerik ve biçim kriterlerine yönelik farkındalıklarını artırmaya yönelik rehber materyallerin hazırlanması faydalı olacaktır. Okul yönetimleri ve ilgili kurumlar, öğretmenlerin güncel ve nitelikli resimli çocuk kitaplarına erişimini kolaylaştırmalı, sınıf kitaplıklarını bu tür kitaplarla zenginleştirmelidir. Uygulayıcıların, çocukların aktif katılımını teşvik eden, çoklu bakış açılarını destekleyen ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren etkinlikler planlaması teşvik edilmelidir. Ayrıca, öğretmenler arası iyi uygulama paylaşımlarının yapılacağı mesleki öğrenme topluluklarının oluşturulması da önerilmektedir.

6.3. Topluma Yönelik Öneriler

Velilerin, felsefi sorgulamayı destekleyen nitelikli resimli çocuk kitaplarının önemi konusunda bilgilendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ailelerin bu tür kitaplara erişimini kolaylaştıracak yerel kütüphane, okul ve sivil toplum kuruluşları destekli projelerin teşvik edilmesi önerilmektedir. Toplumda kitap okuma kültürünün yaygınlaştırılması ve çocukların erken yaşlardan itibaren felsefi düşünme ile tanışmalarını sağlamak amacıyla, ailelere yönelik bilgilendirici seminerler, atölye çalışmaları ve rehber broşürler hazırlanabilir. Ayrıca, medya ve sosyal medya aracılığıyla nitelikli çocuk kitaplarının tanıtılması, ailelerin bilinçli seçimler yapmasına katkı sağlayacaktır. Toplumun tüm paydaşlarının iş birliğiyle, çocukların düşünme, sorgulama ve iletişim becerilerini destekleyen kitaplara erişimin artırılması, uzun vadede daha eleştirel ve yaratıcı bireylerin yetişmesine katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Akkocaoğlu, Ç., N. (2015). *Çocuklar için felsefe eğitimi üzerine nitel bir araştırma* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akan, R., & Bilgin, A. (2022). Türkiye'deki eğitim kurumlarında uygulanan çocuklar için felsefe (philosophy for children-p4c) program uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 21(2), 560-592.
- Alabay, E., Akman, B., & Çelik, M. V. (2015). Çocukların merak ettiği bilim sorularına okul öncesi öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), 65-81.
- Altıparmak, İ.G. (2016). The Concept of Curiosity in the Practice of Philosophy for Children. *Croatian Journal of Philosophy*, 16 (48), 361-380.
- Alper, T. (2012). *Resimli kitaplardaki karakterlerin duygu durumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aslan, A. (2023). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocuklar İçin Felsefe Programlarına Yönelik Mesleki Gelişim İhtiyaçlarının Analizi* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Aslan, Y. (2020). *Çocuk edebiyatında “çocuk felsefesi” ne Jackson konsepti açısından bir yaklaşım*. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Atar, Ö. (2022). *Okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının çocuklar için felsefe açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

- Aydemir, C. (2022). *Okul öncesi dönem sorgulama temelli etkinliklerin çocukların felsefi tutum ve eleştirel düşünme becerileri üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Avcı, F. (2023). Öğretmenlerin Çocuklar İçin Felsefe (P4c) Yaklaşımına ve Kolaylaştırıcı Rollerine İlişkin Görüşleri. *Educational Academic Research* (48), 1-13.
- Balat, G.U. (2014). Analyzing the relationship between learning styles and basic concept knowledge level of kindergarten children. *Academic Journals*, 9(24), 1400-1405.
- Barışan, M. (2024). *John Dewey'in eğitim anlayışı ve çocuklar için felsefe* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Başaran, S. T., & Ulubey, Ö. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(2), 1-38.
- Boyacı, N. P., Karadağ, F., & Gülenç, K. (2018). Çocuklar için felsefe/çocuklarla felsefe: felsefi metotlar, uygulamalar ve amaçlar. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, (31), 145-173.
- Boyraz, C. (2022). Çocuklar için felsefe eğitiminde uyaran olarak çizgi filmlerin kullanımı: Vikingler ve Heidi. *Erciyes Journal of Education*, 6(2), 127-144.
- Börklüoğlu, E. (2024). *Çocuklar için felsefe (P4C) uygulamalarının tartışmacı yazma becerisinin geliştirilmesinde kullanılması: bir eylem araştırması* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Canpolat, T., & Ergan, S. N. (2024). Okul Öncesi ve Sınıf Eğitiminde Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Uygulamaları. *Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Ceran, C. (2019). *Resimli çocuk kitaplarının eleştirel düşünme becerilerini desteklemesi yönünden incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Conlan, L. (2013). Why Philosophy for Children?. *Teaching Geography*, 38(1), 20.

- Çakmak, R. Y. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe eğitim programına ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Çayır, N. A., & Akkoyunlu, B. (2016). Çocuklar için felsefe eğitimi üzerine nitel bir araştırma. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(2), 97-133.
- Çelebi, Ç. D. (2017). Çocuk felsefesi ve Küçük Prens' in çocuk felsefesi açısından incelenmesi. *Çocuk Felsefesi*, 1, 18.
- Çiftçi, A., H. (2015). *Sosyal- Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği: 48- 66 aylık çocuklar için uyarlama çalışması* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çotuksöken, B. (2025). Düşünme eğitiminin güncel durumu ve sorunlar. İçinde, *Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi 1* (s. 35-49). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu (4.baskı).
- Daniel, M. F., Gagnon, M., & Pettier, J. C. (2012). Chapter 7 philosophy for children and the developmental process of dialogical critical thinking in groups of preschool children. In *Early Education in a Global Context* (pp. 159-181). Emerald Group Publishing Limited.
- Davan, Z. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Demirbaş, E. (2022). *Çocuklar için felsefe yaklaşımına dayalı eğitimin 60-72 aylık çocukların erken düşünme becerilerine etkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demiriz, S., & Başaran, M. (2021). Okul öncesi eğitimde öğretmen adayları ve çocukların diyalogları. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 180-208.
- Demirsoy, N. (2024). *Çocuk kitapları aracılığıyla okul öncesi dönem çocuklarının çevre duyarlılığının sorgulanması: bir çocuklarla felsefe çalışması* (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.

- Demirtaş, V. & Karadağ, F. (2018). Çocuklarla felsefe öğretim programının okul öncesi dönemdeki çocukların eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkililiği. *Eğitim ve Bilim* 43(195), s. 19-40.
- Demirtaş, V. Y., Gülenç, K., & Karadağ, K. (2018). Okul öncesi dönemdeki çocukların felsefi sorgulama süreçlerinde oluşturdukları soruların düzeyi ve verdikleri cevapların niteliği: Çocuklarla felsefe eğitimi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2), 277-294.
- Dirican, R. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarına uygulanan felsefe eğitimi etkinliklerinin çocukların felsefi tutum ve davranışlarına etkisinin incelenmesi* (doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Duman, A. (2018). *Beyin temelli öğrenmeye göre okul öncesi eğitim programında yer alan bilişsel etkinliklerin ilkokula hazırbulunuşluğa etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Duran, M. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin 21. yy. becerileri eğitimi, girişimci öğretmen ve yaratıcılığı besleme davranış düzeylerinin belirlenmesi. *Millî Eğitim*, 52 (Özel Sayı), 813-850. DOI: 10.37669/milliegitim.1309224
- Durmuş, F. B. (2022). *Çocuklarla felsefe konusunda Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların içerik analizi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Er, B. N. (2024). *Üsküdar çocuk kütüphanelerinde en çok okunan 3-6 yaş resimli çocuk kitaplarında aile kavramının gelişimsel bakış açısıyla incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, P. (2018). *Çocuklarla felsefe yaklaşımının düşünsel, tarihi ve sosyal temelleri üzerine bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erfani, N., & Rezaei, M. (2016). The effect of teaching philosophy on the critical thinking of female students. *International Journal of Pharmaceutical Research & Allied Science*, 5(2), 484-491.

- Erkan, E. (2021). *Sara Şahinkanat'ın resimli çocuk kitaplarının biçimsel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Erkol, D. (2023). *Okulöncesinde çocuklar için felsefe (P4C) uygulamalarının öğretmen ve akademisyen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Eroğul, N., & Civelek, Ç. (2025). Okul öncesi eğitimde çocuklar için felsefe (P4C): Toplumsal cinsiyet eşitliği için uyaran örnekleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(12), 101-140.
- Ersoy, O. (1986). Okulöncesi dönemde kitabın önemi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(2), 3-6.
- Farahani, M. F. (2014). The study on challenges of teaching philosophy for children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 2141-2145.
- Fisher, R. (2013). *Teaching thinking: Philosophical enquiry in the classroom*. A&C Black.
- Gasparatou, R. & Kampeza, M. (2012). Introducing P4C in Kindergarten in Greece. *Analytic Teaching and Philosophical Praxis*, 33(1), 72-82.
- Gasparatou, R., Ergazaki, M. & Kosmopoulou, N. (2020). Using philosophy for children to introduce the living/non-living distinction in kindergarden, *International Journal of Early Years Education*,
- Ghaedi, Y., Mahdian, M. & Fomani, F. (2015). Identifying Dimensions of Creative Thinking in Preschool Children during Implementation of Philosophy for Children (P4C) Program: A Directed Content Analysis. *American Journal of Educational Research*, 3(5), 547-551.
- Giménez-Dasí, M., Quintanilla, L., & Daniel, M. F. (2013). Improving emotion comprehension and social skills in early childhood through philosophy for children. *Childhood & philosophy*, 9(17), 63-89.

- Glesne, C. (2020). Kişisel boyutlar: alan ilişkileri ve eleştiriler yansıtma. A. Ersoy & P. Yalçınoglu (Ed.), *Nitel Araştırmaya Giriş* (Çev. M. Günden, ss. 191-220). Anı Yayıncılık.
- Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, E. F., & Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-1).
- Görgün, E. (2020). *Resimli çocuk kitaplarının felsefi kavramlar bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- GPE. (2020). *21st century skills: What potential role for the global partnership for education? A landscape review*. Global Partnership for Education. <https://www.globalpartnership.org/node/document/download?file=document/file/2020-01-GPE-21-century-skills-report.pdf>, Erişim tarihi: 10.05.2025
- Gregory, M. (2008). *Philosophy for children: Practitioner handbook*. Montclair, USA: IAPC Publication
- Gürel, Y. (2018). *Konuşma bozukluğu olan / kardeşlerinde özgül öğrenme bozukluğu öyküsü olan okul öncesi çocukların sağlıklı kontrollerle erken okur-yazarlık test puanları açısından karşılaştırılması* (Tıpta uzmanlık tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, G. & Azkeskin, K. (2016). Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim. İ.H. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi*, 2-50. Ankara: Pegem Akademi.
- Güvenç, E. & Güney, M. (2024). Erken çocukluk döneminde felsefe ve değerler eğitimi. *MAKU SOBED*, (40), 37-53.
- Işıklar, S. (2019). *Çocuklar için felsefe eğitim programının 5-6 yaş çocuklarda felsefi sorgulama yoluyla eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- İmal, M. (2024). *Etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Jaspers, K. (1953). *Einführung in die Philosophie*. Piper Verlag, München.
- Kabil, G. (2021). *Çocuklarla felsefe eğitici eğitimi alan ve almayan okul öncesi öğretmenlerinin düşünme becerileri eğitime yönelik pedagojik alan bilgilerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Kanat, K. (2020). *Sokratik yönetime göre hazırlanan eleştirel düşünme eğitim programının çocukların eleştirel düşünme becerilerine ve ahlaki yargı düzeylerine etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karaboğa, İ. (2023). *Çocuklar için felsefe eğitimi programının okul öncesi dönem çocuklarının dinleme becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Karaçelik, E. (2022). *Çocuk felsefi temelli dijital öykülemenin 6 yaş çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerine etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). KTO Karatay Üniversitesi, Konya.
- Karakaya, Z. (2006). Çocuk felsefesi ve çocuk eğitimi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(4), 23-37.
- Karasular, S. (2022). *Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuklarla felsefe etkinlikleri sırasındaki akıl yürütme örüntülerinin incelenmesi: epistemolojik inançların etkisi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, B. (2008). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin öğretime yönelik öz-yeterliliklerinin değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, M. (2021). Çocuk edebiyatı ürünlerinin taşıması gereken nitelikler. İçinde M. Tunagür & M. N. Kardaş (Ed.), *Çocuk Edebiyatı* (s. 117-140). Pegem Akademi, Ankara.
- Kaytancı, M. Ç., & Dombaycı, M. A. (2020). Sorgulama topluluğunun felsefi ve kavramsal temelleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 21-34.

- Kelleci, D. (2023). *İlkokul öğrencilerinin felsefi düşünme becerilerinin geliştirilmesi* (Doktora tezi). Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Kılıç, Z., Değirmenci, Ş., Ünsal, F. Ö. & Uyanık Balat, G. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Temel Kavramların İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 424-441.
- Kıymaz, M. S. & Gürlek, E. (2021). Çocuk edebiyatı ürünlerinin yaş gruplarına göre seviyelendirilmesi. İçinde M. Tunagür & M. N. Kardaş (Ed.), *Çocuk Edebiyatı* (s. 233-248). Pegem Akademi, Ankara.
- Koçak, N. & Pirpir, D. A. (2015). Okul öncesi öğretmeni. İçinde M. Toran & N. Avcı (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (s. 77-107). Ankara: Eğiten Kitap.
- Koyuncu, E. D., & Demircan, H. Ö. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe hakkındaki görüşlerinin incelenmesine ilişkin değerlendirici bir durum çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 47(210), 161-191.
- Köksal, O., Dağal, A. & Duman, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 46(4), 379-394.
- Kurbanoğlu, S., & Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 81-88.
- Lafcı-Tor, D. (2023). Türkiye’de Çocuklar için Felsefe (P4C) Uygulamalarına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi: Sistemik Derleme. *Kaygı*, 22 (3), 703-740.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education*. Cambridge university press.
- Lipman, M. (2011). Philosophy for children: Some assumptions and implications. *Ethics in Progress*, 2(1), 3-16.

- Lipman, M., Sharp, A. M. & Oscanyan, F. S. (2023). Öğretme metodolojisi: değerle ilgili konular ve uygulama standartları. İçinde, *Felsefe Sınıfta* (Çev. M. Kerem, ss.135-162). Usturlab, İstanbul.
- Lone, J. M. (2021). *Filozof Çocuk* (7. Baskı) (çev. G. Arıkan). Sola Yayıncılık, İstanbul (Orijinal eser 2012 yılında yayımlanmıştır).
- Maheri, S., Araghieh, A., Ghaedy, Y., Mehdizadeh, A. & Sousahabi, P. (2021). Identifying the Challenges of Teaching Philosophy for Children from the Perspective of Preschool Educators: A Phenomenological Study. *Thinking and Children, Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS) Biannual Journal*, Vol. 12, No. 1, 259-287.
- Marashi, S. M. (2008). Teaching philosophy to children: A new experience in Iran. *Analytic Teaching*, 27(1), 12-15.
- Matthews, G. B. (2023). *Felsefe ve Çocuk*. (çev. M. Bülbül). Say Yayınları, İstanbul (Orijinal eser 1980 yılında yayımlanmıştır).
- MEB, TTKB, (2023). *21. Yüzyıl becerileri ve değerlere yönelik araştırma raporu*, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_05/11153521_21.yy_becerileri_ve_degerlere_yonelik_arastirma_raporu.pdf, Erişim tarihi: 10.05.2025
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). Okul öncesi eğitim programı. Ankara: MEB Yayınları.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Mohammadi, F., Keramati, H., Farzad, W. & Arabzadeh, M. (2019). Evaluation of the effectiveness of philosophy education program for children in fostering the creativity of preschool children. *Thinking and Children, Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS) Biannual Journal*, Vol. 10, No. 1, 231-256.

- Ogelman, H. G., Seçer, Z., Alabay, E., & Uçar, F. (2012). Okul öncesi 5-6 yaş grubu çocukların bilişsel gelişimleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 391-402.
- Oğuz, M. Ö. (2025). UNESCO ve felsefe eğitimi. İçinde, *Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi* (s. 29-30). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu (4.baskı).
- Oktar, S. Ü. (2019). Çocuklarla felsefe üzerine bir inceleme. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 45-66.
- Okur, M. (2008). *Çocuklar için felsefe eğitim programının altı yaş grubu çocuklarının, atılganlık, işbirliği ve kendini kontrol sosyal becerileri üzerindeki etkisi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Onur, F. (2023). Çocuklar İçin Hangi Felsefe? P4C (Çocuklar İçin Felsefe)'ye Metafelsefi Bir Bakış, Kaygı. *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22 (3), 92-112.
- Osmanoğlu, N. (2024). *Okul öncesi eğitim döneminde görsel sanat uygulama programının 5-6 yaş çocuklarda yaratıcılık ve erken okur yazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Öcal, N. K., & Aybek, B. (2023). Öğretmenlerin Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitiminde Yaşadığı Sorunlar. Kaygı. *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22(3), 258-301.
- Öğüt, F. S. (2019). *Felsefi düşünmenin önemi ve çocuklar için felsefe* (Doktora tezi) Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Önal, M. (2017). Çocukça felsefe yapmak ya da düşünme ve felsefe dersine hazırlanmak. *Çocuk ve Medeniyet*, 2(4), 61-70.
- Özcan, B. (2024). *Okul öncesi dönem çocuklarının epistemik merak düzeyleri ile mizaç özellikleri ve öğrenme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

- Özcan, S. (2022). *Felsefe temelli (P4C) soru sorma öğretiminin özel yetenekli ve olağan gelişim gösteren öğrencilerin anlama becerileri ile üst düzey düşünme becerilerine etkisi* (Doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Özcan, S., Sallabaş, M.E. & Akgül, S. (2023). P4C temelli Türkçe öğretiminin alıcı dil becerileri ile soru sorma becerilerine etkisi. *Milli Eğitim* 52(240), 2957-2976.
- Özdemir, B. (2022). *Çocuklar için felsefe kitaplarının nitelikli çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Özdemir, M. (2024). *Çocuklar için Felsefe (P4C) yöntemiyle gerçekleştirilen yazma eğitiminin ortaokul öğrencilerinin yaratıcı yazma becerisine ve yazma tutumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Özkan, B. (2020). Çocuklar için felsefe neden önemlidir? *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 4(1), 49-61.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). SAGE Publications.
- Pekkarakaş, E. (2020). *Okul öncesi eğitim döneminde çocuklar için felsefe eğitiminin öğrencilerin yaratıcılık düzeylerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir.
- Philgren, A. (2008). Socrates in the Classroom: Rationales and effects of philosophising with children. *Analytic teaching and philosophical praxis*, 33(1), 72-82.
- Sarikaya, B. & Aydeniz, S. (2021). Çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik. İçinde M. Tunagür & M. N. Kardaş (Ed.), *Çocuk Edebiyatı* (s. 79-98). Pegem Akademi, Ankara.
- Sare, E., Luik, P., & Tulviste, T. (2016). Improving pre-schoolers'reasoning skills using the philosophy for children programme. *Trames: A Journal of the Humanities and Social Sciences*, 20(3), 273-295.

- Semiz, G. (2024). *Çocuklar için felsefe eğitim programının 48-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Shepherd, D. (Ed.). (2005). *Creative engagements: Thinking with children*, *Inter-Disciplinary Press*, 31.
- SOPHIA. (2025). *SOPHIA Network: European Foundation for the Advancement of Doing Philosophy with Children*. <https://www.sophianetwork.eu/> (Erişim tarihi: 01.06.2025).
- Şahin, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/3 Winter 2014*, p. 1309-1324.
- Şahinkaya, A. (2024). “P4C’ye Farklı Yaklaşımlar,” *Temaşa Felsefe Dergisi*, 21, 6-22.
- Şavşet, S., & Öncü, E. Ç. (2022). Sorgulama tabanlı eklektik okul öncesi eğitim etkinliklerinin etkisinin incelenmesi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(124), 317-338.
- Şimşek, Ş., & Özkan, A. (2022). Anooshirvan Miandji’nin çocuk kitaplarının eleştirel düşünme becerileri bağlamında incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 6(1), 1-17.
- Taş, I. (2017). *Çocuklar için felsefe eğitim programı’nın 48-72 aylık çocukların zihin kuramı ve yaratıcılıklarına etkisi* (Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Taşdelen, V. (2014). Felsefenin gülümseyen yüzü: Çocuklarla felsefe. *Türk Dili*, 14(4), 562-568.
- Tekkalan, O., Yoncacı, A., Kaynar, N., & Şenturan, B. (2023). Çocuklarda Eleştirel Düşünme Becerisi Gelişiminde Felsefe Temelli Eğitim Yönteminin Önemi: Konya Örneği. *Premium E-Journal Of Social Sciences (Pejoss)*, 7(30), 441-450.
- Temiz, M., & Bayraktar, L. (2023). Çocuklarla Felsefede Dil ve Düşüncenin Önemi. *Hafıza*, 5(1), 1-18.

- Tezcan, S. A. (2023). *Çocuklar için felsefe (P4C) temelli kitaplarla yürütülen uygulamaların ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine ve sosyal problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Türk Dil Kurumu. (2025). Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 03.04.2025)
- TFK, Türkiye Felsefe Kurumu. <https://www.tfk.org.tr/tfk-hakkinda220.html>, Erişim tarihi: 11.05.2025.
- Topdemir, H. G. (2009). Felsefe nedir? Bilgi nedir? *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 119-133.
- Tottenham, N. (2014). The importance of early experiences for neuro-affective development. *Current Topics in Behavioral Neurosciences*, 16, 109-129.
- Trawick-Smith, J. (2017). Çocuk gelişimi kuramları. B. Akman (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (Çev. M. Buldu, ss.34-63). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Trawick-Smith, J. (2017). Okul öncesi dönemde bilişsel gelişim. B. Akman (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (Çev. M. Saçkes, ss.226-251). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Trawick-Smith, J. (2017). Sembolik düşünce; okul öncesi yıllarda oyun, dil ve okuryazarlık. B. Akman (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (Çev. Y. Öztürk, ss.254-291). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Trickey, S., & Topping, K. J. (2004). 'Philosophy for children': A systematic review. *Research papers in Education*, 19(3), 365-380.
- Turdimurodov, D. (2021). Preschool period: pedagogical aspect of education of will in a child. *Current Research Journal Of Pedagogics*, 2(09), 47-51.
- Turgeon, W., & Wartenberg, T. (2021). Teaching Philosophy with Picture Books. *Analytic Teaching and Philosophical Praxis*, 41(1), 96-108.
- Uçar, O. (2021). *Çocuklar için felsefe (P4C) bağlamında Cartoon Network çizgi filmlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Uğraş, H., Uğraş, M., & Çil, E. (2013). Okulöncesi öğretmenlerinin fen eğitimine karşı tutumlarının ve fen etkinliklerine ilişkin yeterliliklerinin incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 2(1), 44-50.
- Uluçay, H.B. (2023). *Çocuklarda felsefe uygulamalarının okul öncesi dönem çocukların yaratıcılıklarına ve eleştirel düşünme becerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ulukuş, Z., E. (2024). *Okul öncesi dönemde sosyal bilgiler eğitimi: Resimli çocuk kitaplarına yönelik inceleme* (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- UNESCO (2007). Philosophy A School-Of Freedom, Teaching philosophy and learning to philosophize: status and prospects (Özgürlük okulu olarak felsefe, Felsefe öğretimi ve felsefe yapmayı öğrenmek: Mevcut durum ve geleceğe yönelik beklentiler). <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001541/154173e.pdf>, Erişim tarihi 13.05.2025.
- Vardi, Ö., & Demiriz, S. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların meraklarına yönelik görüşleri. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 6(4), 44-56.
- Veziroğlu, M., & Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163).
- Yalçın, S. (2018). 21. Yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 51(1), 183-201.
- Yapıcı, M., & Ulu, F. (2010). İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden beklentileri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(1), 43-55.
- Yaralı, K. T. (2020). Çocuklarla Felsefe Çalışmalarında Çocuk Edebiyatının Kullanılması: Leo Lionni'nin Kitapları. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi* 4(2), 67-83.
- Yayla, R. (2023). *Etkileşimli kitap okuma programının okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel tempolarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Güncellenmiş 12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, N. (2024). *Okul öncesi eğitimde çocuklar için felsefe eğitimi* (Doktora tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Yüceer, D., & Keskin, S. C. (2022). Okul öncesi kurumlarında “Çocuklar İçin Felsefe” ye dayalı mevcut durumu betimleme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 562-583.
- Wartenberg, T. E. (2020). *Küçük Çocuklar İçin Büyük Fikirler* (2. Baskı) (S. Kurtar & A. K. Gülen, çev.) Bursa: Sentez Yayıncılık. (Orijinal eser 2009’da yayımlanmıştır).

EKLER

Ek-1: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.02.2025-154438

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ**

TOPLANTI TARİHİ
05.02.2025

TOPLANTI NO
2025-01

KARAR SAYISI
17

Madde 17- Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/ Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Amine Sancak'ın yürütücülüğünü yaptığı "Çocuklar İçin Felsefe 'de Uyarın Olarak Kullanılan Resimli Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri" başlıklı Yüksek Lisans Tez Projesi'nin görüşülmesi,

Karar: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/ Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Amine Sancak'ın yürütücülüğünü yaptığı "Çocuklar İçin Felsefe 'de Uyarın Olarak Kullanılan Resimli Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri" başlıklı Yüksek Lisans Tez Projesi ile ilgili olarak İstanbul Kültür Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından yapılan inceleme sonucunda çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

Aşlı Gibidir

e-imzalıdır
Prof. Dr. Arzu ÖZEN
Etik Kurul Başkanı

Ek-2: Bilgilendirme Formu

BİLGİLENDİRME FORMU

LÜTFEN BU DOKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Dr. Işıl Taş danışmanlığında, Amine Sancak tarafından yürütülen “Resimli Çocuk Kitaplarıyla Çocuklar için Felsefe: Öğretmen Görüşleri” başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz.

Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **cıkma** hakkına sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır.

ÇALIŞMANIN AMACI:

Araştırmanın Amacı:

Araştırmamızın amacı: Bu araştırmanın temel amacı sınıfında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) etkinlikleri uygulayan okul öncesi öğretmenlerinin bu uygulamalara ilişkin deneyimlerini ve görüşlerini incelemektir. Araştırmada, öğretmenlerin P4C etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçları, etkinlik sürecine ilişkin yaşantıları, sıklıkla tercih ettikleri kitaplar ile kullandıkları kitapların içerik ve biçimsel özellikleri ortaya konulacaktır. Ayrıca, öğretmenlerin görüşlerine göre Çocuklar İçin Felsefe etkinliklerinin çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerine ilişkin bulgulara da ulaşılması amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda, araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe eğitimi sürecine ilişkin yaşantıları nelerdir?

2. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçları nelerdir?
 3. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma biçimleri ve uyguladıkları yöntem ve stratejiler nelerdir?
 4. Öğretmenler, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde sıklıkla hangi resimli çocuk kitaplarını kullanmaktadırlar?
 5. Öğretmenlerin, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullandıkları resimli çocuk kitabı seçiminde dikkat ettikleri biçim ve içerik özellikleri nelerdir?
 6. Öğretmenlerin görüşlerine göre, Çocuklar için Felsefe etkinliklerinin çocukların gelişimleri üzerine etkileri nelerdir?
-

Araştırmanın Ne İçin Yapıldığı: ☐ Özgün araştırma ☒ Tez çalışması

Araştırmanın Öngörülen Süresi (Araştırma takviminde öngörülen süre):.....

Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: Çocuklar İçin Felsefe eğitimi almış 10 okul öncesi öğretmeni

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Çevrimiçi-Zoom Konferans

İŞLEM:

Araştırmada sizden tahminen 30 dakika (ayırmanız istenmektedir. Çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, görüşme formundaki sorulara samimi cevaplar vermenizdir.

GİZLİLİK:

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Bilgileriniz yalnızca araştırma yürütücüsü Amine Sancak tarafından görünecek olup ihtiyaç halinde araştırma danışmanı Işıl Taş ile paylaşılacaktır. Bilgiler, tez yayımlandıktan 1 sene sonra tüm cihazlardan silinerek yok edilecektir.

KATILIM AYRILMA:

Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.

SORUMLU ARAŞTIRMACI, ARAŞTIRMACILAR ve DANIŞMANLAR

Amine Sancak/ İstanbul Kültür Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Dr. Öğr. Üyesi Işıl Taş/ Biruni Üniversitesi

Ek-3: Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

Cinsiyetiniz?

Yaşınız?

Eğitim durumunuz?

Mesleki deneyim süreniz?

Çalıştığınız yaş grubu?

1. Eğitim ve deneyim

1. Çocuklar için felsefe eğitimi almayı neden düşündünüz? Sizi o sürece iten neydi?
2. Ne kadar zamandır çocuklar ile felsefe etkinlikleri yapıyorsunuz?
3. Ne sıklıkla çocuklar ile felsefe etkinlikleri yapıyorsunuz?
4. Çocuklar için felsefe eğitim sürecinizi düşündüğünüzde, bir birey olarak ve bir öğretmen olarak bu deneyimi nasıl tanımlarsınız? Size kişisel ve mesleki olarak neler kazandırdı?

2. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde öğretmenlerin resimli çocuk kitaplarını kullanma amaçları

1. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarını kullanma nedenlerinizi açıklar mısınız?
2. Bu kitapları kullanarak çocuklara hangi beceri veya kavramları kazandırmayı hedefliyorsunuz?
3. Resimli çocuk kitaplarının felsefi tartışmalar başlatmadaki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

3. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde öğretmenlerin resimli çocuk kitaplarını kullanma şekli

1. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde bu kitapları nasıl kullanıyorsunuz? Somut örnekler verebilir misiniz?
2. Kitaplar üzerinde tartışma başlatırken belirli bir yöntem ya da strateji kullanıyor musunuz?

4. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları resimli çocuk kitapları

1. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde en sık kullandığınız resimli çocuk kitapları hangileridir?
2. Bu kitapları seçme nedenleriniz nelerdir?

5. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde kullanılan resimli çocuk kitaplarının seçiminde öğretmenlerin dikkate aldığı biçimsel ve içeriksel kriterler

1. Çocuklar için felsefe etkinliklerinde uyaran olarak kullandığınız resimli çocuk kitaplarını seçerken hangi biçimsel özelliklere dikkat ediyorsunuz? Neden?
2. Çocuklar için felsefe etkinliklerinde uyaran olarak kullandığınız resimli çocuk kitaplarını seçerken hangi içeriksel özelliklere dikkat ediyorsunuz? Neden?
3. Seçtiğiniz kitaplarda hangi temaların yer almasına dikkat ediyorsunuz? Neden?

6. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarının kullanılmasının çocukların gelişimleri üzerine etkileri

1. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarının çocukların gelişim alanları üzerine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz? (sosyal-duygusal, bilişsel, dil gelişimi)
2. Çocuklar için Felsefe etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarının kullanılmasının çocukların düşünme beceriler üzerine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz? (eleştirel, yaratıcı, felsefi düşünme becerilerine, felsefi soru üretme)